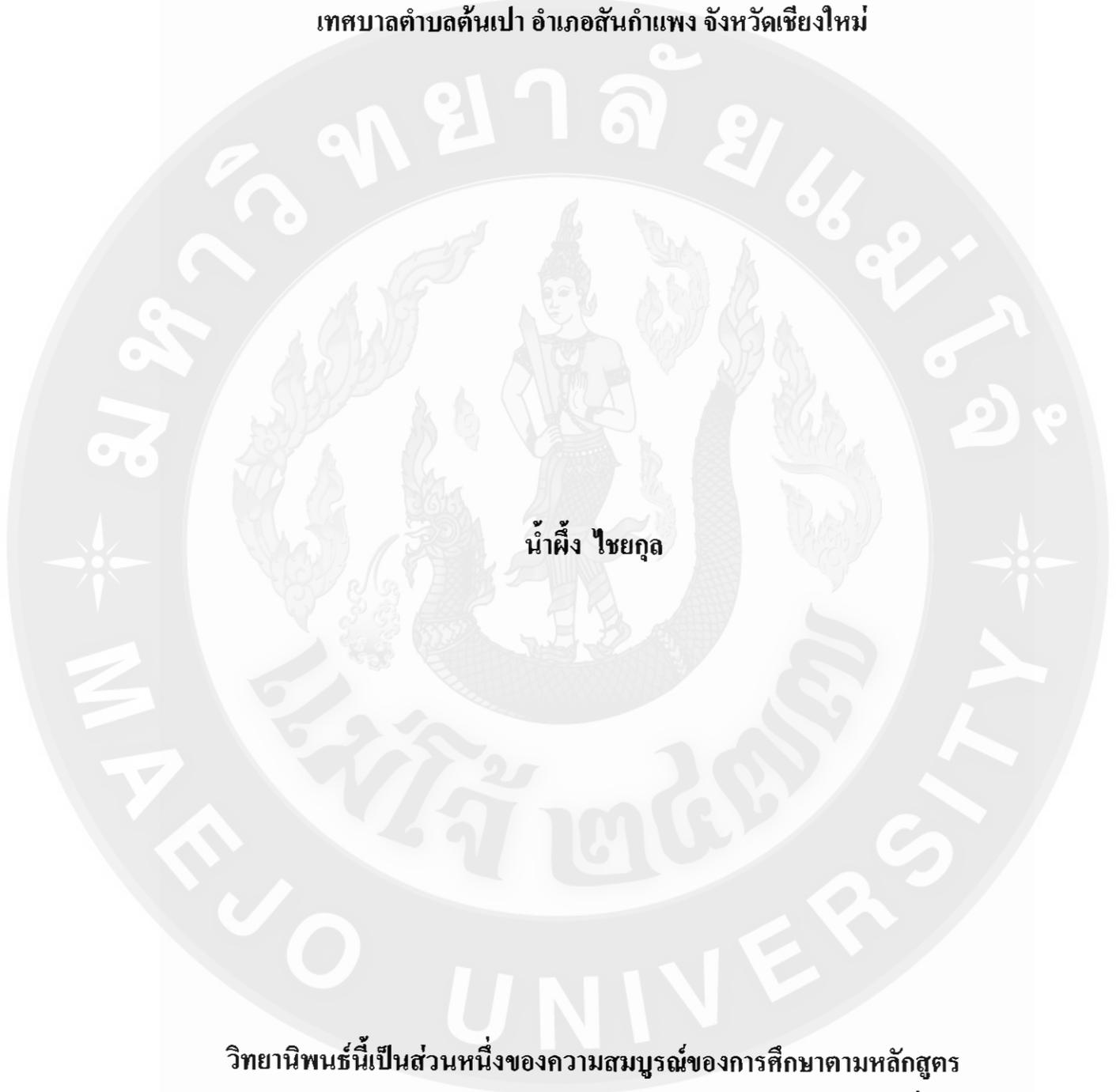

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชน
เทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

น้ำผึ้ง ไชยกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรชุมชนและสิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2556

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ชื่อเรื่อง

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชน
เทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

โดย

น้ำผึ้ง ไชยกุล

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.สายสกุล ฟองมูล)

วันที่ 27 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2556

กรรมการที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พหล ศักดิ์คะหัตน์)

วันที่ 27 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2556

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.นครศ รังควัด)

วันที่ 27 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2556

ประธานกรรมการประจำหลักสูตร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พหล ศักดิ์คะหัตน์)

วันที่ 27 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2556

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุพงษ์ วาฤทธิ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 27 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2556

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นางสาวน้ำผึ้ง ไชยกุล
ชื่อปริญญา	ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรชุมชนและสิ่งแวดล้อม
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.สายสกุล ฟองมูล

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และ 4) ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ วิธีการวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา 370 คน จากการสุ่มตัวอย่างของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากนั้นทำการประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ใช้ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้ไคสแควร์ทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา พบว่าใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ยโดยเฉลี่ย 37 ปี มีสถานภาพการสมรสแล้ว ส่วนใหญ่มีมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) (ปว.ช.) มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.09 คน เป็นคนในท้องถิ่นตั้งแต่เกิด มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพทำกระดาษสา 6,204.86 บาท รายได้จากอาชีพเสริม 4,569.69 บาท และ รายได้ทั้งหมดในครัวเรือน 10,774.55 บาท มีอาชีพเสริมอื่นที่นอกเหนือจากการทำกระดาษสา คือทำนา มีระยะเวลาประกอบอาชีพทำกระดาษสาเฉลี่ย 10.50 ปี โดยใช้ทุนส่วนตัว เกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และ ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกระดาษสา โดยแหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ วารสาร นิตยสาร โบปลิว แผ่นพับ

ด้านการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง แยกตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 3.29) ด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา

(ค่าเฉลี่ย 3.27) ด้านการวางแผนในการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย 3.25) ด้านการประเมินผลการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย 3.25) และ ด้านการดำเนินการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย 3.21)

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาพบว่า สถานภาพการสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพเสริม ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา แหล่งเงินทุน การอาศัยอยู่ในท้องถิ่น การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และ ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกระดาษสา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา พบว่า 1) ขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีประชาสัมพันธ์ ข้อเสนอแนะ คือ เทศบาลต้นเปาควรเพิ่มสื่อประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง 2) ผลิตภัณฑ์กระดาษสาไม่มีความคงทน และ มีการลอกเลียนแบบผลงาน ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการส่งเสริมวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์กระดาษสาให้มีความหลากหลายและคงทน 3) การรวมกลุ่มกระดาษสาเป็นไปในลักษณะผิวเผิน ข้อเสนอแนะ คือ ส่งเสริมการรวมกลุ่มโดยเน้นการมีส่วนร่วมจากชุมชน การจัดทำแผนพัฒนากระดาษสาแบบครบวงจร 4) มีการคราดาคาสินค้าจากพ่อค้าคนกลาง และ การขายตัดราคาสินค้าระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน ข้อเสนอแนะ คือ เทศบาลตำบลต้นเปามีมาตรการประกันราคากระดาษสา และ มีตลาดรับซื้อตลอดทั้งปี

Title	Participation in the Development of Mulberry Paper Products in Ton Pao Sub-district Municipality, San Kam Paeng District, Chiang Mai Province
Author	Miss Nampheung Chaikul
Degree of	Master of Arts in Community Resources Development and Environment
Advisory Committee Chairperson	Dr. Saisakul Fongmul

ABSTRACT

This study was conducted to investigate ; 1) socio- economic characteristics of mulberry paper mulberry produces in Ton Pao sub-district municipality, San Kam Paeng district, Chiangmai province ; 2) producer participation in the development of mulberry paper products ; 3) factors affecting the participation in the development of mulberry paper products ; and 4) problems encountered and suggestions. A set of interview reschedules was used for data collection administered with 370 households in Ton Pao sub - district municipality. They were obtained by using the random sampling of Yamane with the reliability level at 95 percent. Obtained data were analyzed by using the statistical package for the Social Sciences program. Descriptive statistics used were percentage, mean, and standard deviation. Chi-square was used for hypothesis testing.

Findings revealed that most of the informants were female, 37 years old on average, married, and upper secondary graduates or equivalent. The informants had 4.09 household members and they were San Kam Paeng by birth. The informants had an average monthly income earned from mulberry paper producing for 6,204.86 baht on average and from a side - line job for 4,569.69 baht (total monthly income = 10,774.55 baht). They had been working on mulberry paper production for 10.50 years on average and they used their own capital. Most of them had experience in mulberry paper aectivities. They perceived news/ information about it through journal, magazine, leaflet, and brochure.

As a whole, it was found that the information had a moderate level of the participation this was in terms of benefit sharing ($\bar{x}=3.21$) problem seeking ($\bar{x}=3.27$),

development planning ($\bar{x}=3.25$), and development operation ($\bar{x}=3.25$), ($\bar{x}=3.21$) respectively. There was statistically significance relationship ($p<0.05$) between the participation in the development of mulberry paper products and socio - economic characteristics of the informants in terms of the following: marital status, monthly incomes, side-line job, time span of doing municipality paper producing, occupation, capital source, being local people, being a group member in the community, and experience in the participation in the development of mulberry paper products.

For problems, encountered and suggestions, the following were found: 1) lack of media and public relations technology; thus, the municipality should support it ; 2) mulberry paper products were not durable and there was pattern imitation; thus, it should have promotion on the producing methods of diverse mulberry paper products ; 3)grouping of mulberry paper products members was superficially ; thus, community participation should be seriously promoted ; and 4) the price of mulberry paper products was fixed by middlemen and there was undercut sales among mulberry paper entrepreneurs; thus, the municipality should provide a measure on the assurance of mulberry paper price.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.สายสกุล ฟองมูล ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษา ตลอดจนเพิ่มพูนองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้วิจัย รวมทั้ง รองศาสตราจารย์ ดร.นภเรศ รั้งกวัด และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พหล สักดีคะทัสน์ อาจารย์ภาควิชาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลชุมชนและสิ่งแวดล้อม คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาในประเด็นการวิจัย ซึ่งได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนพิจารณาตรวจทาน แก้ไข เพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนผู้วิจัยสามารถนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ภาควิชาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลชุมชนและสิ่งแวดล้อม ที่คอยให้คำแนะนำด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และ จะนำเอาความรู้ที่ได้รับไปใช้เพื่อเกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นต่อไป

ขอขอบคุณผู้แต่ง เรียบเรียง ดำรง เอกสาร รายงาน และ ผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงเพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ อย่างไรก็ตามหากเอกสารมีความผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยยินดีรับคำติชมเพื่อนำไปแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในโอกาสต่อ ๆ ไป

ขอขอบพระคุณผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และ ให้ความร่วมมือจนทำให้รายงานฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณครอบครัว ที่เป็นส่วนสำคัญ คอยให้กำลังใจ คำปรึกษา แก่ผู้วิจัยตลอดมา

น้ำผึ้ง ไชยกุล

มีนาคม 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(14)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
ประวัติความเป็นมาของพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา	7
ลักษณะที่ตั้งอาณาเขต	8
สภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยภาพรวม	9
แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม	9
แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม	9
ลักษณะของการมีส่วนร่วม	12
เงื่อนไขและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน	13
เรื่องชีวิตระดับการมีส่วนร่วม	16
ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วม	17
การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา	19
การใส่ลวดลายลงในเนื้อกระดาษสา	20
การทำลายคั้นนูน	21
เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต	21

โปแตสเซียมไฮดรอกไซด์	22
ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาผลิตภัณฑ์	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
ภาคสรุป	29
กรอบแนวคิดในการวิจัย	30
สมมติฐานการวิจัย	32
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	33
สถานที่ดำเนินการวิจัย	33
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	34
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	36
การทดสอบเครื่องมือ	36
วิธีรวบรวมข้อมูล	37
การวิเคราะห์ข้อมูล	38
ระยะเวลาในการวิจัย	39
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	40
ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา	40
ลักษณะส่วนบุคคล	40
ลักษณะทางเศรษฐกิจ	44
ลักษณะทางสังคม	49
การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา	52
ด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา	53
ด้านการวางแผนในการพัฒนา	55
ด้านการดำเนินการพัฒนา	57
ด้านการรับผลประโยชน์	59
ด้านการประเมินผลการพัฒนา	61
การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์	63
กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่	

	หน้า
ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาต้นเปา	95
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ	97
ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา	97
การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา	97
ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา	100
ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาต้นเปา	101
อภิปรายผลการวิจัย	102
ข้อเสนอแนะ	104
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	104
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	105
บรรณานุกรม	106
ภาคผนวก	111
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	112
ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย	123

สารบัญตาราง

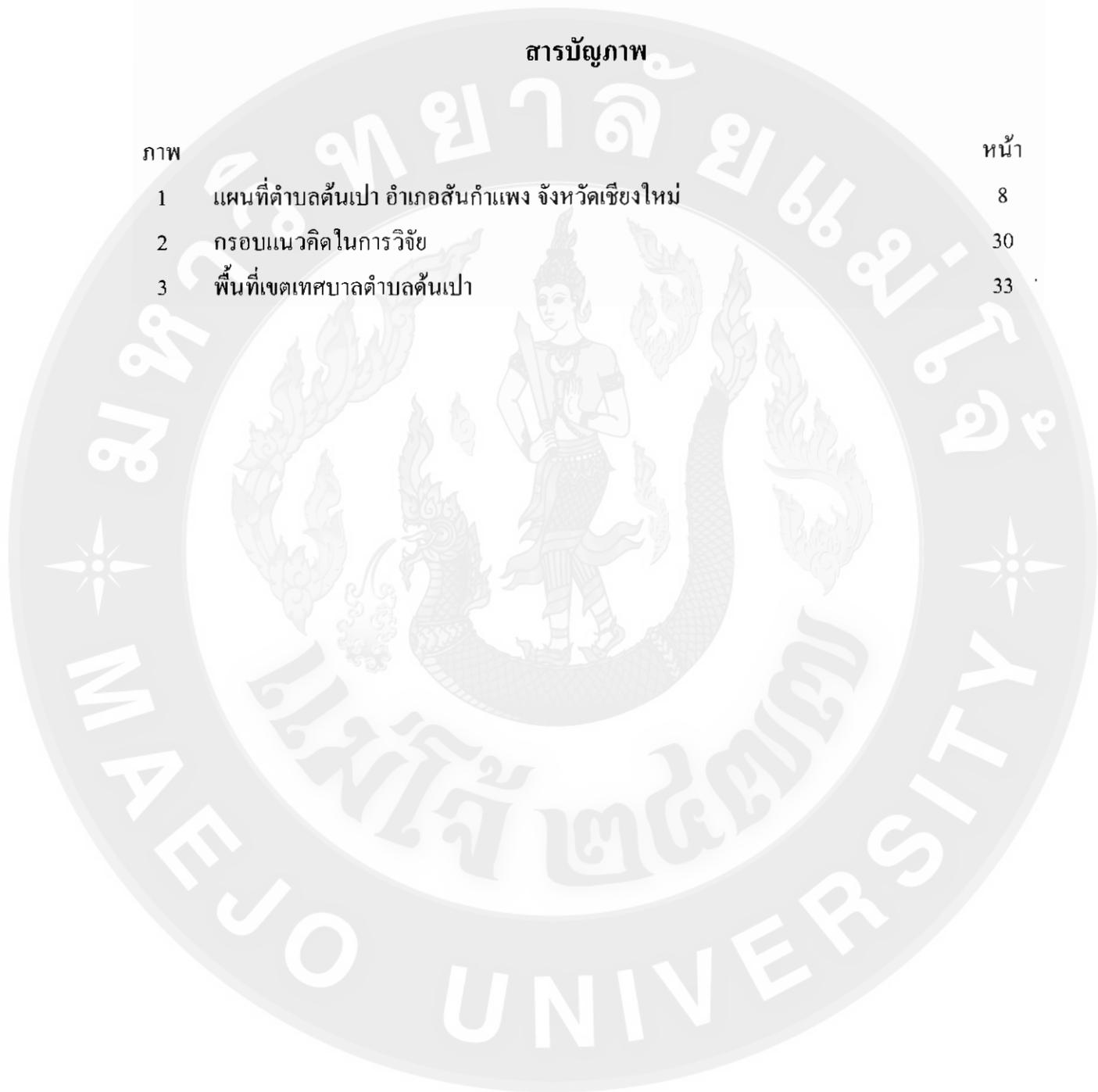
ตาราง	หน้า
1	2
2	35
3	40
4	47
5	50
6	52
7	54
8	56
9	58
10	60
11	62
12	64
13	66
14	68

ตาราง	หน้า
15 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัด เชียงใหม่	70
16 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพการสมรสกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่	72
17 ความสัมพันธ์ระหว่างการอาศัยอยู่ในท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่	74
18 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพเสริมกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษ สาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่	76
19 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพทำกระดาษสากับ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบล เปา อำเภอสันกำแพง สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่	78
20 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพเสริมกับการมีส่วน ร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา เทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่	80
21 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนกับการมี ส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา เทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสัน กำแพง จังหวัดเชียงใหม่	82
22 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสากับการมีส่วนร่วมใน การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสัน กำแพง จังหวัดเชียงใหม่	84
23 ความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งเงินทุนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่	86
24 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่	88

ตาราง	หน้า
25 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพงจังหวัดเชียงใหม่	90
26 ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกระดาษสากับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่	92
27 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารกระดาษสากับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพงจังหวัดเชียงใหม่	94

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	แผนที่ตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่	8
2	กรอบแนวคิดในการวิจัย	30
3	พื้นที่เขตเทศบาลตำบลดั้นเปา	33

บทที่ 1

บทนำ

กระแสการปรับตัวให้อยู่รอดในสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ องค์กรความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์รวมทั้งการตลาด ที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นไทย เพื่อการถ่ายทอดและนำมาใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภูมิประเทศโดยผสมผสานให้เข้ากับวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ที่สืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น กระดาษสาและรูปแบบผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาจากแหล่งผลิต ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพงก็เช่นเดียวกันที่ได้รับการสืบทอดการทำกระดาษสาจากบรรพบุรุษ ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปก็ได้มีการนำกระดาษสาไปใช้ประโยชน์ และ ใช้สอยเพิ่มมากขึ้น การดัดแปลงเป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย จากแต่เดิมที่มีการใช้ในวงแคบคือการผลิตกระดาษสาแผ่นหรือ ผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ทำเป็นร่มเท่านั้น

สำหรับอุตสาหกรรมการผลิตกระดาษสาและผลิตภัณฑ์กระดาษสา จะมีลักษณะที่แตกต่างจากอุตสาหกรรมผลิตเยื่อกระดาษและกระดาษโดยทั่วไปทั้งในด้านวัตถุดิบ ลักษณะการผลิตและผลิตภัณฑ์ กล่าวคือวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมาจากเปลือกของต้นปอสา ซึ่งแหล่งวัตถุดิบส่วนใหญ่มาจากป่าธรรมชาติและนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านและยังไม่มีมีการปลูกพืชชนิดนี้ในเชิงการค้า นอกจากนั้นอุตสาหกรรมในด้านนี้เกือบทั้งหมดเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่มีวิวัฒนาการมาจากอุตสาหกรรมพื้นบ้านในแถบภาคเหนือของไทย เช่นการทำร่ม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงพัฒนาการในด้านผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาแล้วก็มีอย่างหลากหลาย อันได้แก่กระดาษสาที่มีคุณภาพดีจะถูกนำมาทำการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น กระดาษว่าว กระดาษทำร่มและกระดาษสำหรับห่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ส่วนชนิดปานกลางสามารถนำไปทำผลิตภัณฑ์พวกดอกไม้ประดิษฐ์ บัตรอวยพร สมุดบันทึก และ อื่น ๆ สำหรับชนิดคุณภาพสูงสามารถนำมาใช้ในกระดาษมวนบุหรี กระดาษพิมพ์ธนบัตร กระดาษพิมพ์เขียนคุณภาพสูง กระดาษกรองน้ำ และ ด้ายเช็ดเลนส์ เป็นต้นจากการที่ผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาส่วนใหญ่เป็นสินค้าส่งออกไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของเปลือกกระดาษชนิดต่าง ๆ และ ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการประดิษฐ์แล้ว

จากการศึกษาข้อมูลการส่งออกของกรมศุลกากร พบว่า มูลค่าของกระดาษสายังไม่สามารถแยกออกจากมูลค่าของกระดาษอื่น ๆ ได้ เนื่องจากปัจจุบันการส่งออกกระดาษสายังมีน้อย จึงต้องพิจารณาจากข้อมูลของ สำนักงานความร่วมมือทางวิชาการของเยอรมันประจำประเทศไทย (GTZ) ภายใต้โครงการส่งเสริมการผลิตกระดาษสาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมร่วมด้วยและยังพบว่ารายได้จากการส่งออกและผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาอยู่ที่ประมาณ ปีละ 2,000-2,800 ล้านบาท

และมีมูลค่าเพิ่มขึ้นปีละ 20 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่ข้อมูลของเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา มีมูลค่าการขายในปี 2547 เท่ากับ 17,385,000 บาท ซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มตลาดร่วมในยุโรป (EU) อาทิเช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นและไต้หวัน ซึ่งปัจจุบันประเทศไทย คือ ผู้ส่งออกหลักของผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา ที่สำคัญประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังแสดงตามตาราง 1 ถึงมูลค่าการส่งออกสินค้าหัตถกรรม 5 ชนิดของไทย ในช่วงปี 2540- 2545 (กรมศุลกากร, 2546)

ตาราง 1 มูลค่าการส่งออกสินค้าหัตถกรรม 5 ชนิด ของไทย ในช่วงปี 2540-2545

หน่วย: พันบาท

ผลิตภัณฑ์	ปี (พ.ศ.)					
	2540	2541	2542	2543	2544	2545
ผ้าและผลิตภัณฑ์	na	5,057,895	4,954,681	9,242,082	8,863,332	8,664,690
ผลิตภัณฑ์จักสาน	73,385	109,240	127,304	158,664	247,352	298,858
เครื่องปั้นดินเผา และเซรามิก	na	na	7,716,723	9,190,401	9,154,568	10,081,022
กระดาษสาและ ผลิตภัณฑ์	-	-	-	-	-	-
ไม้แกะสลักและ ผลิตภัณฑ์จากไม้	604,159	779,166	554,568	627,256	834,191	784,434
รวม	na	na	13,353,276	19,218,403	19,099,443	19,829,004

หมายเหตุ เนื่องจากการส่งออกกระดาษสาขี้น้อยกรมศุลกากรจึงไม่สามารถแยกมูลค่าของกระดาษ
สา

ออกจากมูลค่าของกระดาษอื่น ๆ ได้

na. หมายถึง ไม่มีข้อมูล

ที่มา: กรมศุลกากร (2546)

เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ในช่วงปี 2540-2545 กระดาษสาและผลิตภัณฑ์กระดาษสา มีมูลค่าการส่งออกติดอันดับสินค้าหัตถกรรมจากสินค้าทั้งหมด ประกอบด้วย ผ้า และ ผลิตภัณฑ์จักสาน เครื่องปั้นดินเผา และ เซรามิก กระดาษสา และ ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก และ

ผลิตภัณฑ์จากไม้ โดยที่กระดาษสา และ ผลิตภัณฑ์ยังเป็นสินค้าที่มีมูลค่าติดอันดับสินค้าส่งออก
 ร่วมด้วย ซึ่งบอกได้ว่า กระดาษสาและผลิตภัณฑ์กระดาษสามีมูลค่าและสามารถไปได้อีกไกลหาก
 ได้รับการสนับสนุนในระยะยาว แต่เนื่องจากกระดาษสาและผลิตภัณฑ์อยู่ในพิสัยของกรมศุลกากร
 ทำให้ไม่สามารถรวมบอกรวมมูลค่าได้แน่ชัด อีกทั้งกระดาษสาและผลิตภัณฑ์ยังจัดอยู่ในประเภทสินค้า
 หักลดกรรมรวมกับสินค้าอื่นอีกหลายชนิดจึงทำให้ไม่อาจหาตัวเลขเฉพาะของกระดาษสา มา
 นำเสนอได้

การวิจัยในครั้งนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยต่อยอดความรู้ ภูมิปัญญาของชุมชนให้มี
 ข้อมูลและจัดการข้อมูลเพื่อเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา ของชุมชนเทศบาล
 ตำบลดั้นเปา การสร้างงานหัตถกรรม ด้านท่องเที่ยว เพื่อพัฒนางานกระดาษสาให้คงอยู่สืบไป

ปัญหาการวิจัย

ที่ผ่านมาการประกอบอาชีพทำกระดาษสาและผลิตภัณฑ์กระดาษสา เทศบาลตำบล
 ดั้นเปา มีจำนวนน้อยลง ผู้คนส่วนใหญ่หันมาประกอบอาชีพที่ได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่า เป็นผล
 เนื่องมาจากค่าครองชีพที่เพิ่มจำนวนสูงขึ้นในปัจจุบัน ประกอบกับอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่
 ผู้คนส่วนใหญ่ในชุมชนเลือกทำรองจากการประกอบอาชีพทำกระดาษสา อาชีพทำกระดาษสาเป็น
 อาชีพที่ทำภายในครัวเรือนเป็นหลัก กระดาษสาและผลิตภัณฑ์กระดาษสาที่พบเห็นทั่วไปจึงมี
 รูปแบบที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน ด้วยเหตุนี้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เป็นกำลังสำคัญในการช่วยผลักดัน
 สนับสนุน ส่งเสริมการผลิตกระดาษสา และ ผลิตภัณฑ์กระดาษสา เนื่องจากจากที่ผ่านมากระดาษ
 สา และ ผลิตภัณฑ์กระดาษสา ขาดการบริหารจัดการให้มีคุณภาพ ส่งผลกระทบต่อผู้ที่ประกอบ
 อาชีพทำกระดาษเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้ประกอบอาชีพทำกระดาษสาประสบอยู่ และ
 กลายเป็นปัญหาสะสมโดยไม่รู้ตัว

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความต้องการศึกษามีส่วนร่วมของผู้ที่ประกอบอาชีพทำ
 กระดาษสา ด้านการค้นหาคำตอบ สาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนในการพัฒนา ด้านการ
 ดำเนินการพัฒนา ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผลการพัฒนา เพื่อศึกษา วิเคราะห์ ถึง
 ความต้องการของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจเป็นปัญหา และ
 อุปสรรค ของผู้ที่ประกอบอาชีพนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา ของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดนมี่วัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ดังนี้

1. สถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา ของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
2. การมีส่วนร่วมของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมของในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
4. ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เจ้าของกิจการ ผู้บริหารงาน และ ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาวางแผน กำหนดนโยบายทิศทางและแนวทางการดำเนินงาน ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและชุมชน ต่อไป
2. ผู้ที่สนใจ นักวิจัยที่สนใจศึกษาด้านนี้ สามารถใช้เป็นแนวทาง เพื่อขยายขอบเขตการวิจัยได้
3. ผลการวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือองค์กรหรือชุมชนอื่น ๆ ที่มีสภาพปัญหาใกล้เคียงกัน และสามารถนำไปประยุกต์ ดัดแปลง ให้เข้ากับสภาพของหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้จะจัดเก็บข้อมูลช่วงเวลา ประมาณ 12 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2555 ถึง มีนาคม พ.ศ. 2556

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะทำการวิจัยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบล
ดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่ประกอบอาชีพทำ
กระดาศา ของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วม
ได้แก่ ด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนในการพัฒนา ด้านการดำเนินการ
พัฒนา ด้านการรับผลประโยชน์ และ ด้านการประเมินผลการพัฒนา

4. ขอบเขตด้านประชากร คือ ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาศา ของชุมชนเทศบาล
ตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

นิยามศัพท์

การมีส่วนร่วม หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาศาเข้าร่วมกิจกรรมด้านการ
ค้นหาปัญหา/สาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ ด้านการรับผลประโยชน์ และ
ด้านการประเมินผล ที่จัดขึ้นจากภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ในเขตเทศบาลตำบลดั้นเปา

ชุมชน หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาศา และ ผลิตภัณฑ์จากกระดาศา
ของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา โดยมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลดั้นเปา อำเภอ
สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

การพัฒนา รูปแบบและผลิตภัณฑ์ หมายถึง กระบวนการ วิธีการ หรือ กิจกรรม เพื่อ
เสริมทักษะความรู้

การมีส่วนร่วมด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา หมายถึง การแลกเปลี่ยน
ค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาศาของชุมชนเทศบาลตำบล
ดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

การมีส่วนร่วมด้านการการวางแผน หมายถึง กิจกรรม ขอบเขต หรือแนวทางด้าน
การวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาศาของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาศา เช่น การ
จัดสรรเงินทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมกระดาศา

การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการ หมายถึง การประชุม ตัดสินใจ ดำเนินงานหรือ
กิจกรรมเพื่อให้กิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาศาส่งผลสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาศา
รับรู้ รับทราบถึงกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในกิจกรรม
กระดาศา

การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมประเมินผลงานหรือการเข้าร่วมทำกิจกรรมของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

กระดาษสาและผลิตภัณฑ์กระดาษสาในรูปแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏต่อสายตาผู้คน ทำมาจากเปลือกไม้หุ้มต้นที่เรียกกันว่า ปอสา เป็นผลผลิตจากการสร้างสรรค์รูปแบบ โดยคนในชุมชนจนกลายเป็นผลงานที่สร้างคุณค่ามานานนับศตวรรษ ด้วยเอกลักษณ์ที่งดงาม มีหลากหลายรูปแบบให้เลือก ราคาไม่สูงมากนัก กล่าวได้ว่ากระดาษสา และ ผลิตภัณฑ์กระดาษสาเป็นผลงานที่ชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปาภาคภูมิใจมากที่สุด

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นประเด็นที่สำคัญตามลำดับต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา
2. แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม
3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประวัติความเป็นมาของพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา

เทศบาลตำบลต้นเปาอ้างอิงข้อมูลจากส่วนงานทะเบียนราษฎร (สำนักงานเทศบาลเมืองต้นเปา, 2551) กล่าวว่าแต่เดิมนั้นเทศบาลตำบลต้นเปาถูกจัดตั้งครั้งแรกเป็นสุขาภิบาลตำบลต้นเปา ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2528 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาลงวันที่ 9 กรกฎาคม 2528 จากนั้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 ได้มีการยกฐานะสุขาภิบาลตำบลต้นเปาเป็นเทศบาลตำบลต้นเปาตามพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542 โดยใช้ชื่อ "เทศบาลตำบลต้นเปา" ตามชื่อของตำบลต้นเปามาจนถึงปัจจุบัน โดยมีนายกเทศมนตรีเป็นหัวหน้าผู้บริหารงานของเทศบาล และหลักเกณฑ์วิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งในหมวด 4 มาตรา 30 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหมู่บ้านจำนวน 10 หมู่บ้าน คือบ้านต้นเปา บ้านหนองไฉ้ บ้านบ่อสร้าง บ้านบวกเป็ด บ้านสันพระเจ้างาม บ้านต้นผึ้ง บ้านสันมะฮกฟ้า บ้านสันป่าคำ บ้านแม่โสม และบ้านสันช้างมูบ และมีพื้นที่ทั้งหมด 910 ไร่ 3 งาน 82 ตารางวา

ลักษณะที่ตั้งอาณาเขต

ชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1006 (เชียงใหม่-สันกำแพง) เป็นระยะทางประมาณ 9 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้น 15.36 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อครอบคลุมพื้นที่ตำบลต้นเปาทั้งตำบล ประกอบด้วย 10 หมู่บ้าน และมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอคอยสะเก็ด อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลสันกำแพง ตำบลแม่ปุก อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลสันกลาง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ภาพ 1 แผนที่ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

สภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยภาพรวม

อาชีพทางเศรษฐกิจของเทศบาลตำบลต้นเปาอยู่ในภาคการให้บริการและเกษตรกรรม เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของชุมชนบางหมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยวกันอย่างมากมาย ทั้งยังมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำทางการเกษตรอย่างอุดมสมบูรณ์ทำให้อาชีพหลักภายในชุมชนมีหลากหลาย เช่น อาชีพทางการให้บริการ การเกษตร และรับจ้างทั่วไป

จำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลต้นเปา ตามทะเบียนราษฎร เทศบาลตำบลต้นเปา (สำนักงานเทศบาลเมืองต้นเปา, 2551) ดังนี้

มีประชากรทั้งหมด	11,038	คน
เป็นชาย	5,202	คน
เป็นหญิง	5,836	คน
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	4,976	ครัวเรือน

แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม

แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ปัจจุบันแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา (People's Participation) ได้รับการยอมรับและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในงานพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการและประชาชน รวมพลังกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ปารีชาติ วลัยเสถียร (2543: 196) กล่าวว่า กระบวนการของมีส่วนร่วมไว้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในทุกระดับ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด วิเคราะห์ตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามประเมินผลในกิจกรรมโครงการของชุมชน เป็นการสร้างปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของกิจกรรม โครงการนั้น

จากเหตุผลข้างต้นได้มีผู้ให้คำนิยามเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมไว้อย่างหลากหลายด้วยกัน (ชัชวาลย์ ทัดศิวิฐ, 2549: 25) ดังนี้

คณัฏ ปานนิตยกุล (2539: 22) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การร่วมกันในการปะทะสังสรรค์ทางสังคม รวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมเป็นกลุ่ม

พงษ์ธร ธัญญศิริ (2552: 17-19) กล่าวว่า ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไปสัมพันธ์กับเรื่องการสร้างประชาธิปไตยทางการเมือง หรือมิฉะนั้นก็เอาไปเกี่ยวพันกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือการเติบโตตาม คำว่า “พัฒนา” ซึ่งนำ หรือที่ใช้กันบ่อย ๆ คือ ในแง่ที่รัฐบาลจะเข้าไปกับสภาพของการ “มีส่วนร่วม” ที่รัฐบาลใช้

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526: 5) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วมว่า หลักความร่วมมือของประชาชนที่สำคัญยิ่งคือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างจริงจังและจริงใจทั้งนี้ด้วยการเปิดโอกาสให้มีการศึกษา (education) การร่วมพิจารณา (consensus) และการตกลงใจร่วมกัน (consent) ในการแก้ปัญหาหรือการวางโครงการต่าง ๆ การที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมก็เพื่อเป็นการให้ประชาชนได้มีสิทธิและความเสมอภาคกันจากความรับผิดชอบในสังคมประชาชนจะมีโอกาสร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 183) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (mental and emotional involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจ ให้กระทำการให้ (contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527: 81) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคม

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527: 6) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน การสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งรูปแบบส่วนบุคคล กลุ่มชนสมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกัน

ปรีชญา เวสารัชช์ (2527: 5) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องโดยการใช้ความพยายามหรือใช้ทรัพยากรบางอย่างส่วนตนในกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาของชุมชน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2526: 5) กล่าวว่า แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า ในกิจกรรมทุกอย่างควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อให้เขาได้เป็นผู้ตัดสินใจทำงานได้ตามที่เขาได้ตัดสินใจไปแล้วด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เขาได้ปฏิบัติตามความสนใจและความต้องการของเขาซึ่งจะทำให้เขาได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง

สายทิพย์ สุคติพันธ์ (2534: 92) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเปลี่ยนแปลงกลไกในการพัฒนา จากการพัฒนาโดยรัฐเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาท หลักการมีส่วนร่วม ของประชาชน หมายถึงการคืนอำนาจ (empowerment) ในการกำหนดการพัฒนาให้ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการริเริ่มและดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่การพัฒนา การแก้ไขปัญหา การกำหนดอนาคตของประชาชนเอง ดังนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนานั้น ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน โดยมีนักวิชาการจากภายนอกเป็นผู้ส่งเสริม/ สนับสนุนทั้งในด้านข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีที่เหมาะสม

ทศพล กฤตยพิสิฐ (2537:13) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาว่ามีความเกี่ยวข้องกับการวัดเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา เป็นขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการพัฒนา เป็นส่วนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ เทคโนโลยี ฯลฯ จากองค์กรภาคีพัฒนา

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นการได้รับผลประโยชน์ทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนาเป็นการประเมินว่า การที่ประชาชนเข้าร่วมพัฒนาได้ดำเนินการสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด การประเมินอาจประเมินแบบย่อย (formative evaluation) เป็นการประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ หรืออาจประเมินผลรวม (summative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอด

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

อุทัย บุญประเสริฐ (2545: 17-20) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาโดยทั่วไป ประชาชนอาจเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไร เข้าร่วมในการนำโครงการไปปฏิบัติ โดยเสียสละทรัพยากรต่าง ๆ เช่น แรงงาน วัสดุ เงิน หรือ ร่วมมือในการจัดกิจกรรมเฉพาะด้าน ประกอบด้วย

1. เป็นสมาชิก (membership)
2. เป็นผู้เข้าประชุม (attendance at meeting)
3. เป็นผู้บริจาคเงิน (financial contribution)
4. เป็นประธาน (leader)
5. เป็นกรรมการ (membership in committees)

นันทวิวัฒน์ บรมานันท์ (2541: 147) การเข้าร่วมในผลที่เกิดจากการพัฒนาและร่วมในการประเมินผลโครงการนอกจาก ลักษณะการมีส่วนร่วมดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีผลการศึกษาคือ บางส่วนที่กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วม โดยแบ่งตามบทบาทและหน้าที่ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา ดังนี้

1. การสนับสนุนทรัพยากร เช่น การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน การช่วยทำกิจกรรม ร่วมประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็น

2. อำนาจหน้าที่ของผู้เข้าร่วม หมายถึง ความเป็นผู้นำ เป็นกรรมการ เป็นสมาชิก ซึ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดขึ้นได้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ยังอาจพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 ปัจจัยเกี่ยวกับกลไกของภาครัฐทั้งในระดับนโยบายมาตรการและการปฏิบัติที่เอื้ออำนวย รวมทั้งการสร้างช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน จำเป็นที่จะต้องทำให้การพัฒนาเป็นระบบเปิดมีความเป็นประชาธิปไตย มีความโปร่งใส รับฟังความคิดเห็นของประชาชน และมีการตรวจสอบได้

- 2.2 ปัจจัยด้านประชาชนที่มีสำนึกต่อปัญหาและประโยชน์ร่วมมีสำนึกต่อความสามารถ และภูมิปัญญาในการจัดการปัญหา ซึ่งเกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ซึ่งรวมถึงการสร้างพลังเชื่อมโยงในรูปกลุ่มองค์กร เครือข่ายและประชาสังคม

2.3 ปัจจัยด้านนักพัฒนาและองค์กรพัฒนา ซึ่งจัดเป็นผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริม กระตุ้น สร้างจิตสำนึก เอื้ออำนวยกระบวนการพัฒนาสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร ทรัพยากร และร่วมเรียนรู้กับสมาชิกชุมชน การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากข้างต้นสามารถบอกความหมายการมีส่วนร่วมได้อย่างกว้าง ๆ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือด้วยความสมัครใจและชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

เงื่อนไขและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมนั้นสาระสำคัญของอยู่ที่การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การวางแผน การตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบ การประเมินผลมากน้อยเพียงใด ปัจจัยที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมมีดังนี้

ฉอาน วุฒิศรรมรรักษา (2526: 16) กล่าวว่ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่

1. การปฏิบัติตนให้คล้อยตามความเชื่อพื้นฐาน เนื่องจากบุคคลและกลุ่มบุคคลคูเหมือนจะเลือกแบบวิธีการปฏิบัติซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง
2. มาตรฐานคุณค่าบุคคล และ กลุ่มบุคคลคูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง
3. เป้าหมาย บุคคล และ กลุ่มบุคคลคูเหมือนจะส่งเสริมปกป้องและรักษาเป้าหมายตนเอง
4. ประสบการณ์ที่ผิดปกตศิรรมชาติ พฤติกรรมของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล บางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกตศิรรมดา
5. ความคาดหมาย บุคคล และ กลุ่มบุคคลจะประพฤตตามแบบที่ตนคาดหมายว่าจะต้องประพฤตในสถานการณ์เช่นนั้น
6. การมองแต่ตัว บุคคล และ กลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคาดว่ตัวเองควรต้องกระทำเช่นนั้น
7. การบีบบังคับบุคคล และ กลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกว่ตนถูกบังคับให้ทำตาม
8. นิสัย ประเพณี บุคคล และ กลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ

9. โอกาสของบุคคล และ กลุ่มบุคคล มักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวกับจำนวน และ ชนิดของโอกาสซึ่งโครงสร้างของสังคมเอื้ออำนวยให้มีส่วนร่วมในการกระทำเช่นนั้น

10. ความสามารถของบุคคล และ กลุ่มบุคคล โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น

11. การสนับสนุนบุคคล และ กลุ่มบุคคล มักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขาารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดีพอให้กระทำเช่นนั้น

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 103) กล่าวว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์
2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีตำแหน่งเกียรติยศ
3. อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า

ยิววัฒน์ วุฒิเมธี (2526: 67) กล่าวว่าผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องมีลักษณะของการเป็นผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลง ที่จะยอมรับในปรัชญาของการพัฒนาว่ามนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาจะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น พร้อมทั้งจะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน

Cohen and Up Hoff (1977 อ้างถึงใน ถวิลวดี บุรีกุล, 2548: 6) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมในการมีส่วนร่วม จำแนกเป็น 3 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 มีส่วนร่วมในเรื่องอะไร (what participation are we concerned with?) หรือที่โคเฮนหรืออัฟฮอฟ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าประเภทหรือลักษณะการมีส่วนร่วม (kinds of participation) ซึ่งทั้งสองกล่าวว่ามี 4 ประเภท ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

มิติที่ 2 ใครที่เข้ามามีส่วนร่วม (whose participation are we concerned with?) โดยจำแนกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และคนต่างชาติ

มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร (how is participation occurring with the project?) ในมิตินี้มีประเด็นที่ควรพิจารณาอยู่ 4 ประเด็น คือพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในแบบของการมีส่วนร่วมขอบเขตของการมีส่วนร่วม และ ประสิทธิผลของการมีส่วนร่วม

สรุปได้ว่าปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองคือความพร้อมซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถ ความเต็มใจ ความมีอิสระ นอกจากนั้นเงื่อนไขขององค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะก่อให้เกิด

การมีส่วนร่วม เช่น เวลา สภาพเศรษฐกิจ ความสนใจ ความสามารถในการสื่อสาร สภาพแวดล้อม ชุมชน และ ที่สำคัญคือ โรงเรียน

นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2541: 6) กล่าวว่า ลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาโดยทั่วไปนั้นประชาชนอาจเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไร เข้าร่วมในการนำโครงการไปปฏิบัติโดยเสียทรัพยากรต่าง ๆ เช่น แรงงาน วัสดุ เงิน หรือร่วมมือในองค์การหรือกิจกรรมเฉพาะด้าน เข้าร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาและร่วมในการประเมินผลโครงการ ซึ่งประกอบด้วยบุคคล 4 ฝ่าย ที่มีส่วนสำคัญในการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน ประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอก รวมไปถึงปัจจัยทางวัฒนธรรมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคลต่าง ๆ ประกอบด้วยปัจจัยหลายปัจจัยที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) อายุ และ เพศ 2) สถานภาพในครอบครัว 3) ระดับการศึกษา 4) สถานภาพทางสังคม เช่น ชั้นทางสังคม ศาสนา 5) อาชีพ 6) รายได้และทรัพย์สิน 7) ระยะเวลาในท้องถิ่น และ ระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ 8) ที่ดินถือครองและสถานภาพแรงงาน

หัตถดาว บุญปาล (2530: 27) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางสังคมของชุมชนของบุคคลนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพ และที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจตกต่ำจะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง การมีแหล่งอำนาจและการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนอีก 13 ตัวแปร ที่แสดงให้เห็นว่า ความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น การศึกษา และ การเงินที่แสดงถึงสถานภาพทางสังคม ซึ่งแหล่งอำนาจทั้งสองชนิดนี้หากผู้ใดได้ครอบครองหรือมีไว้ก็จะเป็นผู้ที่มีบทบาทสูงในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน นอกจากการมีฐานะทางเศรษฐกิจ และ ระดับการศึกษาที่ดีแล้ว คุณลักษณะทางสังคม เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนนิสัยประเพณีในชุมชนก็อาจมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเช่นกัน

บุญสม เศรษฐโอพารกิจ (2550: 6) กล่าวว่า ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา (analysis) หมายถึงการเข้าร่วมประชุม แสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะเลือกจัดทำโครงการต่าง ๆ

2. การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ปัญหา (decision making) หมายถึงชุมชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกวิธีการแก้ปัญหาหรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การแก้ปัญหาและความต้องการของประชาชนตลอดจนมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการด้วยชุมชนเอง

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ปัญหา (implementation) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การทำประโยชน์ตามโอกาส และ ตามกำลังความสามารถ การช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์ ทุนทรัพย์ แรงงาน โดยการบริหารงานประสานงานตลอดจนดำเนินการขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา

4. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ (benefits) หมายถึงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานเมื่อเสร็จสิ้น โครงการ การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา แก้ไขสิ่งบกพร่องและสรุปผลการดำเนินงาน

5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) หมายถึงการประเมินผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามผลประโยชน์ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการบริหารงาน ข้อมูลสำคัญที่จะช่วยในการตัดสินใจวางแผนการดำเนินงานให้เกิดผลสำเร็จ คือ ใครที่ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ ใครมีบทบาทใดในขั้นตอนกระบวนการสามารถแบ่งออกได้เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง (primary stake holders) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (secondary stakeholder) ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียหลัก (key stakeholders) การประเมินผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะช่วยให้สามารถแยกกลุ่มสนับสนุน กลุ่มคัดค้าน สามารถวิเคราะห์ห้บทบาท อำนาจ และ สถานภาพทางการเมือง ทางสังคม และ ทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เป็นข้อมูลในการกำหนดระเบียบการ

เครื่องมือวัดระดับการมีส่วนร่วม

อนุภรณ์ สุวรรณสทิสกร (2529: 24) กล่าวว่า ลักษณะที่จะเป็นเครื่องชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชนทางสังคม โดยดูได้จากลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงออก คือการเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรม การบริจาคเงินทอง วัสดุ สิ่งของ และการเสียสละเวลา แรงงาน การเงินการเป็นสมาชิกของคณะกรรมการและการเป็นผู้ดำเนินการในกิจการนั้น ๆ ดังนี้

1. การมีความสนใจในกิจกรรมและการเข้าร่วมประชุม เช่นการที่ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมหรือปฏิบัติงานด้วยตนเองซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด สามารถดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ด้วยตนเองต่อไปได้

2. การให้การสนับสนุนช่วยเหลือเช่นการให้การสนับสนุนทางด้านแรงงาน งบประมาณ เครื่องใช้ที่จำเป็น วัสดุ สิ่งของ การเสียสละเวลา แรงงาน เพื่อใช้ในการปฏิบัติการกิจ หรือตามนโยบายที่กำหนดไว้เป็นต้น

3. การเป็นสมาชิกและกรรมการ อาจจะได้จากการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ รวมไปถึงการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการภายในชุมชน

4. การเป็นเจ้าของหน้าที่ หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐอาจเป็นการเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาในชุมชนของคนเพื่อช่วยให้ประชาชนมีประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมกับเจ้าหน้าที่เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของเกิดความรักและหวงแหน สร้างความเข้าใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

จากข้างต้นสรุปได้ว่า เครื่องชี้วัดการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมในกิจกรรมเกิดจาก ประชาชนหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมและตัดสินใจเข้าร่วมโดยให้เหตุผลใดเป็นหลัก โดยสรุปแล้วอาจประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในท้องถิ่น และระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ หรือการถือครองที่ดิน และสถานภาพแรงงาน เป็นต้น และสาเหตุของการเข้าร่วมกิจกรรมอาจเกี่ยวข้องกับความสนใจในกิจกรรม การเข้าร่วมประชุม การให้การสนับสนุนช่วยเหลือ การเป็นสมาชิกและกรรมการกลุ่ม และการร่วมเป็นเจ้าของหน้าที่ในกิจกรรมก็จะส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ อาจประกอบไปด้วยปัจจัยอื่นร่วมด้วย เช่น ทักษะคิด ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนนิสัย ประเพณีในชุมชนอาจมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเช่นเดียวกัน

ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วม

ประทีป เรืองมาลัย (2541: 14) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของการพัฒนาชุมชนของประชาชนมีสาเหตุอยู่ด้วยกันหลายประการ ประกอบด้วย

1. เกิดจากตัวของประชากรเอง ข้อจำกัดในกรณีนี้เกิดขึ้นด้วยความเคยชินจากตัวประชาชน ซึ่งมักจะเป็นผู้รับบริการบริการอยู่เสมอ ทั้งในรูปของการได้รับคำตอบแทน หรือยึดเยียดสิ่งต่างๆ แก่ชุมชนจนทำให้เกิดค่านิยมและทัศนคติที่ว่ารัฐบาลจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลืออยู่เสมอ ทำให้พวกเขาเหล่านั้นเกิดความรู้สึกแบบการพึ่งพาอยู่ตลอดเวลาจะเห็นได้ว่าบ่อยครั้งที่เดียวที่โครงการพัฒนาของรัฐบาลซึ่งได้พยายามเข้าไปพัฒนาชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของ

ประชาชน โดยเน้นในปรัชญาของการช่วยเหลือตัวเอง แต่กิจกรรมของโครงการเหล่านั้นมักจะออกมาในรูปแบบของการกระทำเพื่อประชาชน มิใช่กระทำร่วมกับประชาชน

2. เกิดจากองค์กร เจ้าหน้าที่ และระบบราชการทุกวันนี้ นับได้ว่าเป็นข้อจำกัดที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนลดน้อยลง ได้แก่

2.1 นโยบายการพัฒนาในระบบราชการไทยมักมีการสั่งการมาจากเบื้องบนจึงเป็นการยากที่เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาแต่ละให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2.2 ทางด้านเจ้าหน้าที่หรือบุคคลกร การยึดระบบการให้ทุนให้ไทยซึ่งถือความพอใจของผู้บังคับบัญชา และกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นหลัก โดยมิได้คำนึงถึงความต้องการของประชาชน

2.3 ความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่ ผู้น้อยประชาชน ในชนบทนั้น โดยมากแล้วมักจะถือว่าข้าราชการหรือนักพัฒนา เป็นผู้มีความรู้ มีอำนาจ หรือที่เป็นเจ้านายของประชาชน ทำให้เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนามีแนวโน้มที่คิดว่าตนเองมีคุณภาพสูงกว่าชาวชนบท ดังนั้นนักพัฒนามักจะแสดงตนเป็นผู้นำและดำเนินการเองทุกอย่าง

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2527: 144) กล่าวว่า อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของกลุ่มมีอยู่ 3 ด้าน คือ

1. อุปสรรคด้านการเมือง เกิดจากการไม่ได้กระจายอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบให้แก่ประชาชน โครงสร้างอำนาจทางการเมือง การปกครอง การบริหาร เศรษฐกิจ ตกอยู่ในกำมือของทหาร นายทุน และข้าราชการ

2. อุปสรรคด้านเศรษฐกิจ เกิดจากการขาดความสามารถในการพึ่งตนเอง อำนาจการต่อรองมีน้อย กระบวนการผลิต ปังจ่ายการผลิตอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์

3. อุปสรรคด้านวัฒนธรรม ชนบทประเพณีในแต่ละพื้นที่ ที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ เนื่องจากขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน/ เผ่า ฯลฯ

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ (2527: 15) กล่าวว่าอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนหนึ่งมาจากเจ้าหน้าที่และระบบราชการ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวชาวชนบทเองด้านความเป็นปัจเจกบุคคล นอกจากนั้นชาวชนบทยังอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์หรือพึ่งบุคคลภายนอกจนเกินไป การดูถูกฐานะของตนเอง การเลือกผู้นำที่อุปถัมภ์ตนเองได้ เป็นต้น

2. จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ (2527) กล่าวว่า ปัญหาเกี่ยวกับตัวของเจ้าหน้าที่และระบบราชการเป็นการสะท้อนถึงการพัฒนาหลักค่านิยมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และ ปัญหาที่พบคือ

ข้าราชการมีความรู้เฉพาะแต่ในด้านการปฏิบัติงานในหน่วยงานเท่านั้น ทั้งยังขาดความรู้ในเรื่องการปกครองท้องถิ่นซึ่งถือเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับการปกครองราชการส่วนภูมิภาค

จากข้างต้นสรุปได้ว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนเกิดจากหลายปัจจัย ขึ้นอยู่กับเหตุผลและการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของคนในชุมชนเป็นหลัก เช่น ระยะเวลาในท้องถิ่นและระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ หรือการถือครอง และสถานภาพแรงงาน นอกจากนี้ยังมีคุณลักษณะทางสังคมที่มีผลต่อการตัดสินใจด้วย เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนนิสัย ประเพณีในชุมชนอาจมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเช่นกัน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา

ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่พัฒนามาจากเครื่องใช้ไม้สอย เครื่องประดับ หรือวัตถุทางศิลปะได้ถูกกำหนดให้ออกมาในรูปแบบลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ตามอิทธิพลของสิ่งต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มสร้างสืบต่อกันมา เช่น ความผูกพันกับความเชื่อ ศาสนา การเมือง วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคม ฯลฯ ทำให้มีรูปแบบที่แตกต่างกันมากมาย ซึ่งถ้าได้มีการจัดแบ่งประเภทของที่ระลึกประเสริฐ สีลรัตน (2531) ดังนี้

1. จุดประสงค์ในการสร้าง เป็นรูปลักษณะที่สร้างขึ้นตามประเพณีนิยมตามสมัยนิยมหรือสร้างขึ้นมาเฉพาะบุคคล เหตุการณ์ สถานที่ หรืองาน เป็นต้น
2. วัสดุและเทคนิควิธีสร้าง จะเป็นของที่ระลึกที่สร้างหรือดัดแปลงขึ้นจากวัสดุธรรมชาติวัสดุสังเคราะห์หรือเศษวัสดุที่หาได้ทั่วไป
3. แบ่งตามรูปลักษณะที่ปรากฏจะเป็นของที่ระลึกที่มีรูปลักษณะต่าง ๆ เช่น ตัวอักษร รูปทรงเรขาคณิต รูปลักษณะตามลัทธิ และความเชื่อ การแบ่งตามรูปลักษณะตามธรรมชาติผลผลิต และ เครื่องมือเครื่องใช้หรือรูปลักษณะอิสระตามจินตนาการ
4. คุณค่าแห่งการนำไปใช้ จะเป็นของที่ระลึกประเภทของบริโภคที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นประโยชน์ตกแต่งหรือวัตถุทางศิลปะ เช่นเดียวกันหัตถกรรมผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา ถือได้ว่าเป็นงานที่แสดงถึงตัวตนของคนในท้องถิ่นจากคนในท้องถิ่นร่วมกันผลิตสร้างขึ้นจากภูมิปัญญาที่มีมาแต่สมัยบรรพบุรุษเพื่อประโยชน์ต่อการใช้สอยในชีวิตประจำวัน ซึ่งเมื่อมีการพัฒนาจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของงานผลิตภัณฑ์ ของที่ระลึกพื้นเมืองที่มีคุณค่า เพื่ออันเป็นรูปแบบและเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นต้นเปา

วิบูลย์ ตีสุวรรณ (2538: 39) กล่าวว่าสาระสำคัญของหัตถกรรมพื้นบ้านมีลักษณะเฉพาะท้องถิ่น และมีรูปแบบที่เรียบง่ายที่สร้างขึ้นเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาโดยส่วนใหญ่จะเป็นงานที่ทำด้วยมือ (handmade) เช่น การสานเสื่อลำเจียกหรือเสื่อปาหนัน จะมีเฉพาะในเขตภาคใต้เท่านั้น เพราะใบลำเจียกหรือเคยทะเล จะหาได้มากเฉพาะในภาคใต้ นอกจากนี้กระบวนการในการเตรียมวัสดุและกรรมวิธีการสาน ชาวบ้านหรือช่างสานเสื่อในภาคใต้จะมีความชำนาญเป็นพิเศษ เพราะเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านประจำถิ่นของตน หัตถกรรมพื้นบ้านของไทยสามารถจำแนกได้ตามกรรมวิธีการสร้างได้ 10 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องเคลือบดินเผา (ceramics)
2. การทอผ้าและการเย็บปักถักร้อย (textile and embroidery)
3. การแกะสลัก (carving)
4. หัตถกรรมโลหะ (metal works)
5. เครื่องจักสาน (basketry mats)
6. การก่อสร้าง (architectures)
7. ภาพเขียน (painting and drawing)
8. การปั้นรูปและลวดลายประดับ (sculpture and decorating motif)
9. การทำเครื่องกระดาษ (paper mache)
10. ประเภทเบ็ดเตล็ด เช่น การจัดดอกไม้ การทำหุ่นกระดาษ เครื่องเงิน

เครื่องประดับ

การใส่ลวดลายต่าง ๆ ลงในเนื้อกระดาษสา

แต่เดิมนั้นการผลิตกระดาษสา จะมีการผลิตเฉพาะสีพื้นเท่านั้นอาจมีการย้อมสีบ้างแต่ก็จะเป็นสีพื้นไปเลย ต่อมาได้มีการคิดค้นนำเอาลายต่าง ๆ ใส่งลงไปในเนื้อกระดาษ ซึ่งผู้ที่คิดค้นทำเป็นท่านแรกนั้นคือ นางฟองคำ หล้าปิ่นดา โดยยุคแรกนั้นกระบวนการใส่งลายดอกไม้ ใบไม้ต่าง ๆ ลงไปในกระดาษสา ซึ่งมีขั้นตอนค่อนข้างยุ่งยาก โดยจะต้องทำกระดาษสองชั้น หลังจากทำชั้นแรกแล้วจึงนำดอกไม้หรือลายต่าง ๆ ใส่งลงไปแล้วจึงปิดทับอีกชั้น และในปัจจุบันก็ได้เอาแนวคิดนี้มาต่อยอดโดยใช้วัสดุอื่นที่มีความหลากหลายยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาเทคนิคการทำกระดาษสาแบบตะขิ่นมาซึ่งจะได้ทั้งความหนาและความสม่ำเสมอของเนื้อกระดาษมากยิ่งขึ้น

การทำลายต้นนุ่น

จากการสัมภาษณ์ ทองยศ รินสินจ้อย (2552: การสัมภาษณ์) กล่าวว่า สำหรับผู้ที่คิดค้นการทำลายต้นนุ่นขึ้นมานั้น คือ นายทองยศ รินสินจ้อย ซึ่งแต่เดิมนายทองยศ ประกอบอาชีพเป็นช่างปั้นงานสร้างวิหาร ตามวัดวาอารามต่าง ๆ ซึ่งแต่เดิม นายทองยศเป็นลูกศิษย์ของพ่อหนานอินตา ฉู่นาง ผู้เป็นลุง นายทองยศได้ติดตามไปทำงานกับลุงอยู่หลายปีจนพ่อหนานอินตา เสียชีวิตไป นายทองยศก็รับช่วงต่องานฝีมือ และในปี 2524 ก็ยึดอาชีพช่างปั้นมาตลอด และในส่วนงานกระดาษสา นั้น นายทองยศเล่าว่า ตั้งแต่จำความก็คลุกคลีการทำกระดาษสาตลอดเหมือนมันอยู่ในสายเลือด แม้จะยึดอาชีพช่างปั้นแต่ก็ยังคงมีความเชี่ยวชาญในการทำกระดาษสา เพราะทำมาตั้งแต่เด็ก ต่อมาเมื่อกระดาษสาเริ่มเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น ประกอบกับอาชีพช่างปั้นนั้นจะต้องมีการทำแม่พิมพ์ เพื่อให้หล่อลายต่าง ๆ จึงคิดว่าน่าจะนำมาใช้กับกระดาษสาได้ จึงเริ่มทดลองทำโดยใช้พิมพ์ที่มีอยู่แล้ว เมื่อทดลองผลิตออกมา (ปีพุทธศักราช 2543) ก็พบว่า เป็นที่ถูกใจและต้องการเป็นอย่างมากโดยช่วงแรกนั้นจะใช้การนำเยื่อสามาดก ลงในพิมพ์โดยตรงก็พบปัญหาหลายไม่ชัดบ้าง ความหนาของกระดาษไม่สม่ำเสมอบ้าง แต่ก็ได้มีการพัฒนาเทคนิคมาจนสามารถทำลายต้นนุ่นได้อย่างสวยงามในปัจจุบันซึ่งลายต่าง ๆ นั้นมีทั้งนายทองยศคิดขึ้นมาเองและลูกค้านำลายมาให้ช่วยทำ

เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต

เครื่องตีเยื่อสา มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการผลิตกระดาษสา เพื่อให้ทันต่อความต้องการที่มีมากขึ้น โดยเฉพาะการทูปสาที่สมัยก่อนจะใช้การทูปด้วยมือ จะต้องใช้แรงงานเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันได้มีการนำเครื่องตีเยื่อสาเข้ามาช่วยในการผลิตสามารถช่วยลดแรงงานในส่วนนี้ลงไปได้มาก ผู้ที่นำเครื่องตีเยื่อสาเข้ามาใช้เป็นคนแรกคือ คุณแม่ทองคำ เกิดชารา (เริ่มนำมาใช้ในปี 2509) โดยคุณแม่ทองคำเล่าว่า ได้รับการฝึกอาชีพจากทางราชการ โดยมีผู้เชี่ยวชาญจากประเทศญี่ปุ่นเป็นผู้สอน และได้นำเอาเครื่องตีสาเข้ามาด้วย แล้วคุณแม่ทองคำได้ทำเรื่องร้องขอเครื่องตีปอสา ซึ่งต้องใช้เวลากว่า 12 ปี จึงได้เครื่องตีเยื่อสามาใช้ โดยช่วงแรก ๆ นั้นยังไม่ได้ใช้ตีสา แต่นำมาเพื่อตีเยื่อข่อย ฟางข้าว และได้มีการดัดแปลงมาใช้ตีเยื่อสาจนถึงปัจจุบัน

โปแตสเซียมไฮดรอกไซด์

การต้มเส้นใยปอสา แต่เดิมจะใช้ขี้เถ้าช่วยให้เส้นใยเปื่อยง่าย ขณะนี้หน่วยงานของรัฐ เช่น สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมได้ให้งบประมาณกับผู้ประกอบการกระดาษสา ที่เข้าร่วมโครงการเพื่อเปลี่ยนสารเคมีจากโซเดียมไฮดรอกไซด์ (โซดาไฟ) เป็นโปแตสเซียมไฮดรอกไซด์ เนื่องจากน้ำจากขั้นตอนการต้มด้วยโปแตสเซียมไฮดรอกไซด์ สามารถนำมาเป็นปุ๋ยรดต้นไม้ได้

อาจกล่าวได้ว่าหัตถกรรมกระดาษสา เป็นสิ่งที่แสดงตัวตนของคนในท้องถิ่นจากภูมิปัญญาที่มีมาตั้งแต่เก่าก่อน เพื่อประโยชน์ต่อการใช้สอยในชีวิตประจำวัน เมื่อมีการพัฒนาจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์ ของที่ระลึกพื้นเมืองที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นคนเปา มีรูปแบบที่เรียบง่ายที่สร้างขึ้นเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาโดยส่วนใหญ่จะเป็นงานที่ทำด้วยมือ (handmade) ตัวอย่างเช่น การสานเสื่อลำเจียก หรือเสื่อปาหนันจะมีเฉพาะในเขตภาคใต้เท่านั้น เพราะใบลำเจียกหรือเคยทะเล จะหาได้มากเฉพาะในภาคใต้เท่านั้น

ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาผลิตภัณฑ์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา ด้านกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการเลือกใช้วัสดุที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เนื่องจากที่ผ่านมาผู้ประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์กระดาษสาอยู่ในสถานะเป็นผู้ถูกเลือกโดยพ่อค้าคนกลาง และไม่มีอำนาจในการต่อรองกับลูกค้า เนื่องจากมีผู้ประกอบการในธุรกิจนี้มากมายทำให้เกิดภาวะการแข่งขันสูงพอสมควร มีการขายตัดราคากันมาก ทำให้ผู้ประกอบการหลายรายอยู่อย่างลำบาก เพราะต้องประสบกับภาวะขาดทุน อย่างไรก็ตามหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศก็ให้การสนับสนุนการหาช่องทางการจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ โดยลูกค้าต่างประเทศส่วนใหญ่ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา รองลงมาคือ ญี่ปุ่น และตลาดในกลุ่มประเทศแถบยุโรป นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์กระดาษสา เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ ซึ่งชาวบ้านทำมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เป็นการใช้ภูมิปัญญาแบบดั้งเดิม โดยไม่มีเทคโนโลยีทันสมัยมาช่วย (พรทิวี พึ่งรัมย์ และ อรรณู หาญสืบสาย, 2542) ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยมีเงื่อนไขและปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกระดาษสา ดังนี้

1. ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนางานกระดาษสาจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเพียงพอและทั่วถึง โดยเฉพาะการส่งเสริมเผยแพร่เกี่ยวกับการพัฒนากระดาษสา การส่งเสริมครัวเรือนด้านการมีส่วนร่วมมากกว่าที่เป็นอยู่

2. ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาไม่ได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับแผนของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาอย่างชัดเจนก่อนจะเริ่มดำเนินการผลิต และบทบาทของชุมชนกับรัฐบาลในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาจะเข้าร่วมกิจกรรมก็เมื่อนักหน่วยงานขอความร่วมมือเท่านั้น

ปัญหาและส่วนอุปสรรค ของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา ได้แก่นโยบายการปฏิบัติงานของภาครัฐ และ สถาบันสนับสนุนต่าง ๆ มีอยู่ด้วยกันหลายประการ ดังนี้

1. ผู้ประกอบการยังขาดความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการมีสมาชิกแกนนำของกลุ่มเพียงไม่กี่คนที่มบทบาทในการบริหารงานซึ่งอาจทำให้ผู้ประกอบการ ไม่มีส่วนในการบริหารไม่มั่นใจในการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างกิจการของผู้นำกลุ่มกับผลประโยชน์ของสมาชิก

2. ปัญหาจากการขาดกระบวนการตรวจสอบคุณภาพโดยเฉพาะของผู้ประกอบการรายเล็ก อาจเกิดปัญหาต่อชื่อเสียงของกลุ่มในระยะยาว

3. ปัญหาจากกระบวนการผลิตเป็นสาเหตุ ทำให้เกิดปัญหามลสารตกค้างปนเปื้อนลงไปแหล่งน้ำของชุมชน ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม

4. ภาวะการแข่งขันภายในกลุ่มค่อนข้างสูงในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดเล็ก โดยเฉพาะเรื่องการลอกเลียนแบบและการตัดราคา

5. เนื่องจากแรงงานในระบบการผลิต เป็นแรงงานในชุมชน ซึ่งมีอาชีพเกษตรกรรมมาแต่ดั้งเดิม ดังนั้นในช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตผลการเกษตรแรงงาน เหล่านี้อาจจะไม่สามารถเข้าทำงานในระบบการผลิตกระดาษสาได้เต็มที่

6. ขาดแคลนปอสาที่สำคัญภายในประเทศ ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตกระดาษสา

7. การส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ ไม่มีความต่อเนื่องในการกำหนดเป้าหมายร่วมกับผู้ประกอบการหรือกลุ่ม

8. การปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐและสถาบันสนับสนุนมีลักษณะซ้ำซ้อน เช่น มีหลายหน่วยงานเข้ามาทำวิจัยเรื่องสิ่งแวดล้อมพร้อม ๆ กัน ส่วนใหญ่เป็นไปในระยะสั้นไม่ต่อเนื่อง

9. การโยกย้ายข้าราชการในพื้นที่ที่รับผิดชอบในงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนพัฒนาทำให้ขาดความต่อเนื่องด้านการปฏิบัติตามนโยบายไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

10. ขาดหน่วยงาน ศูนย์รวม อุปกรณ์เครื่องมือด้านการรับรองมาตรฐานสินค้าในระดับสากล

11. ขาดหน่วยงานที่จะมาสนับสนุนด้านวิจัย พัฒนา และนวัตกรรม ด้านการผลิตและการตลาด

จากการศึกษาสภาพความต้องการ ปัญหา และอุปสรรค การวิเคราะห์ศักยภาพด้านการผลิต (supply) ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภค (demand) ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐพอสมควร ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งเน้นเรื่องกระบวนการผลิตและการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นสำคัญ จึงส่งผลให้การศึกษาวิจัยและพัฒนาเพื่อการสร้างวัตถุดิบของกระดาศาและผลิตภัณฑ์ยังคงดำเนินไปอย่างค่อนข้างช้า เนื่องจากอุตสาหกรรมกระดาศาไทยเพื่อการส่งออกมีความชัดเจนว่ามีเส้นทางเดินที่สวนกระแสกับเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นภาคส่วนต่าง ๆ ต้องร่วมมือเร่งให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมกระดาศาไทยอย่างครบวงจรสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กล่าวว่กระดาศาและผลิตภัณฑ์กระดาศาเป็นผลงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีจุดแข็งจุดอ่อนในตัวผลิตภัณฑ์ แต่ทั้งนี้จะต้องได้รับการพัฒนา ส่งเสริม แก่ชุมชน ให้สามารถประยุกต์ ดัดแปลง และ พัฒนาโดยชุมชนได้อย่างไม่ยากเย็นมากนัก และสิ่งเหล่านี้จะต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคีส่วนต่าง ๆ โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากชุมชนผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาศาร่วมด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประเทศไทยมีการทำกระดาศาใช้ตั้งแต่สมัยโบราณ คือ การผลิตกระดาศาข่อยและกระดาศา (วันทนีย์ ป้อมบุบผา, 2549: 4) วิธีการคือตัดต้นข่อยหรือกิ่งที่มีอายุประมาณ 1 ปี เป็นท่อน ๆ แล้วนำไปแช่น้ำให้เปลือกอ่อนตัว จึงฉีกเปลือกออกมาเป็นฝอยแล้วผสมปูนขาวให้เกาะกับเปลือกข่อย เติมน้ำแล้วคลุกให้เข้ากันจึงหมักทิ้งไว้ใน โถง 3-4 วันค่อยล้างปูนขาวออก เพื่อนำไปต้มให้เปื่อยจึงใช้ตะแกรงกรอง จึงทุบเปลือกข่อยด้วยท่อนไม้จนแหลกละเอียด จึงค่อยผสมน้ำ ปั่นเป็นก้อน จากนั้นใช้ตะแกรงกรองไม้ด้วยผ้าฝู้งวางในน้ำสะอาด แล้วค่อยใส่ก้อนเยื่อกระดาศาข่อยที่ปั่นไว้ลงไปกวนให้กระจายทั่วกรอบไม้แล้วค่อย ๆ ยกตะแกรงขึ้นจากน้ำ และรีดน้ำให้ออกนำไปตากแดดจนแห้ง จึงค่อยลอกกระดาศาออก ส่วนวิธีทำกระดาศาก็กคล้ายกัน ได้จากการถ่ายทอด

ความรู้มีการปรับเปลี่ยนพัฒนาตลอดเวลา เพื่อต่อสู้และปรับตัวให้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การปรับเปลี่ยนที่พัฒนาดังกล่าวมีทั้งในส่วนผู้ให้การถ่ายทอด ผู้รับการถ่ายทอดเนื้อหาและวิธีการองค์กรและบุคคล มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ คือ สถาบันครอบครัว องค์กรชาวบ้านเจ้าของธุรกิจ ลูกค้าและส่วนราชการซึ่งแต่ละองค์กรทำหน้าที่มากขึ้นแตกต่างกันตามยุคระยะเวลา และ ความเหมาะสมตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

สุพรรณิ พุมมา (2550: 25) กล่าวว่า ผลผลิตด้านหัตถกรรม หมายถึง สิ่งสร้างขึ้นด้วยมือโดยการใช้ฝีมือและศิลปะในการประดิษฐ์ เพื่อสนองความต้องการในด้านรูปแบบประโยชน์ในการใช้สอยเป็นการสร้างสรรค์สิ่งของเครื่องใช้ด้วยมือของชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ และงานศิลปหัตถกรรมเหล่านี้ย่อมจะต้องมีคุณค่า ในด้านประโยชน์ใช้สอย มีความประณีตงดงาม ตลอดจนมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นหรือชุมชนนั้น ๆ เพื่อการใช้ประโยชน์เป็นสำคัญ รูปแบบของงานหัตถกรรมพัฒนาขึ้นตามความชำนาญของช่างผู้ผลิต มีการปรับปรุงเพื่อใช้สอยให้ดีขึ้น เพื่อตอบสนองการใช้สอยได้อย่างสมบูรณ์

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2535) กล่าวว่า ผลผลิตหัตถกรรมหมายถึงสิ่งที่ต้องใช้ฝีมือในการประดิษฐ์ และ มีความงานด้านศิลปะแฝงอยู่โดยอาจใช้เครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องทุ่นแรง ช่วยในการผลิตด้วยก็ได้

วาสนา เจริญวิเชียรฉาย (2551: 44) ศึกษาถึงกระดาสับประรด และกระดาศะขบ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ผลิต และ ผู้สนใจสินค้า ต้องการให้ผลิตภัณฑ์จากกระดาศาที่เป็นรูปภาวดอกไม้มากที่สุด เนื่องด้วยคุณสมบัติของกระดาศา มีความเหมาะสมสำหรับนำมาทำเป็นรูปแบบตกแต่งลวดลายได้ดีกว่ากระดาสับประรด และ กระดาศะขบ ทั้งยังดูดีจับกาวได้ดีมาก ไม่มีรอยต่างของกาวปรากฏให้เห็น ลวดลายที่ได้ก็สร้างสรรค์ เรียบเนียนสวยกว่ากระดาศาอีก 2 ชนิด จากการประเมินความพึงพอใจต่อผลงานยังพบอีกว่าผู้ผลิตและกลุ่มผู้สนใจสินค้าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจงานออกแบบรูปภาวดิจิตรอบรูป สมุดโน้ต และกล่องใส่ของจากกระดาศาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

คมศักดิ์ หารไชย (2550) กล่าวว่า ปัญหาด้านมาตรฐานการผลิตภัณฑกระดาศาเกิดจากความไม่สม่ำเสมอของแผ่นกระดาศากระบวนการผลิตเยื่อสายยังขาดมาตรฐาน อาจส่งผลกระทบต่อการแข่งขันทางธุรกิจ การกีดกันทางการค้าด้านการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศจนถึงการจำหน่าย ด้านการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพกระดาศาและกระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศจึงมีความสำคัญ เพื่อช่วยเหลือให้ผู้ผลิตรายย่อยให้เข้าใจหรือมีความรู้ในด้านคุณภาพมาตรฐาน ด้านการตลาดต่างประเทศในแถบอเมริกาและยุโรปให้

ความใส่ใจในด้านของคุณภาพสินค้ามากขึ้น (คมศักดิ์ หารไชย, 2550: 186) โดยแหล่งที่มีการตัดและลอกเปลือกปอสาโดยมากอยู่ทางภาคเหนือและภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ

อภิรมย์ พรหมจรรยา และ ชุตินา ต่อเจริญ (2547) ทำการศึกษา เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกพื้นเมืองเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืนในพื้นที่ ภูเก็ต พังงา และกระบี่ พบว่า ส่วนใหญ่สินค้าที่ผลิตในครัวเรือนจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงด้านการผลิตคุณภาพการออกแบบและกระบวนการผลิตต่าง ๆ ของสินค้า แม้ว่าสัดส่วนการใช้จ่ายโดยเฉลี่ยของผู้บริโภคในการซื้อของที่ระลึกอยู่ในอันดับที่สูงจากค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ให้กับครัวเรือน และ หากต้องการพัฒนาด้านการอาชีพ ประชาชนต้องได้รับการศึกษาและฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิต มีการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนความชำนาญการซึ่งกันและกัน

ชนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ (2546: 1) ศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและกล่าวถึงกระบวนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจครอบครัวและชุมชน ให้เข้มแข็งทั้งในระดับท้องถิ่นและขยายขอบเขตเป็นระดับชาตินั้นต้องเป็นการกระทำของชาวบ้านร่วมกันเองโดยเกิดจากการมีสำนึกร่วมกันของชาวบ้านที่จะรวมตัวพัฒนาอย่างอิสระตามสถานะที่สอดคล้องกับท้องถิ่นมากกว่าการที่ผู้หนึ่งผู้ใดจะกำหนดให้แทน คือ มีปัญญาชนของชาวบ้าน (organic Intellectual) เป็นผู้ริเริ่มดำเนินการใช้ข้อมูลประวัติทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของชาวบ้านประกอบกันขึ้นเป็นระบบแล้วส่งคืนความเข้าใจนั้นให้แก่ชุมชน ทำให้ชุมชนรู้จักตัวเอง ปลูกจิตสำนึกและมีพลังอย่างมากทำให้นโยบายการพัฒนาชุมชนเป็นที่ยอมรับ และเป็นที่ยอมรับของประชาชนพลเมืองโดยที่ไม่มี ความขัดแย้งระหว่างชุมชนท้องถิ่น และทำให้การกระจายอำนาจปกครองจากรัฐส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่นชนบทกระทำได้โดยไม่มีปัญหา ขณะเดียวกันกลับจะทำให้ทุกเขตท้องถิ่นเข้มแข็งขึ้นเมื่อประกอบขึ้นเป็นประเทศชาติในลักษณะใหม่ยังจะเป็นชาติที่เข้มแข็งและพึ่งตัวเองได้มากยิ่งขึ้น

อนันต์ อินกำเนิด (2545) ศึกษาเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหา และ อุปสรรคของโครงการฯ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ปัญหาด้านศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ งบประมาณและบุคลากรไม่เพียงพอ บุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การสร้างโฮมเพจ เป็นต้น ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย การประชาสัมพันธ์และการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารไปสู่ชุมชนยังไม่ทั่วถึง

ปัญหาด้านระบบการผลิต ได้แก่ การขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินงาน บุคลากรไม่มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน ต้นทุนของเทคโนโลยีการผลิต วัตถุดิบค่อนข้างสูง

ปัญหาด้านการตลาด ได้แก่ หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการวิจัยตลาดยังไม่ชัดเจน ปัญหาพ่อค้าคนกลาง เครื่องมือของตลาดยังไม่กว้างขวาง และช่องทางการจำหน่ายค่อนข้างน้อย

ปัญหาด้านประชาชน ได้แก่ การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร มีประชาชนที่ให้ความร่วมมือเข้าโครงการฯ เพียงบางส่วนเท่านั้น

ปัญหาด้านรัฐบาล ได้แก่ การกำหนดแนวทางการปฏิบัติของนโยบายไม่ชัดเจน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ การสนับสนุนด้านงบประมาณยังไม่เพียงพอ

สุชาดา อุษชิน (2545) ศึกษาเกี่ยวกับโรงงานผู้ส่งออกกระดาศษาจำนวน 20 แห่ง ใน 6 จังหวัด คือ เลย สุโขทัย น่าน เชียงราย เชียงใหม่ และ สมุทรสาคร พบว่า เมื่อพิจารณา ประเภทผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทที่ผู้ประกอบการทำการจำหน่ายในปี 2542 มีผู้ประกอบการจำหน่ายกระดาศษาอยู่ถึงร้อยละ 63.6 รองลงมา ได้แก่ ของขวัญที่ระลึกจากกระดาศษาและดอกไม้ ประดิษฐ์จากกระดาศษา คิดเป็นร้อยละ 61.9 และร้อยละ 53.6 ตามลำดับ นอกนั้นเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ คือ เครื่องเขียนจากกระดาศษา ของตกแต่งบ้านจากกระดาศษา บรรจุภัณฑ์จากกระดาศษา วัสดุห่ออุปกรณ์การแพทย์ จากกระดาศษา และอื่น ๆ โดยกระดาศษามีมูลค่าผลิตภัณฑ์คิดเป็นร้อยละ 34.7 รองลงมา เป็นดอกไม้ประดิษฐ์ ร้อยละ 20.5 ของขวัญของที่ระลึกร้อยละ 18.4 เครื่องเขียนร้อยละ 11.5 และ ส่วนที่เหลือเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น ๆ

กิตติพงษ์ พิพิชกุล (2544) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มเกษตรกร ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในเรื่องของการสำรวจ ปฐกษารือ เพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหา การร่วมกันวางแผนการดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่ม การร่วมกันตัดสินใจทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม การร่วมลงทุนหรือการเพิ่มหุ้นให้กลุ่ม การร่วมประชุมสมาชิก หรือคณะกรรมการกลุ่ม และส่วนร่วมระดับน้อย คือการบริจาคสิ่งของให้กลุ่ม การร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานที่กลุ่มมอบหมาย การร่วมใช้แรงงานในกลุ่ม การร่วมชักชวนเพื่อนบ้านเป็นสมาชิกกลุ่ม การร่วมรับเงินปันผลจากกลุ่ม ส่วนการรับผลประโยชน์จากการขายข้าวเปลือกไม่มีการดำเนินงาน

วิบูลย์ ตรีถัน (2539) ศึกษากระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มี 5 ขั้นตอน คือ การชี้ชัดปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนการพัฒนา การดำเนินกิจกรรม การประเมินผล กลุ่มที่เข้าร่วมทุกกระบวนการได้เรียนรู้กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นตามสภาพปัญหาตามความต้องการของตนเอง โดยตนเองเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยกระบวนการวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมที่สำคัญคือ โอกาสและอำนาจของ

ประชาชนในการที่จะกำหนดแนวทาง และการดำเนินการแก้ไขปัญหาของตนเอง และ ข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของประชาชนในกระบวนการวางแผน คือ ขาดการส่งเสริม สนับสนุน จากนักพัฒนาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าใจ อำนาจในการควบคุม การดำเนินงานพัฒนาของตนเอง จากการศึกษากระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมที่ชุมชนเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจและควบคุมมีความเป็นไปได้ สามารถนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพการแก้ปัญหาของชุมชนได้

สุจินต์ ดาววีระกุล (2527) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านบุคคล ตำแหน่งทางสังคมภายในหมู่บ้าน การรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญต่อหมู่บ้าน ส่วนอายุ เพศ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

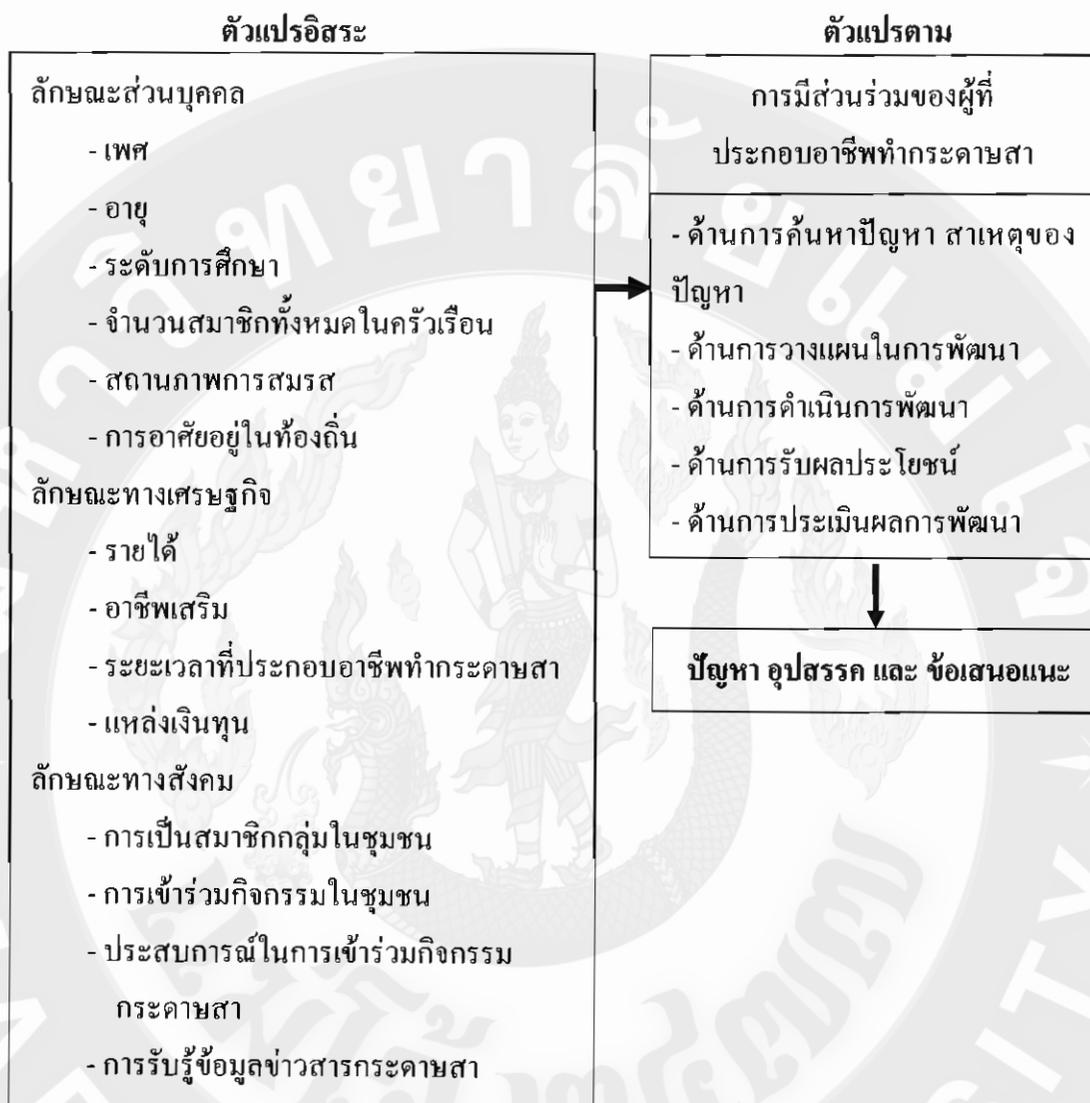
กรรณิการ์ ชมดี (2524) กล่าวว่า สิ่งที่น่าสนใจที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ความต้องการที่จะได้รับความรู้ในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น ส่วนผลของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพและการมีผลผลิตที่ทำให้รายได้เพิ่มขึ้น

ภาคสรุป

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม คือ งานที่ใช้ฝีมือในการสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่ผลงานออกมาด้วยงานที่ประณีตและมีคุณค่าทางจิตใจของผู้สร้างผลงานในด้านผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับหัตถกรรมงานกระดาษที่ปรากฏในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ งานแปรรูปจากกระดาษสา เช่น การทำร่ม ทำโคม ทำสมุดบันทึก ถุงใส่ของ กรอบรูป การ์ด ดึงและกล่องใส่ของ ดังกล่าวนี้นับว่าได้ใช้ความประณีตและความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการหรือเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่นำมาดัดแปลงให้เข้ากับยุคสมัย ปัจจุบันสามารถแปรเปลี่ยนเป็นอาชีพที่สร้างงานและสร้างเงินให้กับครอบครัว จนขยายไปทั้งตำบลด้วยผลิตภัณฑ์กระดาษที่ทำจากมือหลากหลายรูปแบบและสีสันทันตามความต้องการของลูกค้า และสามารถขายได้ทั้งในและต่างประเทศ บทบาทของภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริมการผลิตกระดาษสาและผลิตภัณฑ์ กระดาษสาภายในชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา ที่ผ่านมาพบว่ากระดาษสาและผลิตภัณฑ์กระดาษสา มีอุปสรรคอยู่ที่นโยบายและการปฏิบัติงานของภาครัฐและสถาบันสนับสนุน เช่น ขาดแคลนปอสาซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตกระดาษสาขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐไม่มีความต่อเนื่องในการกำหนดเป้าหมายร่วมกับผู้ประกอบการหรือกลุ่ม การปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐและสถาบันสนับสนุนมีลักษณะซ้ำซ้อน เช่น มีหลายหน่วยงานเข้ามาทำวิจัยเรื่องสิ่งแวดล้อม พร้อมๆกัน ส่วนใหญ่เป็นไปในระยะสั้นไม่ต่อเนื่องขาดหน่วยงาน ศูนย์รวม อุปกรณ์ เครื่องมือด้านการรับรองมาตรฐานสินค้าในระดับสากล และที่สำคัญคือขาดหน่วยงานที่จะมาสนับสนุนด้านวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมด้านการผลิตและการตลาด นอกจากนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการและขั้นตอนการผลิตซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหามลสารตกค้างปนเปื้อนลงไปในแหล่งน้ำของชุมชน ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ภาครัฐ และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเทศบาลตำบลดั้นเปา ควรมีนโยบายที่สอดคล้องกับการสนับสนุนสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการค้นหาค้นหา สาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนในการพัฒนา ด้านการดำเนินการพัฒนา ด้านการรับผลประโยชน์ และ ด้านการประเมินผลการพัฒนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

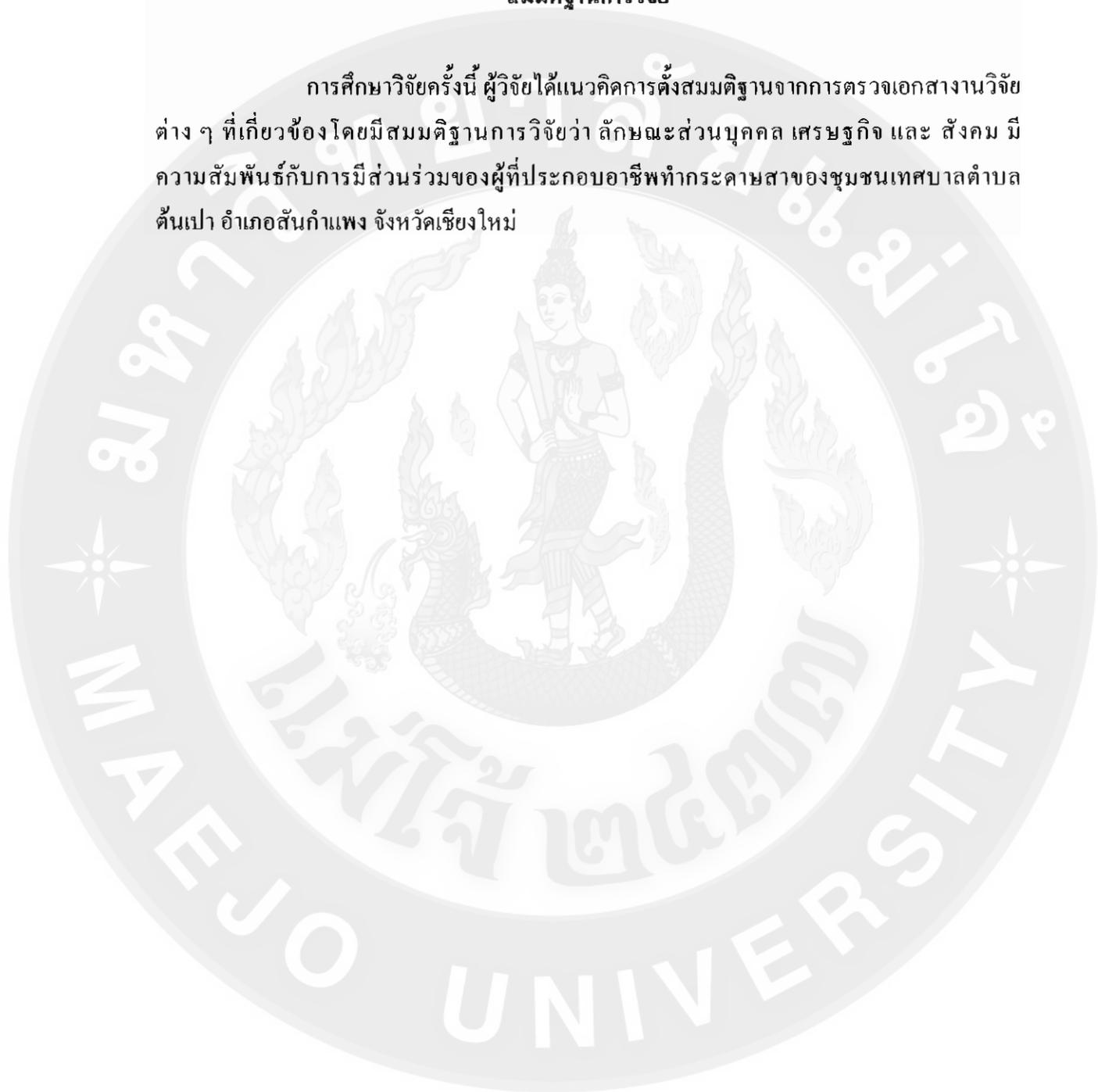
การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้ ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน สถานภาพ การสมรส การอาศัยอยู่ในท้องถิ่น ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ อาชีพเสริม ระยะเวลาที่ทำกระดาษสา แหล่งเงินทุน และ ลักษณะทางสังคม ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารกระดาษสา และ ประสิทธิภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมกระดาษสา โดยมีตัวแปรตามด้านการมีส่วนร่วมทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการค้นหาปัญหา/สาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนในการพัฒนา ด้านการดำเนินการพัฒนา ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลการพัฒนา โดยมี ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมกระดาษสา ของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา ดังแสดงในภาพ 2

ภาพ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แนวคิดการตั้งสมมติฐานจากการตรวจเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีสมมติฐานการวิจัยว่า ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

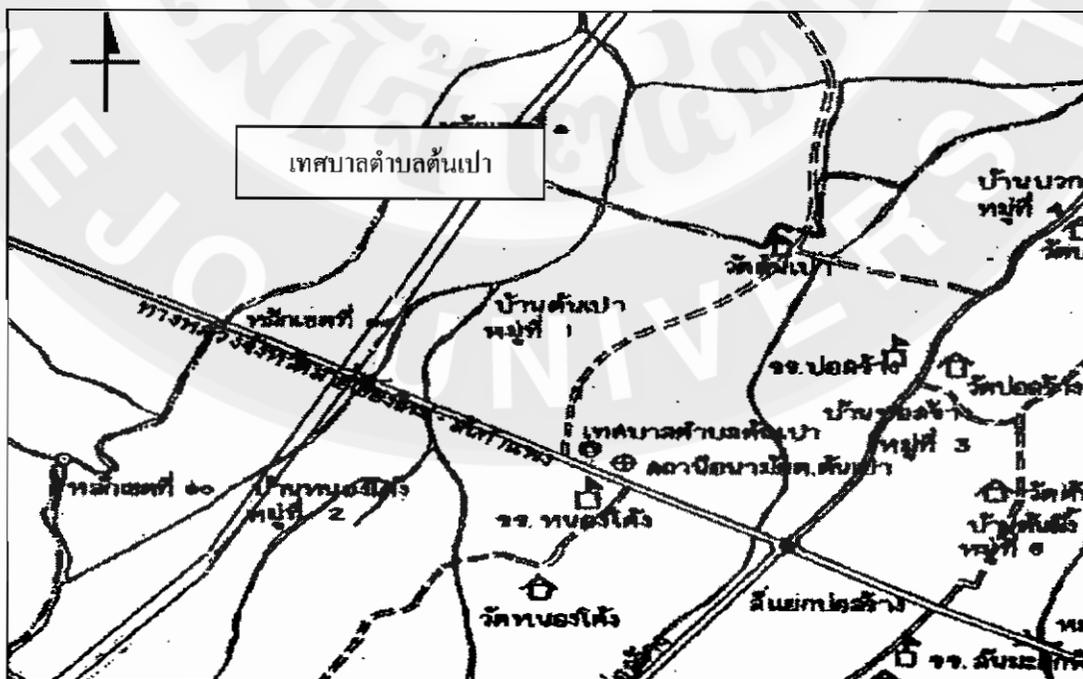
บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเป่า อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้วางแผน และ กำหนดวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา เทศบาลตำบลดั้นเป่า อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ สำหรับสถานที่ดำเนินการวิจัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลดั้นเป่า อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 4,976 ครัวเรือน จำนวน 10 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านดั้นเป่า บ้านหนองโค้ง บ้านบ่อสร้าง บ้านบวกเป็ด บ้านสันพระเจ้างาม บ้านดั้นผึ้ง บ้านสันมะสกฟ้า บ้านสันป่าคำ บ้านแม่โฮม และบ้านสันช้างมูบ ที่ผู้วิจัยได้เลือกให้เป็นสถานที่เพื่อใช้ดำเนินการวิจัย รวบรวมข้อมูลและกำหนดวิธีการวิจัยต่อไป

ภาพ 3 พื้นที่เขตเทศบาลตำบลดั้นเป่า

สาเหตุที่เลือกเขตพื้นที่ดังกล่าว เนื่องจากเทศบาลตำบลคันเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งผลิตงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่สำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนี้หมู่บ้านคันเปา ยังถือได้ว่าเป็นชุมชนที่มีชื่อเสียงด้านการผลิตกระดาษสาเป็นระยะเวลาานกว่าร้อยปีแล้ว เช่น ผลิตภัณฑ์กระดาษสา เครื่องเงิน พัด ร่ม กระดาษสา ฯลฯ

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มประชากรที่มีอาชีพทำกระดาษสา ตำบลคันเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีการสุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นตัวแทนของผู้ที่ทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลคันเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยจะทำการศึกษาจากผู้ที่ทำกระดาษสาที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจภายในครัวเรือนนั้น ๆ โดยการคำนวณขนาดประชากรกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาขนาดของกลุ่มประชากรตัวอย่าง จากจำนวนประชากรทั้งหมด 4,976 ครัวเรือน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (อ้างใน ยุทธ ไกยวรรณ, 2551: 105 - 106) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5 ดังนั้น จึงคำนวณขนาดตัวอย่างตามสูตรดังนี้ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2552: 138)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ

$$n = \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง}$$

$$N = \text{ขนาดของครัวเรือนทั้งหมด}$$

$$e = \text{ค่าความคลาดเคลื่อนหรือความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (0.05)}$$

แทนค่าสูตร

$$n = \frac{4,976}{1 + 4,976 (0.05)^2}$$

$$= \frac{4,976}{1 + 4,976 (0.05)^2}$$

$$= 370$$

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในครั้งนี้ เท่ากับ 370 ครัวเรือน

ขั้นตอนที่ 2 จากนั้นใช้วิธีเทียบสัดส่วนประชากรของแต่ละขนาดหมู่บ้านกับขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละครัวเรือน จากสูตรของ กัลยา วานิชปัญญา (2548: 19) ดังนี้

$$n_i = \frac{N_i n}{N}$$

เมื่อ n_i = จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน
 N_i = จำนวนครัวเรือนแต่ละหมู่บ้าน
 N = ขนาดของครัวเรือนทั้งหมด
 n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 2 จำนวนครัวเรือน และ ขนาดกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่ทำการสุ่มของแต่ละหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	กลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน)
หมู่ที่ 1 บ้านต้นเปา	940	70
หมู่ที่ 2 บ้านหนองไฉ่	844	63
หมู่ที่ 3 บ้านบ่อสร้าง	1,077	80
หมู่ที่ 4 บ้านบวกเปิด	268	20
หมู่ที่ 5 บ้านสันพระเจ้างาม	260	19
หมู่ที่ 6 บ้านต้นผึ้ง	281	21
หมู่ที่ 7 บ้านสันมะฮอกฟ้า	407	30
หมู่ที่ 8 บ้านสันป่าคำ	505	38
หมู่ที่ 9 บ้านแม่โสม	213	16
หมู่ที่ 10 บ้านสันช้างมูบ	181	13
รวม	4,976	370

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อ ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วนแล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยเขียนหมายเลขติดรายชื่อครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลต้นเปา ทั้ง 10 หมู่บ้าน จากนั้นทำการจับฉลากจนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วยคำถามแบบปลายเปิด (open-ended questions) และคำถามแบบปลายปิด (close-ended questions) เนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส การอาศัยอยู่ในท้องถิ่น รายได้ อาชีพเสริม ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา แหล่งเงินทุน การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารกระดาษสา และ ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกระดาษสา
2. ชุดคำถามเพื่อรวบรวมข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา จากผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (rating scale)
3. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ โดยเป็นลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิดจากผู้ประกอบอาชีพทำกระดาษสา

การทดสอบเครื่องมือ

สำหรับเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์การวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม

ตอนที่ 2 ข้อมูลประกอบด้านการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลคันเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และ เพื่อให้เครื่องมือที่ใช้เกิดประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงต้องทดสอบก่อนนำไปใช้ โดยการทดสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (validity) เพื่อหาความสอดคล้องของเนื้อหาแบบสัมภาษณ์ที่จะใช้โดยนำแบบสัมภาษณ์เสนอคณาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา จากนั้นนำผลที่ได้ไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (ลิวัน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2543: 200) ดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_i^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
	k	แทน จำนวนข้อคำถาม
	$\sum S_i^2$	แทน ผลรวมค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S_i^2	แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งหมด

จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบความเชื่อมั่น (try out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และ นำผลไปหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาภายใต้ข้อสมมติที่ว่าทุก ๆ ข้อคำถามควรมีค่าความน่าเชื่อถือใกล้เคียงกัน ได้ผลการคำนวณ (ศิริชัย พงษ์วิชัย , 2552: 147) ได้ผลดังนี้

ด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา	มีค่าเท่ากับ	.979
ด้านการวางแผนในการพัฒนา	มีค่าเท่ากับ	.870
ด้านการดำเนินการพัฒนา	มีค่าเท่ากับ	.950
ด้านการรับผลประโยชน์	มีค่าเท่ากับ	.983
ด้านการประเมินผลการพัฒนา	มีค่าเท่ากับ	.955
ผลรวมทุกด้าน	มีค่าเท่ากับ	.955

ผลรวมในทุกด้านของ Cronbach's Alpha เท่ากับ .955 ซึ่งไม่ต่ำกว่าระดับความเชื่อมั่นที่กำหนดไว้ 0.7 แสดงว่าแบบสัมภาษณ์ในงานวิจัยครั้งนี้มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

วิธีรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี

เกณฑ์การประเมินผล ผู้วิจัยได้แบ่งเกณฑ์ในการวัดครั้งนี้ออกเป็นระดับการมีส่วนร่วมของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาเป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ประเมินผลจากสูตรต่อไปนี้ (วิชิต อุอิน, 2548:181)

$$\frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

ด้านการแปลความหมายค่าคะแนนตามเกณฑ์ประเมินค่าทั้งหมด เพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วมจากผู้ประกอบอาชีพทำกระดาษสา (สรชัย พิศาลบุตรและคณะ, 2549: 42-43) ดังนี้

ค่าคะแนน 3.68 - 5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก

ค่าคะแนน 2.34 - 3.67 หมายถึง การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าคะแนน 1.00 - 2.33 หมายถึง การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อย

3. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา

ระยะเวลาในการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระยะเวลาดำเนินการทั้งสิ้น ประมาณ 12 เดือน คือตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2555 ถึง มีนาคม พ.ศ. 2556

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา เทศบาลตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา 2) การมีส่วนร่วมของผู้ที่ประกอบอาชีพทำอาชีพกระดาษสา เทศบาลตำบลดั้นเปา 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา 4) ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยรวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา จำนวน 370 ครัวเรือน ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา

ตอนที่ 3 การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา

ลักษณะส่วนบุคคล

เพศ

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เกินครึ่งเป็นเพศหญิง (คิดเป็นร้อยละ 52.70) และ เพศชาย ร้อยละ 47.30 แสดงให้เห็นว่า การทำอาชีพกระดาษสาต้องอาศัยความประณีตและความรักสวยรักงาม ประกอบกับเพศชายส่วนใหญ่ต้องทำงานนอกร้าน โดยเฉพาะประกอบอาชีพเกษตรกรรมจึงทำให้เพศหญิงมีการทำกระดาษสามากกว่า (ตาราง 3)

อายุ

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบล ดันเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีอายุเฉลี่ยโดยประมาณ 37 ปี อายุน้อยที่สุด 18 ปี มากที่สุด 58 ปี และ ส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 32.40) มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี ตามลำดับ

แสดงว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน กำลังสร้างครอบครัว สามารถรับผิดชอบต่อครอบครัวได้ดีมีพื้นฐานการเรียนรู้ ประสบการณ์ และมีสติปัญญาอยู่ในช่วงพัฒนา มากที่สุด เนื่องจากบุคคลที่อยู่ในช่วงอายุนี้เป็นกลุ่มคนที่อยู่ในวัยทำงาน ส่งผลให้การปฏิบัติงาน บรรลุวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จ ประกอบกับมีพื้นฐานการเรียนรู้ในกิจกรรมการเกษตร สะสมมาเป็นเวลานานรู้จักใช้เหตุผล มีความสำคัญที่ดีทั้งยังมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดี

ระดับการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบล ดันเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 28.92) จบการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6)/ (ปว.ช.) แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาของผู้ที่ประกอบอาชีพ กระดาษสา สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับในอดีตที่มีการศึกษาภาคบังคับเพียงระดับประถมศึกษา เท่านั้น สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง คนในชุมชนส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญ ด้านการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น (ตาราง 3)

จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบล ดันเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 4.09 คน เกินครึ่ง (ร้อยละ 63.24) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระหว่าง 3 - 4 คน

สังเกตได้ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนขนาดเล็ก ซึ่งอาจประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิถีชีวิตสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป คนนิยมอยู่เป็นครอบครัวเดี่ยวขนาดเล็กมากขึ้น บุตรหลาน เมื่อแต่งงานก็จะแยกครอบครัวออกไป ตลอดจนการมีนโยบายของรัฐเรื่องการวางแผนครอบครัว ส่งผลทำให้สมาชิกในครัวเรือนมีจำนวนน้อยลง (ตาราง 3) ทั้งนี้อาจเป็น เพราะวิถีชีวิตสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป คนนิยมอยู่เป็นครอบครัวเดี่ยวขนาดเล็กมากขึ้น บุตรหลาน

เมื่อแต่งงานก็จะแยกครอบครัวออกไป ตลอดจนการมีนโยบายของรัฐเรื่องการวางแผนครอบครัว ส่งผลทำให้สมาชิกในครัวเรือนมีจำนวนน้อยลง

สถานภาพการสมรส

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบล ดันเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เกินครึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 69.19) มีสถานภาพการสมรสแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาซึ่งส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในวัยกลางคนขึ้นไป เป็นวัยที่สร้างครอบครัว เริ่มมีฐานะหน้าที่การงาน และสามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ (ตาราง 3)

การอาศัยอยู่ในท้องถิ่น

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบล ดันเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 94.05) อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ตั้งแต่เกิด จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นตั้งแต่เกิด ทั้งยังประกอบอาชีพทำกระดาษสาและผลิตภัณฑ์กระดาษมาเป็นเวลานาน ทำให้เกิดความผูกพัน เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมการทำกระดาษสาและผลิตภัณฑ์จวบจนปัจจุบัน (ตาราง 3)

ตาราง 3 จำนวน และ ร้อยละ ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

(n=370)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	195	52.70
ชาย	175	47.30
อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20	7	1.90
21 - 30	112	30.30
31 - 40	120	32.40
41 - 50	100	27.00
51 - 60	31	8.40
$\bar{x} = 37$ SD = 10.00 min-max = 18-58		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	54	14.59
ประถมศึกษา (ป.1- ป.6)/ ป.7 (เดิม)	10	2.70
มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3)/ ม.ศ.3 (เดิม)	75	20.27
มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6)/ (ปว.ช.)	107	28.92
ระดับอนุปริญญา/ (ปว.ศ.)	49	13.24
ระดับปริญญาตรี	66	17.84
อื่น ๆ เช่น อบรมหรือฝึกอาชีพ	7	1.89
จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน		
1 - 2	34	9.19
3 - 4	234	63.24
5 - 6	83	22.43
มากกว่า 6	19	5.14
$\bar{x} = 4.09$ SD = 1.37 min-max = 1-8		

ตาราง 3 (ต่อ)

(n=370)		
ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพการสมรส		
สมรส	256	69.19
โสด	83	22.43
แยกกันอยู่	16	4.33
หม้าย	11	2.97
หย่าร้าง	4	1.08
การอาศัยอยู่ในท้องถิ่น		
ตั้งแต่เกิด	348	94.05
ย้ายมาจากถิ่นอื่น	22	5.95

ลักษณะทางเศรษฐกิจ**รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพทำกระดาดสา**

จากผลการศึกษาพบว่า พบว่า จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาดสาของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ 9,416.22 บาท และโดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำสุด 5,000 บาท สูงสุด 20,000 บาท โดยผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาดสาส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 53.24) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพทำกระดาดสาระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท (ตาราง 4)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากการประกอบอาชีพทำกระดาดสา 5,000 - 10,000 กล่าวได้ว่า การประกอบอาชีพทำกระดาดสาสามารถทำเป็นอาชีพหลักเลี้ยงครอบครัวได้ จึงทำให้ชุมชนดั้นเปามีอาชีพทำกระดาดสาเป็นหลัก มากกว่าการประกอบอาชีพเกษตรด้านอื่น แต่ยังมีเสริมรายได้โดยมีอาชีพทำนา

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพเสริม

จากผลการศึกษาพบว่า จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาดสาของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการ

ประกอบอาชีพเสริม 4,569.69 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ยต่ำสุดต่อเดือน 3,500 บาท สูงสุด 15,500 บาท และ ส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 80.27) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพเสริมต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท (ตาราง 4)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาส่วนใหญ่ยังคงมีอาชีพเสริมอื่นนอกเหนือจากการทำกระดาษสา เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันที่มีค่าครองชีพสูง ประกอบกับ เทศบาลตำบลคันเปา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อด้านวิถีชีวิตเกี่ยวกับธรรมชาติเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เมื่อว่างเว้นจากงานหลัก ชาวบ้านก็มักจะหางานอื่นทำเพื่อเสริมรายได้ให้กับตัวเอง และครอบครัว

รายได้เฉลี่ยทั้งหมดในครัวเรือน

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้เฉลี่ยทั้งหมดในครัวเรือน 18,748.92 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ยในครัวเรือน ต่ำสุด 8,500 บาท สูงสุด 35,500 บาท ส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 64.05) มีรายได้เฉลี่ยทั้งหมดในครัวเรือน ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท (ตาราง 4) แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา มีรายได้เฉลี่ยทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ซึ่งทำให้ต้องหาอาชีพเสริมมาช่วยค่าใช้จ่ายในครอบครัว แนวโน้มในอนาคตคนชุมชนอาจมีการปรับเปลี่ยนอาชีพหรือทำอาชีพอื่นที่มีรายได้ดีกว่าหรือให้ผลตอบแทนมากกว่าการทำกระดาษสาซึ่งเป็นรายได้หลักในปัจจุบัน

อาชีพเสริม

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลคันเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เกือบทั้งหมด (คิดเป็นร้อยละ 97.84) มีอาชีพเสริมอื่นที่นอกเหนือจากการทำกระดาษสา ได้แก่ ทำนา (คิดเป็นร้อยละ 48.62) รองลงมาร้อยละ 2.16 ไม่มีอาชีพเสริม (ตาราง 3) แสดงให้เห็นว่าอาชีพด้านการเกษตรเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนไทยที่มีทั่วไปในชนบท เช่น การทำนาจะขึ้นอยู่กับช่วงฤดูกาล ทำให้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สามารถทำเป็นอาชีพเสริมได้โดยไม่กระทบกับงานกระดาษสา

ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลคันเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีระยะเวลาที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาโดยเฉลี่ย

10.10 ปี เกิดครั้ง (คิดเป็นร้อยละ 70.8) โดยมีระยะเวลาที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา 11 - 15 ปี (ตาราง 4)

แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาเริ่มประกอบอาชีพหลักทำกระดาษสาเป็นระยะเวลาไม่นานนัก อาจเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับปัจจุบันรัฐมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมขนาดย่อม จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ ทำจากท้องถิ่น ได้รับการส่งเสริมและได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว จึงทำให้จากการประกอบอาชีพเกษตรเป็นหลัก เปลี่ยนเป็นธุรกิจชุมชนมากขึ้น

แหล่งเงินทุน

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เกิดครั้ง (คิดเป็นร้อยละ 50.54) ใช้ทุนตัวเองประกอบอาชีพทำกระดาษสา รองลงมา ร้อยละ 49.46 โดยแหล่งกู้ยืมเงินที่นิยมกู้ยืมมากที่สุด ร้อยละ 40.44 คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ตาราง 4)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสานิยมกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มากที่สุด อาจเนื่องมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นแหล่งเงินทุนที่ชุมชนเข้าถึงได้ง่าย ค่อนข้างเป็นอย่างดี เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือทางการเงินในการนำมาประกอบอาชีพทำกระดาษสาได้

ตาราง 4 จำนวน และ ร้อยละ ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา จำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ

(n=370)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยจากการทำกระดาษสา (บาทต่อเดือน)		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000	71	19.19
5,001 - 10,000	197	53.24
10,001 - 15,000	85	22.97
มากกว่า 15,000	17	4.60
$\bar{x} = 6,204.86$ $SD = 7315.51$ min-max = 5,000-20,000		
รายได้เฉลี่ยจากอาชีพเสริม (บาทต่อเดือน)		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000	297	80.27
5,001 - 10,000	43	11.62
10,001 - 15,000	17	4.60
มากกว่า 15,000	13	3.51
$\bar{x} = 4,569.69$ $SD = 7,182.71$ min-max = 3,500-15,500		
รายได้เฉลี่ยทั้งหมดในครัวเรือน (บาทต่อเดือน)		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000	20	5.41
5,001 - 10,000	237	64.05
10,001 - 15,000	97	26.22
มากกว่า 15,000	16	4.32
$\bar{x} = 10,774.55$ $SD = 12,955.61$ min-max = 8,500-35,500		

ตาราง 4 (ต่อ)

(n=370)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพเสริม		
ไม่มี	8	2.16
มี	362	97.84
อาชีพเสริม *		
ทำนา	176	48.62
ทำสวน	122	33.70
รับจ้าง	34	9.39
ทำไร่	30	8.29
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา (ปี)		
ระหว่าง 1 - 5	8	2.20
ระหว่าง 6 - 10	25	6.80
ระหว่าง 11 - 15	262	70.80
ระหว่าง 16 - 20	65	17.60
มากกว่า 20	10	2.70
$\bar{x} = 10.10$ $SD = 7.60$ $min-max = 0.50 - 50$		
แหล่งเงินทุน		
ไม่ได้กู้ยืม/ ใช้เงินทุนตัวเอง	187	50.54
กู้ยืม	183	49.46
แหล่งกู้ยืม*		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	110	29.70
กองทุนหมู่บ้าน	61	16.50
ธนาคารพาณิชย์	6	1.60
ญาติพี่น้อง	5	1.40
ธนาคารอาคารสงเคราะห์	1	0.30

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ลักษณะทางสังคม

การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาดสาของชุมชนเทศบาลตำบล ดันเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ เกินครึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 71.89) เป็นสมาชิก กลุ่มในชุมชน (ตาราง 5) แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเข้าร่วม กิจกรรมในชุมชน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาดสามีความใกล้ชิด และคุ้นเคย กันดีอยู่แล้ว

การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาดสาของชุมชนเทศบาลตำบล ดันเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 63.78) เคยเข้าร่วมกิจกรรมใน ชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ตาราง 5)

แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาดสาส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับการ เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรม โดยกรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร ซึ่งเป็นกิจกรรมผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาดสาให้ความสนใจเข้าร่วม เพราะผูกพันกับ วิถีชีวิตของชุมชนมาแต่เดิม เป็นการสะท้อนได้เป็นอย่างดีด้านการมีส่วนร่วมของผู้ที่ประกอบอาชีพ ทำกระดาดสา แม้ว่ายังมีบางส่วนที่ยังไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม เหล่านี้ต้องอาศัยการสนับสนุน บริหารงานและดำเนินกิจกรรมจากเทศบาลตันเปาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามกระบวนการการ พัฒนางานที่ประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง

ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกระดาดสา

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาดสาของชุมชนเทศบาลตำบล ดันเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ เกินครึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 63.78) เคยเข้าร่วม กิจกรรมกระดาดสา (คิดเป็นร้อยละ 66.53) กับหน่วยงานเทศบาลตำบลตันเปา (ตาราง 5)

แสดงให้เห็นว่า ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกระดาดสา ยังมีบางส่วนที่ยัง ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม อาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนเป็นเพียงแค่ผู้ได้รับผลจาก การพัฒนาในเท่านั้น

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารกระดาศสา

จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาศสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เกือบทั้งหมด (คิดเป็นร้อยละ 98.60) เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารกระดาศสา (คิดเป็นร้อยละ 32.31) โดยแหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ วารสาร นิตยสาร ใบปลิว แผ่นพับ

แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาศสาเกือบทั้งหมดให้ความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการกระดาศสา แหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร จากวารสาร นิตยสาร ใบปลิว แผ่นพับ และจากหอกระจายข่าว เนื่องจากเทศบาลตำบลต้นเปาเป็นชุมชนหนึ่งที่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ให้การส่งเสริมการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่นต่าง ๆ จากวารสาร นิตยสาร ใบปลิว แผ่นพับ ทำให้การเข้าถึงข้อมูลของชุมชนจึงเข้าถึงจากสื่อดังกล่าวมากกว่าสื่ออื่น

ตาราง 5 จำนวน และ ร้อยละ ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาศสา จำแนกตามลักษณะทางสังคม

(n=370)

ลักษณะทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน		
ไม่เป็น	104	28.11
เป็น	266	71.89
การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน		
ไม่เคย	134	36.22
เคย	236	63.78
หน่วยงานจัดกิจกรรม *		
กรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	157	42.40
เทศบาลตำบลต้นเปา	42	11.40
กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคเหนือ	26	7.00
กลุ่มจักสาน และ กลุ่มผู้สูงอายุ	1	0.30
ศูนย์พัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่	7	1.90
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มจัดทำกระดาศสา	3	0.80

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตาราง 5 (ต่อ)

(n=370)

ลักษณะทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกระต่ายสา		
ไม่เคย	134	36.22
เคย	236	63.78
หน่วยงานที่เข้าร่วมกิจกรรม *		
เทศบาลตำบลต้นเปา	157	42.40
กรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์	42	11.40
การเกษตร		
ศูนย์พัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่	27	7.30
ศูนย์อุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่	7	1.90
กลุ่มอนุรักษ์ภัยกระต่ายสา	2	0.50
ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคเหนือ	1	0.30
การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกระต่ายสา		
ไม่เคย	5	1.40
เคย	365	98.60
แหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร*		
วารสาร นิตยสาร ใบปลิว แผ่นพับ	179	32.31
หอกระจายข่าว	136	24.55
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	77	13.90
วิทยุ	69	12.45
โทรทัศน์	62	11.19
หนังสือพิมพ์	22	3.97
เพื่อนบ้าน	9	1.62

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา

การวิเคราะห์ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา พบว่า การมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน (ค่าเฉลี่ย 3.25) และเมื่อแยกพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่าการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 3.29) มากที่สุด รองลงมาด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา (ค่าเฉลี่ย 3.27) ด้านการประเมินผลการพัฒนา และด้านการวางแผนในการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย 3.25) ขณะที่ด้านการดำเนินการพัฒนา มีส่วนร่วมน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.21 ตามลำดับ แสดงตามตาราง 6

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการมีส่วนร่วมจำแนกเป็นรายด้าน

การมีส่วนร่วม	$\bar{x}$	SD	ระดับ การมีส่วนร่วม
ด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา	3.27	0.96	ปานกลาง
ด้านการวางแผนในการพัฒนา	3.25	1.01	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการพัฒนา	3.21	1.03	ปานกลาง
ด้านการรับผลประโยชน์	3.29	1.02	ปานกลาง
ด้านการประเมินผลการพัฒนา	3.25	1.01	ปานกลาง
รวม	3.25	0.95	ปานกลาง

หมายเหตุ ช่วงคะแนนเฉลี่ย	3.68 - 5.00	=	มาก
	2.34 - 3.67	=	ปานกลาง
	1.00 - 2.33	=	น้อย

โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา

ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาและผลิตภัณฑักระดาศสา ด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.27) เมื่อจำแนกรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) มีการปรึกษาหารือกับสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับปัญหาในการพัฒนากระดาศสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.48) รองลงมา 2) มีการพูดคุยกับคนในชุมชนที่ประกอบอาชีพการทำกระดาศสาเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑักระดาศสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.34) 3) 4) แลกเปลี่ยนปัญหาด้านการผลิตกระดาศสาและผลิตภัณฑักับเจ้าหน้าที่เทศบาล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.23) 5) สามารถนำเสนอปัญหาต่างๆ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ (ค่าเฉลี่ย 3.20) 5) การศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาแนวคิด ด้านการผลิตกระดาศสาและผลิตภัณฑัภายนอกชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.20) และ 7) มีการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่เทศบาลเกี่ยวกับปัญหาการเข้าร่วมโครงการพัฒนาอาชีพกระดาศสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.16) (ตาราง 7)

แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐยังไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร ประกอบกับผู้ให้ข้อมูลยังขาดแนวคิด หรือยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาผลิตภัณฑักระดาศสา เพราะเห็นว่ารูปแบบเดิม ทำออกมาสามารถจำหน่ายได้เรื่อยๆ จึงทำให้การมีส่วนร่วมด้านนี้อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

ตาราง 7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา ด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา (n=370)

ด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา	การมีส่วนร่วม					$\bar{x}$	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. ท่านมีการพูดคุยกับคนในชุมชนที่ประกอบอาชีพการทำกระดาษสาเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระดาษสา	11 (3.0)	55 (14.9)	162 (43.8)	81 (21.9)	61 (16.5)	3.34	1.02	ปานกลาง
2. ท่านมีการปรึกษาหารือกับสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับปัญหาในการพัฒนากระดาษสา	12 (3.2)	54 (14.6)	131 (35.4)	90 (24.3)	83 (22.4)	3.48	1.09	ปานกลาง
3. ท่านแลกเปลี่ยนปัญหาด้านการผลิตกระดาษสาและผลิตภัณฑ์กับเจ้าหน้าที่เทศบาล	17 (4.6)	83 (22.4)	132 (35.7)	15 (20.3)	63 (17.0)	3.23	1.12	ปานกลาง
4. ท่านเคยไปศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาแนวคิด ด้านการผลิตกระดาษสาและผลิตภัณฑ์ภายนอกชุมชน	19 (5.1)	82 (22.2)	136 (36.8)	72 (19.5)	61 (16.5)	3.20	1.12	ปานกลาง
5. ท่านสามารถนำเสนอปัญหาต่างๆ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้	18 (4.9)	88 (23.8)	130 (35.1)	69 (18.6)	64 (17.6)	3.20	1.13	ปานกลาง
6. ท่านมีการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่เทศบาลเกี่ยวกับปัญหาการเข้าร่วมโครงการพัฒนาอาชีพกระดาษสา	21 (5.7)	95 (25.7)	122 (33.0)	68 (18.4)	64 (17.3)	3.16	1.16	ปานกลาง
รวม						3.27	0.96	ปานกลาง

หมายเหตุ ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.68 - 5.00 = มาก 2.34 - 3.67 = ปานกลาง 1.00 - 2.33 = น้อย

ด้านการวางแผนในการพัฒนา

ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนในการพัฒนา รวมทั้งหมด 5 ประเด็น ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมด้านการวางแผนในการพัฒนา โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.25) เมื่อจำแนกเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การเข้าร่วมประชุมวางแผนการพัฒนาร่วมกับเจ้าหน้าที่เทศบาลเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพการทำกระดาษสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.37) รองลงมา 2) การเสนอแผนงานกับเจ้าหน้าที่เทศบาลเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพการทำกระดาษสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.26) 3) การร่วมวางแผนกับเจ้าหน้าที่เทศบาล ถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.24) 4) การเสนอแผนกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.22) และ 5) การเสนอแผนฝึกอบรม ทัศนศึกษา และดูงานกระดาษสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.18) (ตาราง 8)

แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนในการพัฒนาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจสืบเนื่องมาจากส่วนใหญ่การวางแผนการพัฒนา ส่วนใหญ่จะจัดทำโดยภาครัฐ คือยึดนโยบายจากส่วนบนลงมา จึงทำให้ชาวบ้านเป็นผู้รับนโยบายมาปฏิบัติมากกว่าเป็นผู้ร่วมวางแผนพัฒนา ดังนั้นจึงทำให้ การเสนอแผนงาน การร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา แผนกิจกรรมต่าง ๆ ผู้ให้ข้อมูล จึงมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา ด้านการวางแผนในการพัฒนา

(n=370)

ด้านการวางแผนในการพัฒนา	การมีส่วนร่วม					x̄	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. ท่านได้เข้าร่วมประชุมวางแผนการพัฒนาร่วมกับเจ้าหน้าที่เทศบาลเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพการทำกระดาษสา	22 (5.9)	50 (13.5)	138 (37.3)	90 (24.3)	90 (18.9)	3.37	1.11	ปานกลาง
2. ท่านสามารถเสนอแผนกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา	22 (5.9)	81 (21.9)	123 (33.2)	82 (22.2)	62 (16.8)	3.22	1.14	ปานกลาง
3. ท่านสามารถเสนอแผนฝึกอบรม ทักษะศึกษาและดูงานกระดาษสา	20 (5.4)	96 (25.9)	116 (31.4)	74 (20.0)	64 (17.3)	3.18	1.16	ปานกลาง
4. ท่านสามารถเสนอแผนงานกับเจ้าหน้าที่เทศบาลเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพการทำกระดาษสา	23 (6.2)	77 (20.8)	123 (33.2)	76 (20.5)	71 (19.2)	3.26	1.17	ปานกลาง
5. ท่านได้ร่วมวางแผนกับเจ้าหน้าที่เทศบาล ถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา	31 (8.4)	72 (19.5)	112 (30.3)	87 (23.5)	68 (18.4)	3.24	1.20	ปานกลาง
รวม						3.25	1.01	ปานกลาง

หมายเหตุ ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.68 - 5.00 = มาก 2.34 - 3.67 = ปานกลาง 1.00 - 2.33 = น้อย

ด้านการดำเนินการพัฒนา

จากการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินการพัฒนา รวม 6 ประเด็น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.21) จำแนกรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การเข้าร่วมสัมมนาผลการวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาศษาที่เทศบาลจัดขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.34) รองลงมา การศึกษาดูงานด้านการผลิต ผลิตภัณฑ์จากกระดาศษา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.25) การผลิต ผลิตภัณฑ์จากกระดาศษาให้ได้ตามมาตรฐานและการมีส่วนร่วมในการค้นหาผลิตภัณฑ์กระดาศษาใหม่ ๆ จาก โครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาลจัดขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.24) การช่วยหาลาดลูกค้าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากกระดาศษา เพิ่มเติมเพื่อเสนอต่อเทศบาล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.17) และการนำผลิตภัณฑ์จากกระดาศษาเข้าร่วมการประกวดผลิตภัณฑ์ในเวทีต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.05) (ตาราง 9)

แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินการพัฒนาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาที่ว่า ผู้ให้ข้อมูลยังมีส่วนร่วมปานกลางเช่นเดียวกับด้านอื่น เพราะมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้นทั้งการเข้าร่วมสัมมนาผลการวิจัยการพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ การผลิต ผลิตภัณฑ์จากกระดาศษาให้ได้ตามมาตรฐาน กับการมีส่วนร่วมในการค้นหาผลิตภัณฑ์กระดาศษาใหม่ ๆ การหาลาด และการนำผลิตภัณฑ์จากกระดาศษาเข้าร่วมการประกวดผลิตภัณฑ์ในเวทีต่าง ๆ ซึ่งทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนชุมชนในด้านดังกล่าว เนื่องจาก ด้านการดำเนินการพัฒนาจัดเป็นการต่อยอดผลิตภัณฑ์ทำให้ผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐานสากล มีรูปแบบที่ทันสมัยเป็นที่นิยม รวมทั้งการเข้าร่วมประกวดผลิตภัณฑ์ในเวทีต่างๆ ถือว่ามีความสำคัญ ถ้าผลิตภัณฑ์ที่จัดทำขึ้นมาไม่ได้มาตรฐานและมีรูปแบบเดิม ๆ ไม่ได้พิจารณาถึงความต้องการของตลาดอาจทำให้ได้รับความนิยมนลดลงในอนาคตจะส่งผลให้ผู้ประกอบอาชีพประสบปัญหาในการดำเนินกิจการได้

ตาราง 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กับ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา ด้านการดำเนินการพัฒนา

(n=370)

ด้านการดำเนินการพัฒนา	การมีส่วนร่วม					$\bar{x}$	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. ท่านได้ผลิต ผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาให้ได้ตามมาตรฐาน	10 (2.7)	82 (22.2)	151 (40.8)	64 (17.3)	63 (17.0)	3.24	1.06	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาผลิตภัณฑ์กระดาษสาใหม่ ๆ จากโครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาลจัดขึ้น	19 (5.1)	82 (22.2)	126 (34.1)	79 (21.4)	64 (17.3)	3.24	1.13	ปานกลาง
3. ท่านช่วยหาตลาดลูกค้าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาเพิ่มเติม เพื่อเสนอต่อเทศบาล	30 (8.1)	82 (22.2)	114 (30.8)	82 (22.2)	62 (16.8)	3.17	1.19	ปานกลาง
4. ท่านนำผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาเข้าร่วมการประกวดผลิตภัณฑ์ในเวทีต่าง ๆ	42 (11.4)	94 (25.4)	99 (26.8)	75 (20.3)	60 (16.2)	3.05	1.25	ปานกลาง
5. ท่านได้ศึกษาดูงานด้านการผลิต ผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา	25 (6.8)	70 (18.9)	124 (33.5)	89 (24.1)	62 (16.8)	3.25	1.14	ปานกลาง
6. ท่านได้เข้าร่วมสัมมนาผลการวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาที่เทศบาลจัดขึ้น	20 (5.4)	69 (18.6)	110 (29.7)	106 (28.6)	65 (17.6)	3.34	1.13	ปานกลาง
รวม						3.21	1.03	ปานกลาง

หมายเหตุ ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.68 - 5.00 = มาก 2.34 - 3.67 = ปานกลาง 1.00 - 2.33 = น้อย

ด้านการรับผลประโยชน์

ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.29) เมื่อจำแนกรายข้อประเด็นย่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) สามารถเสนอเพื่อขอรับรอง มาตรฐานผลิตภัณฑ์ของสมาชิกในโครงการ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.38) รองลงมา 2) สามารถเข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายกระดาษสาในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.34) 3) ให้ความรู้แก่สมาชิกในโครงการเกี่ยวกับการผลิต ผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.27) 4) การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่เทศบาลในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระดาษสาในชุมชน กับมีการกำหนดกฎเกณฑ์การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.25) และสามารถใช้ผลการศึกษาของการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา ของชุมชนได้ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.22) (ตาราง 10)

แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมด้านอื่น ที่กล่าวมา เหตุที่การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเนื่องจากชุมชนยังขาดการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านดังกล่าว นอกจากนี้อาจเกิดจากผู้ให้ข้อมูลที่เห็นว่า ในบางเรื่องนั้นเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่าจะเป็นเรื่องของตัวเองหรือชุมชน เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาในชุมชน กับมีการกำหนดกฎเกณฑ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา ประกอบกับยังไม่มีมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของสมาชิกในชุมชนด้านนี้ที่ชัดเจนจึงทำให้การมีส่วนร่วมดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา ด้านการรับผลประโยชน์

(n=370)

ด้านการรับผลประโยชน์	การมีส่วนร่วม					$\bar{x}$	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. ท่านสามารถเข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายกระดาษสาในชุมชน	21 (5.7)	63 (17.0)	132 (35.7)	79 (21.4)	75 (20.3)	3.34	1.15	ปานกลาง
2. ท่านสามารถเสนอเพื่อขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของสมาชิกในโครงการ	17 (4.6)	72 (19.5)	108 (29.2)	99 (26.8)	74 (20.0)	3.38	1.14	ปานกลาง
3. ท่านมีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่เทศบาลในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาในชุมชน	25 (6.8)	81 (21.9)	109 (29.5)	85 (23.0)	70 (18.9)	3.25	1.19	ปานกลาง
4. ท่านได้ให้ความรู้แก่สมาชิกในโครงการเกี่ยวกับการผลิต ผลิตภัณฑ์กระดาษสาให้ได้มาตรฐาน	26 (7.0)	74 (20.0)	111 (30.0)	91 (24.6)	68 (18.4)	3.27	1.18	ปานกลาง
5. มีการกำหนดกฎเกณฑ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาในชุมชน	25 (5.9)	80 (21.6)	118 (31.9)	84 (22.7)	66 (17.8)	3.25	1.16	ปานกลาง
6. ท่านสามารถใช้ผลการศึกษาของการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา ของชุมชนได้	30 (8.1)	80 (21.6)	107 (28.9)	84 (22.7)	69 (18.6)	3.22	1.21	ปานกลาง
รวม						3.29	1.02	ปานกลาง

หมายเหตุ ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.68 - 5.00 = มาก 2.34 - 3.67 = ปานกลาง 1.00 - 2.33 = น้อย

ด้านการประเมินผลการพัฒนา

ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลการพัฒนา รวม 7 ประเด็น ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.25) และเมื่อจำแนกรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การปรึกษาหารือกับสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับผลของแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.64) รองลงมา 2) การเสนอให้มีกระบวนการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.41) 3) การสร้างกลุ่มเครือข่ายกระดาษสาจากการร่วมกิจกรรมของกลุ่มผู้ประกอบการทำการทำกระดาษสาในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40) 4) การร่วมแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กระดาษสาในชุมชนได้ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.19) 5) พัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.09) 6) แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กระดาษสาที่จำหน่ายที่เทศบาลได้ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.06) และ 7) การเข้าร่วมกิจกรรม โครงการการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาที่เทศบาลจัดขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.97) (ตาราง 11)

แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลการพัฒนาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมด้านอื่น เหตุที่การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากการขาดการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านดังกล่าวแล้ว อาจเกิดจากผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าในบางเรื่องนั้นเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาในชุมชน กับการกำหนดกฎเกณฑ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา ประกอบกับยังไม่มีมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของสมาชิกในโครงการที่ชัดเจน แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลการพัฒนาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยเฉพาะในด้านการร่วมแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กระดาษสาที่จำหน่ายที่เทศบาล และการเข้าร่วมกิจกรรม โครงการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาที่เทศบาลจัดขึ้น จัดว่ามีส่วนร่วมน้อยกว่าด้านอื่น ๆ สาเหตุอาจเกิดจากการขาดการประสานงาน และการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการ คือเทศบาลที่ยังไม่ครอบคลุมและไม่ต่อเนื่อง ประกอบกับการให้ความสำคัญกับการวางนโยบายในการให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กระดาษสาที่จำหน่ายที่เทศบาลที่ยังไม่ชัดเจนจึงทำให้ด้านดังกล่าวมีส่วนร่วมน้อยกว่าด้านอื่น ๆ

ตาราง 11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา ด้านการประเมินผลการพัฒนา

(n=370)

ด้านการประเมินผลการพัฒนา	การมีส่วนร่วม					$\bar{x}$	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. ท่านสามารถสร้างกลุ่มเครือข่ายกระดาษสาจากการร่วมกิจกรรมของกลุ่มผู้ประกอบการทำการทำกระดาษสาในชุมชน	13 (3.5)	51 (13.8)	151 (40.8)	84 (22.7)	71 (19.2)	3.40	1.06	ปานกลาง
2. เสนอให้มีกระบวนการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา	17 (4.6)	41 (11.1)	156 (42.2)	85 (23.0)	71 (19.2)	3.41	1.06	ปานกลาง
3. ท่านสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น	31 (8.4)	115 (31.1)	87 (23.5)	64 (17.3)	73 (19.7)	3.09	1.27	ปานกลาง
4. ท่านปรึกษาหารือกับสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา	10 (2.7)	49 (13.2)	103 (27.8)	109 (29.5)	99 (26.8)	3.64	1.09	ปานกลาง
5. ท่านสามารถร่วมแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กระดาษสาในชุมชนได้	20 (5.4)	105 (28.4)	100 (27.0)	73 (19.7)	72 (19.5)	3.19	1.20	ปานกลาง
6. ท่านสามารถร่วมแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กระดาษสา กับเจ้าหน้าที่เทศบาลได้	30 (8.1)	112 (30.3)	94 (25.4)	72 (19.5)	62 (16.8)	3.06	1.22	ปานกลาง
7. ท่านมีการเข้าร่วมกิจกรรม โครงการการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาที่เทศบาลจัดขึ้น	57 (15.4)	92 (24.9)	87 (23.5)	73 (19.7)	61 (16.5)	2.97	1.31	ปานกลาง
รวม						3.25	1.01	ปานกลาง

หมายเหตุ ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.68 - 5.00 = มาก 2.34 - 3.67 = ปานกลาง 1.00 - 2.33 = น้อย

การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษ ของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยว่า ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษ ของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ สำหรับการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ Chi-Square เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ที่กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตามไว้ที่ 0.05 สำหรับผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

ลักษณะส่วนบุคคล

เพศ

ผลการศึกษา พบว่า เพศของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษ ($p < 0.05$) ด้านการดำเนินการพัฒนา (ตาราง 12) ส่วนตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมด้านอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า เพศของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการพัฒนา เนื่องจากการคลุกคลีในงานที่คุ้นเคยภายในครัวเรือน โดยอาศัยจากประสบการณ์ที่ได้ทดลอง ปฏิบัติ และสืบทอดกันมา ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์กระดาษจำนวนมากที่ได้รับการออกแบบจากสมาชิกในครัวเรือนที่มีรูปแบบต่าง ๆ ที่ได้รับความนิยมจวบจนปัจจุบัน

ตาราง 12 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(n= 370)

เพศ	การมีส่วนร่วม																		รวม
	การค้นหาปัญหา			การวางแผนการพัฒนา			การดำเนินการพัฒนา			การรับผลประโยชน์			การประเมินผลการพัฒนา			ภาพรวม			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	
ชาย	57 (32.57)	85 (48.57)	33 (18.86)	62 (35.43)	82 (46.86)	31 (17.71)	62 (35.43)	61 (29.74)	52 (32.43)	66 (37.71)	69 (39.43)	40 (22.86)	65 (37.41)	90 (51.43)	20 (11.43)	57 (11.43)	96 (11.43)	22 (11.43)	175 (100)
หญิง	55 (28.21)	108 (55.38)	32 (16.41)	57 (29.23)	109 (55.90)	29 (14.87)	58 (29.74)	94 (48.21)	43 (22.05)	63 (32.21)	93 (47.69)	39 (20.00)	60 (30.77)	106 (54.36)	29 (14.87)	55 (14.87)	119 (14.87)	21 (14.87)	195 (100)
รวม	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	119 (32.16)	191 (51.62)	60 (16.22)	120 (32.43)	155 (41.89)	95 (26.58)	129 (34.86)	162 (43.78)	79 (21.35)	125 (33.78)	196 (52.97)	49 (13.24)	112 (13.24)	215 (13.24)	43 (13.24)	370 (100)
	$\chi^2 = 1.716$			$\chi^2 = 3.021$			$\chi^2 = 6.951$			$\chi^2 = 2.564$			$\chi^2 = 2.084$			$\chi^2 = 1.443$			
	P = 0.424			P = 0.221			P = 0.031*			P = 0.277			P = 0.353			P = 0.486			
	df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			

หมายเหตุ *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อายุ

จากผลการศึกษาพบว่า อายุของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาด้านการวางแผนในการพัฒนา ($p < 0.05$) (ตาราง 13) ส่วนตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมด้านอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

อาจกล่าวได้ว่า อายุของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา เกิดการที่สั่งสมประสบการณ์จากการทำงานมาในระดับหนึ่ง จึงทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดี ความต้องการเรียนรู้ ทดลอง และความสามารถรับรู้ได้ไว จึงมีผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนในการพัฒนา ได้ดีกว่าด้านอื่น ๆ

ตาราง 13 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(n= 370)

อายุ (ปี)	รูปแบบการมีส่วนร่วม																		รวม
	การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา			การวางแผน การพัฒนา			การดำเนิน การพัฒนา			การรับ ผลประโยชน์			การประเมินผล การพัฒนา			ภาพรวม			
	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	
น้อยกว่า/ เท่ากับ 30	34 (28.57)	61 (51.26)	24 (20.17)	34 (28.57)	60 (50.42)	25 (21.01)	33 (27.73)	48 (40.34)	38 (31.93)	35 (29.41)	58 (48.74)	26 (21.85)	38 (31.93)	60 (50.42)	21 (17.65)	32 (26.89)	71 (59.66)	16 (13.45)	119 (100.00)
31 - 45	62 (35.63)	87 (50.00)	25 (14.37)	68 (39.08)	85 (48.85)	21 (12.07)	64 (36.78)	74 (42.53)	36 (20.69)	72 (41.38)	71 (40.80)	31 (17.82)	65 (37.36)	94 (54.02)	15 (8.62)	62 (35.63)	94 (54.02)	18 (10.34)	174 (100.00)
46 - 60	16 (20.78)	45 (58.44)	16 (20.78)	17 (22.08)	46 (59.74)	14 (18.18)	23 (29.87)	33 (42.86)	21 (27.27)	22 (28.57)	33 (42.86)	22 (28.57)	22 (28.57)	42 (54.55)	13 (16.88)	18 (100.00)	50 (64.94)	9 (11.69)	77 (100.00)
รวม	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	119 (32.16)	191 (51.62)	60 (16.22)	120 (32.43)	155 (41.89)	95 (25.68)	129 (34.86)	162 (43.78)	79 (21.35)	125 (33.78)	196 (52.97)	49 (13.24)	18 (23.38)	215 (58.11)	43 (11.62)	370 (100.00)
	$\chi^2 = 6.738$			$\chi^2 = 10.491$			$\chi^2 = 5.660$			$\chi^2 = 7.955$			$\chi^2 = 6.936$			$\chi^2 = 5.062$			
	P = 0.150			P = 0.033*			P = 0.026*			P = 0.093			P = 0.139			P = 0.281			
	df = 4			df = 4			df = 4			df = 4			df = 4			df = 4			

หมายเหตุ *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการพัฒนา ($p < 0.05$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตาราง 14) ส่วนตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ระดับการศึกษาของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ ได้ดี ประกอบกับมีความรู้ที่ได้จากประสบการณ์จากครอบครัวหรือสมาชิกในครัวเรือนของตนที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาสืบทอดกันมาหลายรุ่น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ระดับการศึกษามีส่วนร่วมด้านการดำเนินการพัฒนาอยู่ในระดับมากจึงทำให้การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการพัฒนามากกว่าด้านอื่น ๆ

ตาราง 14 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ (n= 370)

ระดับการศึกษา	การมีส่วนร่วม																		รวม
	การค้นหาค้นหาสาเหตุของปัญหา			การวางแผนการพัฒนา			การดำเนินการพัฒนา			การรับผลประโยชน์			การประเมินผลการพัฒนา			ภาพรวม			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	
ต่ำกว่า	62	99	40	64	104	33	70	90	41	70	83	48	69	107	25	63	112	26	201
อนุปริญญา(ปวส.)	(30.85)	(49.25)	(19.90)	(31.84)	(51.74)	(16.42)	(34.83)	(44.78)	(20.40)	(34.83)	(41.29)	(23.88)	(34.33)	(53.23)	(12.44)	(31.34)	(55.72)	(12.94)	(100.00)
อนุปริญญา(ปวศ.)	9	31	9	9	28	12	9	21	19	11	27	11	10	28	11	8	33	8	49
ปริญญาตรีขึ้นไป	(18.37)	(63.27)	(18.37)	(18.37)	(57.14)	(24.49)	(18.37)	(42.86)	(38.78)	(22.45)	(55.10)	(22.45)	(20.41)	(57.14)	(22.45)	(16.33)	(67.35)	(16.33)	(100.00)
รวม	112	193	65	119	191	60	120	155	95	129	162	79	125	196	49	112	215	43	370
	(30.27)	(52.16)	(17.57)	(32.16)	(51.62)	(16.22)	(32.43)	(41.89)	(25.68)	(34.86)	(43.78)	(21.35)	(33.78)	(52.97)	(13.24)	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)
	$\chi^2 = 6.269$			$\chi^2 = 7.852$			$\chi^2 = 10.672$			$\chi^2 = 6.661$			$\chi^2 = 7.375$			$\chi^2 = 7.729$			
	P = 0.180			P = 0.097			P = 0.031*			P = 0.155			P = 0.117			P = 0.102			
	df = 4			df = 4			df = 4			df = 4			df = 4			df = 4			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน

ผลการศึกษา พบว่า จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนของผู้ที่ประกอบอาชีพทำ กระจายสา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระจายสา ด้านการค้นหา ปัญหา สาเหตุของปัญหา และ ด้านการประเมินผลการพัฒนา ($p < 0.05$) อย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ส่วนตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมด้านอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน (ตาราง 15)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนมีผลต่อการมีส่วนร่วมใน การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และ ด้านการประเมินผลการพัฒนา ทั้งนี้เนื่องจาก สมาชิกใน ครัวเรือน สามารถ พุดคุย แสดงความคิดเห็น ปรัชญาหารือ และ รับรู้ปัญหาร่วมกันดีอยู่แล้ว จึงทำ ให้มีการมีส่วนร่วมด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และ ด้านการประเมินผลการพัฒนา ดีกว่าด้านอื่น ๆ

ตาราง 15 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(n= 370)

สมาชิกในครัวเรือน	การมีส่วนร่วม																		รวม
	การค้นหาค้นหาสาเหตุของปัญหา			การวางแผนการพัฒนา			การดำเนินการพัฒนา			การรับผลประโยชน์			การประเมินผลการพัฒนา			ภาพรวม			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1-4 คน	71 (26.49)	149 (55.60)	48 (17.91)	78 (29.10)	148 (55.22)	42 (15.67)	78 (29.10)	121 (45.15)	69 (25.75)	87 (32.46)	116 (43.28)	65 (24.25)	80 (29.85)	149 (55.60)	39 (14.55)	73 (27.24)	163 (60.82)	32 (14.55)	268 (100.00)
มากกว่า 5	41 (40.20)	44 (43.13)	17 (16.67)	41 (40.20)	43 (42.16)	18 (17.65)	42 (41.18)	34 (33.33)	26 (25.49)	42 (41.18)	46 (45.10)	14 (13.73)	45 (44.12)	47 (46.08)	10 (9.80)	39 (38.24)	52 (50.98)	11 (10.78)	102 (100.00)
รวม	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	119 (32.16)	191 (51.62)	60 (16.22)	120 (32.43)	155 (41.89)	95 (25.68)	129 (34.86)	162 (43.78)	79 (21.35)	125 (33.78)	196 (52.97)	49 (13.24)	112 (33.78)	225 (58.11)	43 (11.62)	370 (100.00)
	$\chi^2 = 6.847$			$\chi^2 = 5.448$			$\chi^2 = 5.784$			$\chi^2 = 5.500$			$\chi^2 = 6.973$			$\chi^2 = 4.268$			
	P = 0.033*			P = 0.066			P = 0.055			P = 0.064			P = 0.031*			P = 0.118			
	df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สถานภาพการสมรส

ผลการศึกษา พบว่า สถานภาพการสมรสของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน ($p < 0.05$) (ตาราง 16) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สถานภาพการสมรสเอื้อต่อการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากขึ้นทั้งนี้อาจเนื่องสามารถจัดสรรเวลาในการทำกิจกรรมที่ลงตัวได้ดีและไม่มีผลกระทบต่อการทำอาชีพเสริมอื่น ๆ ได้ ซึ่งแต่ละครัวเรือนต่างก็มีภาระที่ต้องรับผิดชอบภายในครัวเรือนของตน จึงทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมได้ในทุก ๆ ด้าน

ตาราง 16 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพการสมรสกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(n= 370)

สถานภาพการสมรส	การมีส่วนร่วม																		รวม
	การค้นหาคำปัญหา สาเหตุของปัญหา			การวางแผน การพัฒนา			การดำเนินงาน การพัฒนา			การรับผล ประโยชน์			การประเมินผล การพัฒนา			ภาพรวม			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	
โสด	8 (9.64)	53 (63.86)	22 (26.51)	10 (12.05)	51 (61.45)	22 (26.51)	10 (12.05)	42 (50.60)	31 (37.35)	9 (10.84)	49 (59.04)	25 (30.12)	14 (16.87)	53 (63.86)	16 (19.28)	7 (8.43)	63 (75.90)	13 (15.66)	83 (100.00)
สมรส	82 (32.03)	134 (52.34)	40 (15.63)	86 (33.59)	134 (52.34)	36 (14.06)	88 (34.38)	108 (42.19)	60 (23.44)	98 (38.28)	106 (41.41)	52 (20.31)	89 (34.77)	136 (53.13)	31 (12.11)	83 (32.42)	145 (56.64)	28 (10.94)	256 (100.00)
แยกกันอยู่/ หม้าย/ หย่าร้าง	22 (70.97)	6 (19.35)	3 (9.68)	23 (74.19)	6 (19.35)	2 (6.45)	22 (70.97)	5 (16.13)	4 (12.90)	22 (70.97)	7 (22.58)	2 (6.45)	22 (70.97)	7 (22.58)	2 (6.45)	22 (70.97)	7 (22.58)	2 (6.45)	31 (100.00)
รวม	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	119 (32.16)	191 (51.62)	60 (16.22)	120 (32.43)	155 (41.89)	95 (25.68)	129 (34.86)	162 (43.78)	79 (21.35)	125 (33.78)	196 (52.97)	49 (13.24)	112 (30.27)	215 (58.11)	43 (11.62)	370 (100.00)
	$\chi^2 = 42.893$ P = 0.000*			$\chi^2 = 43.436$ P = 0.000*			$\chi^2 = 38.420$ P = 0.000*			$\chi^2 = 10.449$ P = 0.000*			$\chi^2 = 30.663$ P = 0.000*			$\chi^2 = 43.763$ P = 0.000*			
	df = 4			df = 4			df = 4			df = 4			df = 4			df = 4			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอาศัยอยู่ในท้องถิ่น

ผลการศึกษา พบว่า การอาศัยอยู่ในท้องถิ่นของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ด้านการดำเนินการพัฒนา และ ด้านการประเมินผลการพัฒนา ($p < 0.05$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตาราง 17)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า อาจเนื่องมาจากเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ลดลง โดยเฉพาะแต่ละครัวเรือนซึ่งมีภาระที่ต้องรับผิดชอบในครอบครัวอยู่แล้ว จึงทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นในทุก ๆ ด้าน ประกอบด้วย ด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนในการพัฒนา ด้านการดำเนินการพัฒนา ด้านการประเมินผลการพัฒนา และ ด้านการรับผลประโยชน์

ตาราง 17 ความสัมพันธ์ระหว่างการอาศัยอยู่ในท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง
สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(n= 370)

การอาศัยอยู่ในท้องถิ่น	การมีส่วนร่วม																		รวม
	การค้นหาค้นหาสาเหตุของปัญหา			การวางแผนการพัฒนา			การดำเนินงานการพัฒนา			การรับผลประโยชน์			การประเมินผลการพัฒนา			ภาพรวม			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	
ตั้งแต่เกิด	110 (31.61)	176 (50.75)	62 (17.82)	115 (33.05)	176 (50.57)	57 (16.38)	119 (34.20)	139 (39.94)	90 (25.86)	123 (35.34)	149 (42.82)	76 (21.84)	123 (35.34)	179 (51.44)	46 (13.22)	111 (31.90)	197 (56.61)	40 (11.49)	348 (100.00)
มาจากที่อื่น	2 (9.09)	17 (77.27)	3 (13.64)	4 (18.18)	15 (68.18)	3 (13.64)	1 (4.55)	16 (72.73)	5 (22.73)	6 (27.27)	13 (59.09)	3 (13.64)	2 (9.09)	17 (77.27)	3 (13.64)	1 (4.55)	18 (81.82)	3 (13.64)	22 (100.00)
รวม	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	119 (32.16)	191 (51.62)	60 (16.22)	120 (32.43)	155 (41.89)	95 (25.68)	129 (34.86)	162 (43.78)	79 (21.35)	125 (33.78)	196 (52.97)	49 (13.24)	112 (30.27)	215 (58.11)	43 (11.62)	370 (100.00)
	$\chi^2 = 6.499$			$\chi^2 = 2.760$			$\chi^2 = 10.997$			$\chi^2 = 2.291$			$\chi^2 = 6.832$			$\chi^2 = 7.458$			
	P = 0.039*			P = 0.252			P = 0.004*			P = 0.318			P = 0.033*			P = 0.024*			
	df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพเสริม

ผลการศึกษา พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพทำกระดาษสา ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทุก ๆ ด้าน (ตาราง 18) ($p>0.05$) อย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 18 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพเสริมกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระต่ายสายของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(n= 370)

อาชีพเสริม	การมีส่วนร่วม																		รวม
	การค้นหาค้นหาสาเหตุของปัญหา			การวางแผนการพัฒนา			การดำเนินการพัฒนา			การรับผลประโยชน์			การประเมินผลการพัฒนา			ภาพรวม			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	
ไม่มี	0 (0.00)	6 (75.00)	2 (25.00)	0 (0.00)	7 (87.50)	1 (12.50)	3 (37.50)	4 (50.00)	1 (12.50)	1 (12.50)	4 (50.00)	3 (37.50)	0 (0.00)	7 (87.50)	1 (12.50)	0 (0.00)	8 (100.00)	0 (0.00)	8 (100.00)
มี	112 (30.94)	187 (51.66)	63 (17.40)	119 (32.87)	184 (50.83)	59 (16.30)	117 (32.32)	151 (41.75)	94 (25.97)	128 (35.36)	158 (43.65)	76 (20.99)	125 (34.53)	189 (52.21)	48 (13.26)	112 (30.94)	207 (57.18)	43 (11.88)	362 (100.00)
รวม	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	119 (32.16)	191 (51.62)	60 (16.22)	120 (32.43)	155 (41.89)	95 (25.68)	129 (34.86)	162 (43.78)	79 (21.35)	125 (33.78)	196 (52.97)	49 (13.24)	112 (30.27)	215 (58.11)	43 (11.62)	370 (100.00)
	$\chi^2 = 3.550$			$\chi^2 = 4.738$			$\chi^2 = 0.746$			$\chi^2 = 2.244$			$\chi^2 = 4.606$			$\chi^2 = 5.895$			
	P = 0.169			P = 0.094			P = 0.689			P = 0.326			P = 0.100			P = 0.052			
	df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพทำกระดาศา

ผลการศึกษา พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพทำกระดาศา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการพัฒนา ($p < 0.05$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน (ตาราง 19)

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาศา มีรายได้หลักจากการทำกระดาศาภายในครัวเรือน เป็นส่วนสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาศาดังนั้น การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการพัฒนา มากกว่าด้านอื่น ๆ อาจด้วยเหตุผลที่ว่าหากมีรายได้จากการประกอบอาชีพทำกระดาศาเพิ่มขึ้น ก็จะส่งผลต่อรายได้โดยรวมภายในครัวเรือน ด้านยอดขายผลิตภัณฑ์กระดาศาที่เพิ่มมากขึ้น

ตาราง 19 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพทำกระดาษสากับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(n= 370)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากกระดาษสา (บาทต่อเดือน)	การมีส่วนร่วม																		รวม
	การค้นหาค้นหาสาเหตุของปัญหา			การวางแผนการพัฒนา			การดำเนินงานการพัฒนา			การรับผลประโยชน์			การประเมินผลการพัฒนา			ภาพรวม			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000	110 (32.35)	169 (49.71)	61 (17.94)	116 (34.12)	171 (50.29)	53 (15.59)	118 (34.71)	137 (40.29)	85 (25.00)	126 (37.06)	142 (41.76)	72 (21.18)	122 (35.88)	176 (51.76)	42 (12.35)	110 (32.35)	190 (55.88)	40 (11.76)	340 (100.00)
มากกว่า 10,000	2 (6.67)	24 (80.00)	4 (13.33)	3 (10.00)	20 (66.67)	7 (23.33)	2 (6.67)	18 (60.00)	10 (33.33)	3 (10.00)	20 (66.67)	7 (23.33)	3 (10.00)	20 (66.67)	7 (23.33)	2 (6.67)	25 (83.33)	3 (10.00)	30 (100.00)
รวม	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	119 (32.16)	191 (51.62)	60 (16.22)	120 (32.43)	155 (41.89)	95 (25.68)	129 (34.86)	162 (43.78)	79 (21.35)	125 (33.78)	196 (52.97)	49 (13.24)	112 (30.27)	215 (58.11)	43 (11.62)	370 (100.00)
	$\chi^2 = 6.269$ P = 0.180 df = 2			$\chi^2 = 7.852$ P = 0.097 df = 2			$\chi^2 = 10.672$ P = 0.031*			$\chi^2 = 6.661$ P = 0.155 df = 2			$\chi^2 = 7.375$ P = 0.117 df = 2			$\chi^2 = 7.729$ P = 0.102 df = 2			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพเสริม

ผลการศึกษาพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพเสริมของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาในทุก ๆ ด้าน ($p < 0.05$) (ตาราง 20)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพเสริม เนื่องจาก รายได้ต่าง ๆ ถือเป็นปัจจัยสำคัญภายในครัวเรือน สามารถนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือเป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ตามความจำเป็น ส่งผลต่อรายได้ในภาพรวมของครัวเรือนมากขึ้น กล่าวได้ว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพเสริม จึงทำให้ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา ประกอบด้วย ด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนในการพัฒนา ด้านการดำเนินการพัฒนา ด้านการประเมินผลการพัฒนา และ ด้านการรับผลประโยชน์

ตาราง 20 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพเสริมกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบล
ดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(n= 370)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จากการประกอบ อาชีพเสริม (บาทต่อ เดือน)	การมีส่วนร่วม																		รวม
	การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา			การวางแผน การพัฒนา			การดำเนินงาน การพัฒนา			การรับ ผลประโยชน์			การประเมิน ผลการพัฒนา			ภาพรวม			
	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000	54 (21.01)	148 (57.59)	55 (21.40)	58 (22.57)	151 (58.75)	48 (18.68)	63 (24.51)	121 (47.08)	73 (28.40)	64 (24.90)	125 (57.59)	68 (26.46)	67 (26.07)	151 (58.75)	39 (15.18)	56 (21.79)	165 (64.20)	36 (14.01)	257 (100.00)
มากกว่า 10,000	58 (51.33)	45 (39.82)	10 (8.85)	61 (53.98)	40 (35.40)	12 (10.62)	57 (50.44)	34 (30.09)	22 (19.47)	65 (57.52)	37 (32.74)	11 (9.73)	58 (51.33)	45 (39.82)	10 (8.85)	56 (49.56)	50 (44.25)	7 (6.19)	113 (100.00)
รวม	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	125 (33.78)	196 (52.97)	49 (13.24)	112 (30.27)	215 (58.11)	43 (11.62)	370 (100.00)
	$\chi^2 = 35.617$			$\chi^2 = 35.520$			$\chi^2 = 24.122$			$\chi^2 = 38.765$			$\chi^2 = 22.503$			$\chi^2 = 29.494$			
	P = 0.000*			P = 0.000*			P = 0.000*			P = 0.000*			P = 0.000*			P = 0.000*			
	df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา ในทุก ๆ ด้าน ($p > 0.05$) (ตาราง 21)

จึงกล่าวได้ว่า ไม่ว่าจะผู้ให้ข้อมูลจะมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนมากหรือน้อยก็ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา

ตาราง 21 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(n= 370)

รายได้เฉลี่ยทั้งหมด ในครัวเรือน (บาท ต่อเดือน)	การมีส่วนร่วม																		รวม
	การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา			การวางแผน การพัฒนา			การดำเนิน การพัฒนา			การรับ ผลประโยชน์			การประเมิน ผลการพัฒนา			ภาพรวม			
	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000	87 (32.46)	134 (50.00)	47 (17.54)	90 (33.58)	138 (51.49)	40 (14.93)	92 (34.33)	105 (39.18)	71 (26.49)	97 (36.19)	116 (43.28)	55 (20.52)	93 (34.70)	136 (50.75)	39 (14.55)	87 (32.46)	150 (55.97)	31 (11.57)	268 (100.00)
มากกว่า 10,000	25 (24.51)	59 (57.84)	18 (17.65)	29 (28.43)	53 (51.96)	20 (19.61)	28 (27.45)	50 (49.02)	24 (23.53)	32 (31.37)	46 (45.10)	24 (23.53)	32 (31.37)	60 (58.82)	10 (9.80)	25 (24.51)	65 (63.73)	12 (11.76)	102 (100.00)
รวม	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	119 (32.16)	191 (51.62)	60 (16.22)	120 (32.43)	155 (41.89)	95 (25.68)	129 (34.86)	162 (43.78)	79 (21.35)	125 (33.78)	196 (52.97)	49 (13.24)	112 (30.27)	215 (58.11)	43 (11.62)	370 (100.00)
	$\chi^2 = 2.415$			$\chi^2 = 1.611$			$\chi^2 = 3.038$			$\chi^2 = 0.861$			$\chi^2 = 2.410$			$\chi^2 = 2.311$			
	P = 0.299			P = 0.447			P = 0.219			P = 0.650			P = 0.300			P = 0.315			
	df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา

ผลการศึกษา พบว่า ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมโดยรวม ($p < 0.05$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และ ด้านการประเมินผลการพัฒนา ส่วนตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมด้านอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน (ตาราง 22)

อาจเนื่องมาจาก ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา ประกอบอาชีพนี้มานาน มีประสบการณ์ในการทำงานพอสมควร ทำให้มีความผูกพันกับอาชีพ จึงให้ความสำคัญกับอาชีพที่ตนใช้ในการดำรงหาเลี้ยงชีพ

ตาราง 22 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่ทำอาชีพกระดาษสากับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(n= 370)

ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา (ปี)	การมีส่วนร่วม																		รวม
	การค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหา			การวางแผนการพัฒนา			การดำเนินงานการพัฒนา			การรับผลประโยชน์			การประเมินผลการพัฒนา			ภาพรวม			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	
น้อยกว่า 1	59 (28.78)	115 (56.10)	31 (15.12)	67 (32.68)	109 (53.17)	29 (14.15)	62 (30.24)	87 (42.44)	56 (27.32)	69 (33.66)	94 (45.85)	42 (20.49)	68 (33.17)	111 (54.15)	26 (12.68)	58 (28.29)	128 (62.44)	19 (9.27)	205 (100.00)
1-10	26 (26.26)	50 (50.51)	23 (23.23)	25 (25.25)	55 (55.56)	19 (19.19)	27 (27.27)	43 (43.43)	29 (29.29)	28 (28.28)	47 (47.47)	24 (24.24)	27 (27.27)	57 (57.58)	15 (15.15)	25 (25.25)	58 (58.59)	16 (16.16)	99 (100.00)
มากกว่า 10	27 (40.91)	28 (42.42)	11 (16.67)	27 (40.91)	27 (40.91)	12 (18.18)	31 (46.97)	25 (37.88)	10 (15.15)	32 (48.48)	21 (31.82)	13 (19.70)	30 (45.45)	28 (42.42)	8 (12.12)	29 (43.94)	29 (43.94)	8 (12.12)	66 (100.00)
รวม	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	119 (32.16)	191 (51.62)	60 (16.22)	120 (32.43)	155 (41.89)	95 (25.68)	129 (34.86)	162 (43.78)	79 (21.35)	125 (33.78)	196 (52.97)	49 (13.24)	112 (30.27)	215 (58.11)	43 (11.62)	370 (100.00)
	$\chi^2 = 7.541$			$\chi^2 = 6.156$			$\chi^2 = 9.307$			$\chi^2 = 8.038$			$\chi^2 = 6.145$			$\chi^2 = 10.855$			
	P = 0.033*			P = 0.188			P = 0.054			P = 0.090			P = 0.033*			P = 0.028*			
	df = 4			df = 4			df = 4			df = 4			df = 4			df = 4			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แหล่งเงินทุน

ผลการศึกษพบว่า แหล่งเงินทุนของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาศสา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาศสาในทุก ๆ ด้าน ($p < 0.05$) (ตาราง 23) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า แหล่งเงินทุน ย่อมส่งผลต่อความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาศสาแตกต่างกัน กล่าวคือ โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ที่กู้ยืมเงินทามาใช้ในการประกอบอาชีพกระดาศสาจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาศสาในระดับที่มาก ในขณะที่ผู้ที่ไม่ได้กู้ยืมเงินทามาใช้ในการประกอบอาชีพกระดาศสาจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาศสาในระดับที่น้อย

ตาราง 23 ความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งเงินทุนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระชายสาขาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(n= 370)

แหล่ง เงินทุน	การมีส่วนร่วม																		รวม
	การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา			การวางแผน การพัฒนา			การดำเนินงาน การพัฒนา			การรับ ผลประโยชน์			การประเมิน ผลการพัฒนา			ภาพรวม			
	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	
ตัวเอง/ ญาติพี่น้อง	33 (17.65)	115 (61.50)	39 (20.86)	38 (20.32)	106 (56.68)	43 (22.99)	38 (20.32)	89 (47.59)	60 (32.09)	44 (23.53)	91 (48.66)	52 (27.81)	43 (22.99)	111 (59.36)	33 (17.65)	33 (17.65)	127 (67.91)	27 (14.44)	187 (100.00)
อื่น ๆ	79 (43.17)	78 (42.62)	26 (14.21)	81 (44.26)	85 (46.45)	17 (9.29)	82 (44.81)	66 (36.07)	35 (19.13)	85 (46.45)	71 (38.80)	27 (14.75)	82 (44.81)	85 (46.45)	16 (8.74)	79 (43.17)	88 (48.09)	16 (8.74)	183 (100.00)
รวม	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	119 (32.16)	191 (51.62)	60 (16.22)	120 (32.43)	155 (41.89)	95 (25.68)	129 (34.86)	162 (43.78)	79 (21.35)	125 (33.78)	196 (52.97)	49 (13.24)	112 (30.27)	215 (58.11)	43 (11.62)	370 (100.00)
	$\chi^2 = 28.546$			$\chi^2 = 29.074$			$\chi^2 = 26.085$			$\chi^2 = 23.371$			$\chi^2 = 21.474$			$\chi^2 = 28.741$			
	P = 0.000*			P = 0.000*			P = 0.000*			P = 0.000*			P = 0.000*			P = 0.000*			
	df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาดสา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน ($p < 0.05$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (ตาราง 24)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนเป็นกิจกรรมที่ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาดสาให้ความสนใจ อาจเนื่องมาจากความผูกพันกับวิถีชีวิตของชุมชนมาแต่ดั้งเดิมอยู่แล้ว จึงทำให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาดสาในทุก ๆ ด้าน

ตาราง 24 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอ
กำแพงจังหวัดเชียงใหม่

(n= 370)

การเป็น สมาชิกกลุ่ม ในชุมชน	การมีส่วนร่วม																		รวม
	การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา			การวางแผน การพัฒนา			การดำเนิน การพัฒนา			การรับ ผลประโยชน์			การประเมิน ผลการพัฒนา			ภาพรวม			
	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	
ไม่เป็น	22 (21.15)	67 (64.42)	15 (14.42)	25 (24.04)	67 (64.42)	12 (11.54)	24 (23.08)	58 (55.77)	22 (21.15)	30 (28.85)	58 (55.77)	16 (15.38)	26 (25.00)	68 (65.38)	10 (9.62)	24 (23.08)	70 (67.31)	10 (9.26)	104 (100.00)
เป็น	90 (33.83)	126 (47.37)	50 (18.80)	94 (35.34)	124 (46.62)	48 (18.05)	96 (36.09)	97 (36.47)	73 (27.44)	99 (37.22)	104 (39.10)	63 (23.68)	99 (37.22)	128 (48.12)	39 (14.66)	88 (33.08)	145 (54.51)	33 (12.41)	266 (100.00)
รวม	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	119 (32.16)	191 (51.62)	60 (16.22)	120 (32.43)	155 (41.89)	95 (25.68)	129 (34.86)	162 (43.78)	79 (21.35)	125 (33.78)	196 (52.97)	49 (13.24)	112 (30.27)	215 (58.11)	43 (11.62)	370 (100.00)
	$\chi^2 = 8.955$			$\chi^2 = 9.513$			$\chi^2 = 11.706$			$\chi^2 = 8.661$			$\chi^2 = 8.948$			$\chi^2 = 5.081$			
	P = 0.011*			P = 0.009*			P = 0.003*			P = 0.013*			P = 0.011*			P = 0.047*			
	df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน ($P > 0.05$) (ตาราง 25)

ตาราง 25 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอ
สันกำแพงจังหวัดเชียงใหม่

(n= 370)

การเข้าร่วม กิจกรรมใน ชุมชน	การมีส่วนร่วม																		รวม
	การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา			การวางแผน การพัฒนา			การดำเนิน การพัฒนา			การรับ ผลประโยชน์			การประเมิน ผลการพัฒนา			ภาพรวม			
	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	มาก	ปาน กลาง	น้อย	
ไม่เข้าร่วม	0 (0.00)	4 (80.00)	1 (20.00)	0 (0.00)	3 (60.00)	2 (40.00)	0 (0.00)	3 (60.00)	2 (40.00)	0 (0.00)	3 (60.00)	2 (40.00)	1 (20.00)	3 (60.00)	1 (20.00)	0 (0.00)	5 (100.00)	0 (0.00)	5 (100.00)
เข้าร่วม	112 (30.68)	189 (51.78)	64 (17.53)	119 (32.60)	188 (51.51)	58 (15.89)	120 (32.88)	152 (41.64)	93 (25.48)	129 (35.34)	159 (43.56)	77 (21.10)	124 (33.97)	193 (52.88)	48 (13.15)	112 (30.68)	210 (57.53)	43 (11.78)	365 (100.00)
รวม	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	119 (32.16)	191 (51.62)	60 (16.22)	120 (32.43)	155 (41.89)	95 (25.68)	129 (34.86)	162 (43.78)	79 (21.35)	125 (33.78)	196 (52.97)	49 (13.24)	112 (30.27)	215 (58.11)	43 (11.62)	370 (100.00)
	$\chi^2 = 2.304$			$\chi^2 = 3.467$			$\chi^2 = 2.446$			$\chi^2 = 2.897$			$\chi^2 = 0.507$			$\chi^2 = 3.654$			
	P = 0.316			P = 0.177			P = 0.294			P = 0.235			P = 0.776			P = 0.161			
	df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกระดาษสา

ผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกระดาษสาของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน ($p < 0.05$) อย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตาราง 26)

กล่าวได้ว่า ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกระดาษสา กล่าวได้ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกระดาษสาของผู้ที่ประกอบอาชีพนี้ นอกจากความความผูกพันกับชุมชน ยังทำให้ทราบถึง ข้อมูลข่าวสาร และ ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้ แต่ทั้งนี้การมีส่วนร่วมตามกระบวนการการพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องมาจากการการที่ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา มีบทบาทได้รับการสนับสนุน และ ดำเนินกิจกรรมในทุกขั้นตอนร่วมด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เห็นผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาให้ความสำคัญในการเข้าร่วมในทุก ๆ ด้าน ส่งผลต่อการสะสมประสบการณ์การมีประสบการณ์มากขึ้น ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกระดาษสาปรับปรุงพัฒนางานของตน

ตาราง 26 ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกระดาษสากับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(n= 370)

ประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรมกระดาษสา	การมีส่วนร่วม																		รวม
	การค้นหาคำตอบสาเหตุของปัญหา			การวางแผนการพัฒนา			การดำเนินการพัฒนา			การรับผลประโยชน์			การประเมินผลการพัฒนา			ภาพรวม			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	
ไม่เคย	10 (7.46)	90 (67.16)	34 (25.37)	12 (8.96)	81 (60.45)	41 (30.60)	14 (10.45)	72 (53.73)	48 (35.82)	11 (8.21)	68 (50.75)	55 (41.04)	19 (14.18)	78 (58.21)	37 (27.61)	8 (5.97)	97 (72.39)	29 (21.64)	134 (100.00)
เคย	102 (43.22)	103 (43.64)	31 (13.14)	107 (45.34)	110 (46.61)	19 (8.05)	106 (44.92)	83 (35.17)	47 (19.92)	118 (50.00)	94 (39.83)	24 (10.17)	106 (44.92)	118 (50.00)	12 (5.08)	104 (44.07)	118 (50.00)	14 (5.93)	236 (100.00)
รวม	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	119 (32.16)	191 (51.62)	60 (16.22)	120 (32.43)	155 (41.89)	95 (25.68)	129 (34.86)	162 (43.78)	79 (21.35)	125 (33.78)	196 (52.97)	49 (13.24)	112 (30.27)	215 (58.11)	43 (11.62)	370 (100.00)
	$\chi^2 = 52.453$			$\chi^2 = 65.142$			$\chi^2 = 46.759$			$\chi^2 = 83.301$			$\chi^2 = 57.739$			$\chi^2 = 66.505$			
	P = 0.000*			P = 0.000*			P = 0.000*			P = 0.000*			P = 0.000*			P = 0.000*			
	df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			df = 2			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารกระดาษ
ผลการวิเคราะห์ พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารกระดาษ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษในทุก ๆ ด้าน ($p>0.05$) (ตาราง 27)

ตาราง 27 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารกระดาษสาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอ
สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(n= 370)

การรับรู้ ข้อมูล ข่าวสาร	การมีส่วนร่วม																		รวม
	การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา			การวางแผน การพัฒนา			การดำเนิน การพัฒนา			การรับ ผลประโยชน์			การประเมิน ผลการพัฒนา			ภาพรวม			
	มาก	ปาน กลาง	น้อย																
สื่อบุคคล	0 (0.00)	4 (80.00)	1 (20.00)	0 (0.00)	3 (60.00)	2 (40.00)	0 (0.00)	3 (60.00)	2 (40.00)	0 (0.00)	3 (60.00)	2 (40.00)	1 (20.00)	3 (60.00)	1 (20.00)	0 (0.00)	5 (100.00)	0 (0.00)	5 (100.00)
อื่นๆ	112 (30.68)	189 (51.78)	64 (17.53)	119 (32.60)	188 (51.51)	58 (15.89)	120 (32.88)	152 (41.64)	93 (25.48)	129 (35.34)	159 (43.56)	77 (21.10)	124 (33.97)	193 (52.88)	48 (13.15)	112 (30.68)	210 (57.53)	43 (11.78)	365 (100.00)
รวม	112 (30.27)	193 (52.16)	65 (17.57)	119 (32.16)	191 (51.62)	60 (16.22)	120 (32.43)	155 (41.89)	95 (25.68)	129 (34.86)	162 (43.78)	79 (21.35)	125 (33.78)	196 (52.97)	49 (13.24)	112 (30.27)	215 (58.11)	43 (11.62)	370 (100.00)
	$\chi^2 = 2.304$ P = 0.320 df = 2			$\chi^2 = 3.467$ P = 0.180 df = 2			$\chi^2 = 2.446$ P = 0.290 df = 2			$\chi^2 = 2.897$ P = 0.235 df = 2			$\chi^2 = 0.507$ P = 0.776 df = 2			$\chi^2 = 3.654$ P = 0.161 df = 2			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาต้นเปา

การศึกษาข้อมูล ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาต้นเปา สำหรับข้อมูลที่ได้มีดังนี้

ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาต้นเปา

ปัญหา อุปสรรค

ผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา ขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์ และส่วนใหญ่รับรู้เฉพาะในส่วนของกิจกรรมที่แล้วเสร็จเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

เทศบาลต้นเปาควรเพิ่มสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมกระดาษสาให้ทั่วถึง เพื่อใช้ในการพัฒนาประชาสัมพันธ์กิจกรรมกระดาษสาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

ปัญหา อุปสรรค

ผลิตภัณฑ์กระดาษสา ไม่มีความทนทาน เสียหายง่าย มีรูปแบบเดิม ๆ มีการลอกเลียนแบบผลงานทำให้ผลิตภัณฑ์กระดาษสาขาดความแปลกใหม่

ข้อเสนอแนะ

เทศบาลตำบลต้นเปาควรส่งเสริมกลุ่มผู้ประกอบอาชีพทำกระดาษสาด้านวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์กระดาษสาแบบต่าง ๆ ให้หลากหลายด้วยตัวเอง เช่น ด้านปรับปรุงผลิตภัณฑ์กระดาษสาให้คงทนต่อสภาพแวดล้อมได้มากกว่าเดิม

ปัญหา อุปสรรค

การรวมกลุ่มกระดาษสามีหลากหลายแต่เป็นในลักษณะผิวเผิน เน้นทางด้านเศรษฐกิจและระบายสินค้ามากกว่าคุณภาพของงาน ส่งผลทำให้ต่างคนต่างทำงานขาดการประสานงานในเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

- 1) เทศบาลตำบลต้นเปาควรส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา โดยเน้นการมีส่วนร่วมให้มากที่สุด
- 2) เทศบาลตำบลต้นเปาจัดทำแผนพัฒนากระดาษสาแบบครบวงจร โดยเน้นชุมชนมีส่วนร่วม การสอบถาม ประชุม พูดยุ้ย กับผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาถึงความต้องการที่แท้จริง

ปัญหา อุปสรรค

ปัญหาพ่อค้าคนกลางกดราคาสินค้าผลิตภัณฑ์กระดาษสาจนขาดทุน และ การขายตัดราคากันเองของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา

ข้อเสนอแนะ

เทศบาลตำบลต้นเปามีมาตรการประกันราคากระดาษสาที่ได้มาตรฐาน และมีตลาดรับซื้อกระดาษสาจากผู้ประกอบอาชีพทำกระดาษสาตลอดทั้งปี

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาเทศบาลตำบลดั้นเป่า อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเป่า อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา ของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเป่า อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเป่า อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และ 4) ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบอาชีพทำกระดาษสา ของชุมชนเทศบาลตำบลดั้นเป่า อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4,976 ครัวเรือน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 ครัวเรือน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูป โดยผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา

ผลการศึกษา ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคมของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา พบว่า ใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ยโดยเฉลี่ย 37 ปี มีสถานภาพการสมรสแล้ว ส่วนใหญ่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6)/ (ปว.ช.) มีสมาชิกทั้งหมดภายในครัวเรือนเฉลี่ย 4.09 คน ส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่น มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพทำกระดาษสา 6,204.86 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากจากอาชีพเสริม 4,569.69 บาท และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนทั้งหมดในครัวเรือน 10,774.55 บาท ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเสริมอื่นที่นอกเหนือจากการทำกระดาษสา มีระยะเวลาประกอบอาชีพทำกระดาษสาโดยเฉลี่ย 10.50 ปี โดยใช้ทุนส่วนตัวในการประกอบอาชีพทำกระดาษสา และ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน รวมทั้งเคยมี

ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกระดาษสา โดยแหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ วารสาร นิตยสาร ใบปลิว แผ่นพับ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้งในภาพรวม และ รายชื่อ ดังนี้

ด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา พบว่า มีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ระดับปานกลางทุกด้าน (ค่าเฉลี่ย 3.27) เมื่อจำแนกรายชื่อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้

- 1) การปรึกษากับสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับปัญหาในการพัฒนากระดาษสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.48) รองลงมา
- 2) การพูดคุยกับคนในชุมชนที่ประกอบอาชีพการทำกระดาษสาเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา (ค่าเฉลี่ย 3.34)
- 3) การแลกเปลี่ยนปัญหาด้านการผลิตกระดาษสาและผลิตภัณฑ์กระดาษ สากับเจ้าหน้าที่เทศบาล (ค่าเฉลี่ย 3.23)
- 4) การนำเสนอปัญหาต่าง ๆ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ (ค่าเฉลี่ย 3.20)
- 5) การพูดคุยกับเจ้าหน้าที่เทศบาลเกี่ยวกับปัญหาการเข้าร่วม โครงการพัฒนาอาชีพกระดาษสา (ค่าเฉลี่ย 3.16) และ
- 6) การศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาแนวคิด ด้านการผลิตกระดาษสาและผลิตภัณฑ์ภายนอกชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.16)

ด้านการวางแผนในการพัฒนา พบว่า มีส่วนร่วมในวางแผนในการพัฒนาโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.25) เมื่อจำแนกรายชื่อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่

- 1) การเข้าร่วมประชุมวางแผนการพัฒนาร่วมกับเจ้าหน้าที่เทศบาลเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพการทำกระดาษสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.37) รองลงมา
- 2) สามารถเสนองานกับเจ้าหน้าที่เทศบาลเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพการทำกระดาษสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.26)
- 3) ร่วมวางแผนกับเจ้าหน้าที่เทศบาล ถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระดาษสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.24)
- 4) สามารถเสนอแผนกิจกรรมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระดาษสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.22) และ
- 5) สามารถเสนอแผนฝึกอบรม ทัศนศึกษา และดูงานกระดาษสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.18)

ด้านการดำเนินการพัฒนา พบว่า มีส่วนร่วมในระดับปานกลางทุกด้าน (ค่าเฉลี่ย 3.21) โดยมีส่วนร่วมมากกว่าด้านอื่น 1) การเข้าร่วมสัมมนาผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาที่เทศบาลจัดขึ้น(ค่าเฉลี่ย 3.34) เมื่อจำแนกรายข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ รองลงมา 2) ศึกษา ดูงานด้านการผลิต ผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.25) 3) การผลิต ผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาให้ได้ตามมาตรฐานกับ 4) การมีส่วนร่วมในการค้นหารูปแบบผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาใหม่ๆ จากโครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาลจัดขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.24) 5) ช่วยหาตลาดลูกค้าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาเพิ่มเติม เพื่อเสนอต่อเทศบาล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.17) และ 6) นำผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาเข้าร่วมการประกวดผลิตภัณฑ์ในเวทีต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.05)

ด้านการประเมินผลการพัฒนา พบว่า มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ทุกด้าน และโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40) เมื่อจำแนกรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ปรึกษาหารือกับสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับผลของแนวทางการพัฒนารูปแบบและผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.64) รองลงมา 2) เสนอให้มีกระบวนการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.41) 3) สามารถสร้างกลุ่มเครือข่ายกระดาษสาจากการร่วมกิจกรรมของกลุ่มผู้ประกอบการทำการทำกระดาษสาในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40) 4) ร่วมแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กระดาษสาในชุมชนได้ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.09) 5) สามารถพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระดาษสาให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.09) 6) สามารถร่วมแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กระดาษสา กับเจ้าหน้าที่เทศบาลได้ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.16) และ 7) การเข้าร่วมกิจกรรม โครงการ การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระดาษสา ที่เทศบาลจัดขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.97) ตามลำดับ

ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า มีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.29) จำแนกรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) สามารถเสนอเพื่อขอรับรอง มาตรฐานผลิตภัณฑ์ของสมาชิกในโครงการ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.38) รองลงมา 2) เข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายกระดาษสาในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.34) 3) ให้ความรู้แก่สมาชิกในโครงการเกี่ยวกับการผลิต ผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.27) 4) การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่เทศบาลในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระดาษสาในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.25)

5) มีการกำหนดกฎเกณฑ์การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.25) และ 6) สามารถใช้ผลการศึกษาของการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา ของชุมชนได้ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.22)

ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา

การศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาในด้าน 1) ด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา 2) ด้านการวางแผนในการพัฒนา 3) ด้านการดำเนินการพัฒนา 4) ด้านการประเมินผลการพัฒนา และ 5) ด้านการรับผลประโยชน์ ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สถานภาพการสมรส มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพเสริม ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา แล่งเงินทุน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การอาศัยอยู่ในท้องถิ่น การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และ ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกระดาษสา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของเทศบาลตำบลต้นเปา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาต้นเปา

ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา เทศบาลตำบลต้นเปา ดังนี้

1. ขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์ และส่วนใหญ่รับรู้เฉพาะในส่วนของกิจกรรมที่แล้วเสร็จเท่านั้น โดยมีข้อเสนอแนะ คือ เทศบาลตำบลต้นเปาควรเพิ่มสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมกระดาษสาให้ทั่วถึงเพื่อใช้ในการพัฒนาประชาสัมพันธ์กิจกรรมกระดาษสาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

2. ปัญหาผลิตภัณฑ์กระดาษสาไม่มีความคงทน เสี่ยงหายง่าย มีรูปแบบเดิม ๆ มีการลอกเลียนแบบผลงานทำให้ผลิตภัณฑ์กระดาษสา ทำให้ขาดความแปลกใหม่ โดยมีข้อเสนอแนะ คือ เทศบาลตำบลต้นเปาควรส่งเสริมกลุ่มผู้ประกอบอาชีพทำกระดาษสาด้านวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์กระดาษสาแบบต่าง ๆ ให้หลากหลายด้วยตัวเอง เช่น ด้านปรับปรุงผลิตภัณฑ์กระดาษสาให้คงทนต่อสภาพแวดล้อมได้มากกว่าเดิม

3. การรวมกลุ่มกระดาษสามีหลากหลายแต่เป็นในลักษณะผิวเผิน เน้นทางด้านเศรษฐกิจและระบายสินค้ามากกว่าคุณภาพงาน ทำให้ต่างคนต่างทำงานขาดการประสานงานในเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเท่าที่ควร โดยมีข้อเสนอแนะ คือ 1) เทศบาลตำบลต้นเปาควรส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาโดยเน้นการมีส่วนร่วมให้มากที่สุด และ 2) เทศบาลตำบลต้นเปามีการจัดทำแผนพัฒนากระดาษสาแบบครบวงจรโดยเน้นชุมชนมีส่วนร่วมมีการสอบถามผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาถึงความต้องการที่แท้จริง

4. ปัญหาพ่อค้าคนกลางกดราคาสินค้าผลิตภัณฑ์กระดาษสาจนขาดทุน และ การขายตัดราคากันเองระหว่างผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา โดยมีข้อเสนอแนะ คือ เทศบาลตำบลต้นเปามีมาตรการประกันราคากระดาษสาที่ได้มาตรฐาน และมีตลาดรับซื้อกระดาษสาจากผู้ประกอบอาชีพทำกระดาษสาตลอดทั้งปี

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคมกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหา 2) ด้านการวางแผนในการพัฒนา 3) ด้านการดำเนินการพัฒนา 4) ด้านการประเมินผลการพัฒนา และ 5) ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า

สถานภาพการสมรส การอาศัยอยู่ในท้องถิ่น รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากอาชีพเสริม ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา แหล่งเงินทุน การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกระดาษสา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิบูลย์ ตรีถัน (2539) ที่ศึกษากระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มี 5 ขั้นตอน คือ การชี้ชัดปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนการพัฒนา การดำเนินกิจกรรม การประเมินผลกลุ่มที่เข้าร่วมทุกกระบวนการที่ได้เรียนรู้กระบวนการพัฒนาท้องถิ่น และ ยังสอดคล้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมแก่สถาบันครอบครัวในชุมชนที่เกิดจากชุมชน มีจุดเด่นของชุมชนที่เกิดจากการกระตุ้นแนวคิดสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นแก่ผู้นำครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวที่ผ่านมาการรวมกลุ่มการเรียนรู้จนเกิดทักษะในการทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชนเช่น กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มร้านค้ากองทุนหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพการเกษตรต่างๆกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและพัฒนารวมจากอดีตจนกระทั่งปัจจุบันยังดำรงอยู่ ได้ส่งเสริมบทเรียนของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อนำไปปรับใช้ในครอบครัวของพวกเขา ที่เห็นเป็นรูปธรรมให้ครอบครัวมีเศรษฐกิจที่ดี เช่น การสร้างวินัยการออมให้แก่ครอบครัว การสร้างตักจะร่วมกัน เป็นการสร้างระเบียบวินัยในการใช้จ่ายทางการเงินแก่สมาชิกในครอบครัวกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ได้สร้างรายได้แก่สถาบันครอบครัวในชุมชนเป็นอย่างมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพการสมรสกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา อาจเนื่องจากสถานภาพการสมรส สามารถเอื้อต่อการเข้าร่วมกิจกรรมได้ดี เช่น การจัดสรรเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ลงตัว เพราะแต่ละครัวเรือนต่างมีภาระรับผิดชอบภายในครอบครัวอยู่แล้ว จึงทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาเพิ่มมากขึ้น ชัดแย้งกับงานวิจัยของ สำราญ จิตมานะ และ เกศแก้ว เจริญวิริยะภาพ, พินิจ ดวงจินดา, ภาณุ ธรรมสุวรรณ พบว่า ปัจจัยด้านสถานภาพการสมรส ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชน (2545: 155) ทั้งยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า ผู้ที่มีสถานภาพหย่าร้าง เป็นหม้าย และ แยกกันอยู่ มีความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมคืออยากให้ชุมชนเข้มแข็ง

ความรู้สึกอยากมีผู้นำหรือผู้นำที่เป็นแบบอย่าง สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ ผู้นำควรเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุก ๆ เรื่อง เพื่อความเข้มแข็งของกลุ่ม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่า การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนในการพัฒนา และ ด้านการประเมินผลในการพัฒนา ในชุมชนยังอยู่ในระดับที่น้อย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกิจกรรมหรือการเข้าร่วมกิจกรรมกระดาศาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนรักษ์ เมฆขยา และ สุภลักษณ์ ล้อมลาย (2545) ที่กล่าวว่า การรวมกลุ่มขึ้นอยู่กับเงื่อนไขภายใน ได้แก่ มีผู้นำชุมชนที่ดี เคยประสบกับปัญหาการเกษตรและต้องการแก้ไข และต้องการรับความช่วยเหลือ และ แลกเปลี่ยนประสบการณ์สำหรับใช้ประกอบอาชีพเสริม และเงื่อนไขภายนอก ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ เช่นเดียวกับปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพทำกระดาศา และ ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพทำกระดาศา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาศาเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาศามานาน ความคุ้นเคย เกิดการสั่งสมประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพเสริม เนื่องจาก รายได้ต่าง ๆ ถือเป็นปัจจัยสำคัญภายในครัวเรือน สามารถนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือเป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ตามความจำเป็น สอดคล้องกับงานวิจัย เกศแก้ว เจริญวิริยะภาพ และ คณะ (2545: 151) จากผลการวิจัย พบว่า เหตุผลที่ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมเพราะอยากเพิ่มรายได้ เนื่องจากรายได้หลักค่อนข้างต่ำไม่แน่นอนและรายได้ในครัวเรือนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการกำหนดอุปสงค์ด้วยเหตุนี้ชุมชนจึงเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพราะเหตุผลเรื่องรายได้ที่ได้รับเป็นหลักสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแล้วว่า แหล่งเงินทุน และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพเสริม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมเช่นเดียวกัน เนื่องจากรายได้ถือเป็นปัจจัยสำคัญรองจากรายได้หลักจากการประกอบอาชีพทำกระดาศาของแต่ละครัวเรือน สามารถนำรายได้ส่วนนี้มาพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาศา หรือเป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ได้ในภาพรวมของครัวเรือนมากขึ้นมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาศา เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วผู้ที่กู้ยืมเงินทุนมาใช้ในการประกอบอาชีพจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาศาของชุมชนเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐ อาจเป็นการเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาในชุมชนของคน เพื่อช่วยให้ประชาชนมีประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมกับเจ้าหน้าที่เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของเกิดความรักและหวงแหน สร้างความเข้าใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ (2546:

1) ที่ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและกล่าวถึงกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งทั้งในระดับท้องถิ่นและขยายขอบเขตเป็นระดับชาตินั้นต้องเป็นการกระทำของชาวบ้านร่วมกัน โดยเกิดจากการมีจิตสำนึกร่วมกันของชาวบ้านที่จะรวมตัวพัฒนาอย่างอิสระตามสภาวะที่สอดคล้องกับท้องถิ่น มากกว่าการที่ผู้หนึ่งผู้ใดจะกำหนดให้แทน คือมีปัญญาชนของชาวบ้าน (organic Intellectual) เป็นผู้ริเริ่มดำเนินการใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของชาวบ้านประกอบกันขึ้นเป็นระบบแล้วส่งคืนความเข้าใจนั้นให้แก่ชุมชน

ดังนั้นการกำหนดความต้องการในชุมชนของตนจึงเป็นความสามารถของประชาชนที่จะมองเห็นปัญหาในชุมชนของตนที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของตนและกำหนดในสิ่งที่ตนเองต้องการ ดังนั้นประชาชนจึงต้องมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวางแผนพัฒนาชุมชนกับเพื่อนบ้านในชุมชนเพื่อเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานในการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการร่วมคิดและตัดสินใจ เมื่อประชาชนในชุมชนเสนอความต้องการในกิจกรรมการพัฒนาของคนส่วนใหญ่ที่ต้องการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษเทศบาลตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสามารถนำไปเป็นข้อมูลให้กับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแผนการดำเนินงานการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เทศบาลตำบลต้นเปาควรจัดให้มีการอบรม หรือจัดกิจกรรมทัศนศึกษา หรือออกไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ เนื่องจากประชาชนผู้ผลิตยังขาดความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงาม หลากหลาย ตรงกับความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ ของชุมชน ผู้ผลิตกระดาษในพื้นที่อื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จเพื่อให้ประชาชนผู้ผลิตกระดาษ บ้านต้นเปาได้รับความรู้และได้แนวคิดใหม่ ๆ มาพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของตนให้ดียิ่งขึ้น และตรงกับความต้องการของตลาด

2. ควรให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วม การวางแผนประสานงานและทำงานร่วมกันระหว่างเทศบาลตำบลต้นเปาและผู้ที่เกี่ยวข้องอาชีพทำกระดาษสาจริงจัง ทั้งในด้านการรับผลประโยชน์ การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา การวางแผนในการพัฒนา การประเมินผล การพัฒนา และการดำเนินการพัฒนา เพื่อให้ผู้ประกอบการอาชีพทำกระดาษสาเกิดการยอมรับ และสามารถสร้างแรงจูงใจ ทั้งยังเป็นการปลูกจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของผลงานด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

3. เทศบาลตำบลต้นเปาควรส่งเสริมพัฒนาคุณภาพด้านการผลิตภัณฑ์กระดาษสาที่ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากตลาดต่างประเทศในแถบอเมริกาและยุโรปที่เป็นตลาดสำคัญให้ความสนใจในด้านของคุณภาพสินค้ามาก

4. การประกันราคากระดาษสาและผลิตภัณฑ์เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการอาชีพทำกระดาษสารายย่อยให้มีรายได้ที่แน่นอน

5. เทศบาลตำบลต้นเปาควรจัดสรรเทคโนโลยีและสื่อด้านการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมกระดาษสาที่เหมาะสม เพื่อให้ชุมชนเกิดการตระหนักถึงความสำคัญและการเข้าถึงข้อมูลและสารสนเทศที่ทั่วถึง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเพิ่มเติมด้านวิธีการดำเนินงาน และการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตกระดาษสาที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่อื่น ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุน และส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา

2. การศึกษาเพิ่มเติมในรูปแบบการวิจัย เช่น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ผลิตกระดาษสาในเชิงคุณภาพแบบเปรียบเทียบของข้อมูลระดับ ตำบล อำเภอ และจังหวัด รวมถึงปัจจัยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาให้ประสบความสำเร็จ

3. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาในมุมมองของเจ้าหน้าที่รัฐและชุมชน เพื่อให้ทราบมุมมอง ตลอดจนแนวทางการดำเนินงาน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขผลิตภัณฑ์กระดาษสาให้มีคุณภาพ

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2535. **วัตถุประสงค์และกรรมวิธีการผลิตหัตถกรรมกระดาษอัด**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ.
- กรรณิกา ชมดี. 2524. **การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ: กรณีศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภีตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี**. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2548. **การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล**. ภาควิชาสถิติ. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติพงษ์ พิพิธกุล. 2544. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มเกษตรกรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น**. ขอนแก่น: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกศแก้ว เจริญวิริยะภาพ, พินิจ ดวงจินดา, ภาณุ ชรรณสุวรรณ. 2545. **พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาคมในการสร้างเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษาจังหวัดพัทลุง สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ**.
- ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์. 2546. **การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: กรมการพัฒนาชุมชน.
- คมศักดิ์ หารไชย. 2550. **การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประเภทการผลิตกระดาษสา**. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จักรกฤษณ์ นรนิติศุภการ. 2527. **การบริหารงานพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- จิตต์ไส แก้วบุญเรือง. 2546. **การดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดลำปาง**. เชียงใหม่: ภาคนิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ใจสะคราญ ทรัพย์ฤกษ์ และ คณะ. 2544. **การผลิตกระดาษสากับการพัฒนาเกษตรยั่งยืน: มุมมองทางสังคม**. เชียงใหม่: ภาคนิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. 2527. **สภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมของสังคมหมู่บ้านชนบทกับการมีส่วนร่วมของประชาชน: วิเคราะห์กรณีหมู่บ้านภาคเหนือ**. การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณการพิมพ์.

- ชัชวาล ทัดศิวัช. 2549. แนวความคิดและทฤษฎีเชิงระบบในการศึกษาองค์การและการเมือง. วารสารวิชาการวไลยอลงกรณ์. ปทุมธานี. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ชัชวาลย์ ทัดศิวัช. 2549. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research- PAR) มิติใหม่ของรูปแบบวิธีวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชนระดับท้องถิ่น. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชินรัตน์ สมสืบ. 2539. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. 2540. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐฐินี สมตา. 2548. การจัดการน้ำเสียของผู้ประกอบการกระดาษสาตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คนัย ปานนิตยกุล. 2539. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ศึกษาเฉพาะกรณี: อ.ละหานทราย จ.บุรีรัมย์
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. 2527. การมีส่วนร่วมของชุมชน นโยบายและวิธีการ. กรุงเทพฯ: สักคิโสภาคการพิมพ์.
- ทศพล กฤตยพิสิฐ. 2537. การมีส่วนร่วมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตหนองจอก ที่มีส่วนต่อโครงการกิจกรรมการพัฒนาตามแนวทาง “บรม” และ “บวร” เพื่อสร้างสรรค์อุดมการณ์แผ่นดิน. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทัดดาว บุญपाल. 2530. ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนในเขตพื้นที่ตำบลสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนรักษ์ เมฆขยาย และ สุกลักษณ์ ล้อมลาย. กระบวนการจัดตั้งกลุ่มเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีระชัย สุขสุด. 2544. การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: โอเคียนส์ไตร์.

- นัยนา นิยมวัน และ โยชินาริ โคโนบายาชิ. 2526. **สองทศวรรษของการพัฒนากระดาษไทย.** กรุงเทพฯ: สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิรัช สุสังข์. 2548. **การวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นิรันทร จงวุฒิเวศย์. 2527. **กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.** กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภากาการพิมพ์.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. 2541. **รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางในการส่งเสริมการค้าเงินการขององค์กรพัฒนาเอกชน. มูลนิธิเอเชียและภาคีความร่วมมือฯ.**
- บุญชม ศรีสะอาด. 2545. **การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.**
- เบญจวรรณ จอมอุต. 2541. **การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- ประทีป เรืองมาลัย. 2541. **การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำชลประทานของ โครงการชลประทานเขื่อนแม่กวงอุดมธาราในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- ประสพสุข ดีอินทร์. 2531. **การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหิดล**
- ประเสริฐ ศิลรัตน์. 2531. **ของที่ระลึก. โอ. เอส พรินต์ติ้ง เฮาส์.**
- ปรัชญา เวสารัชช์. 2527. **การประถมศึกษาในชนบทไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.**
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2543. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ.**
- พงษ์ธร ชาญญศิริ. 2552. **แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม.**
- พรทิวี พึ่งรัมย์, อรัญ ชาญสืบสาย. 2542. **กระดาษพิมพ์. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.**
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2527. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภากาการพิมพ์.**
- ยุทธ ไกยวรรณ. 2545. **พื้นฐานการวิจัย (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.**

- ยูวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: ไทยอนุเคราะห์ ไทยการพิมพ์.
- ถ้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2543. การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ: สุริยาสาน.
- วิชิต อุ่ออัน. 2548. การวิจัยธุรกิจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส.
- วันทนีย์ ป้อมนุบผา. 2549. กระดาษรีไซเคิลสำหรับการทำดอกไม้ประดิษฐ์. มหาสารคาม: สถาบันวิจัยและพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วาสนา เจริญวิเชียรฉาย. 2551. กระดาษสับปะรด และกระดาษตะขบ. คณะศิลปกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิบูล ตรีถัน. 2529. การวางแผนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์การศึกษานอกระบบ. เชียงใหม่: บัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2538. ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. 2552. สถิติเพื่อการวิจัยด้วยโปรแกรม. พิมพ์ลักษณะ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริณา จิตต์จรัส ผศ. และคณะ. 2549. แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานเพื่อก้าวสู่ระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP). กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ของตกแต่งและของที่ระลึกจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2526. การพัฒนาชุมชนพิมพ์ลักษณะ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สายทิพย์ สุกติพันธ์. 2534. อุดมการณ์พัฒนากับการสาธารณสุขมูลฐานในประเทศไทยในปัญหาผู้นำกับการกำหนดนโยบายแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเทศบาลเมืองต้นเปา. 2551. “ส่วนงานทะเบียนราษฎรเทศบาลเมืองต้นเปา”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.tonpao.go.th/about.php?id=1> (30 กันยายน 2552).
- สำราญ จิตมานะ. 2537. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำสตรี ในการพัฒนาชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุจินต์ คาววิกรกุล. 2527. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน.

- สุชาติ อุชชิน และ คณะ. 2545. **วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวและคุณสมบัติของวัตถุดิบปอสาในการผลิตเยื่อและกระดาษ**. สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรมกระดาษ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุพรรณิ พุ่มมา. 2550. **ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์โคมไฟกระดาษจากต้นรูปถ่าย**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกำแพง.
- อนันต์ อินกำเนิด. 2545. **บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อนุภรณ์ สุวรรณสทิศกร, ร.อ. 2529. **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลต่อโครงการกสข. ปี 2528 อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อภิรมย์ พรหมจรรยา และ ชุติมา ต่อเจริญ. 2547. **โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกพื้นเมืองเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืนในพื้นที่ ภูเก็ต พังงา และกระบี่**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อุทัย บุญประเสริฐ. 2545. **การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management)**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อประกอบการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาของชุมชนเทศบาลตำบลคันเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปประกอบการทำวิทยานิพนธ์ปริญญาโท ของผู้วิจัยเท่านั้น

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ มีทั้งหมดจำนวน 3 ตอนด้วยกัน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา

ชื่อผู้สัมภาษณ์ ..... วันที่...../...../.....
เลขที่แบบสัมภาษณ์ [ ] [ ]

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา

ข้อตกลงในการทำแบบสัมภาษณ์ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ( ) ในข้อความที่ท่านเลือก

ลักษณะส่วนบุคคล

1. เพศ ( ) 1) ชาย ( ) 2) หญิง

2. อายุ ..... ปี

3. ระดับการศึกษา

- ( ) 1) ไม่ได้เรียนหนังสือ
- ( ) 2) ประถมศึกษา (ป.1- ป.6) หรือ ป.7 (เดิม)
- ( ) 3) มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) หรือ ม.ศ.3 (เดิม)
- ( ) 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) / (ปว.ช.)
- ( ) 5) ระดับอนุปริญญา/ (ปว.ส.)
- ( ) 6) ระดับปริญญาตรี
- ( ) 7) อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

4. จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน

- 1) ชาย.....คน
- 2) หญิง.....คน
- รวม.....คน

5. สถานภาพการสมรส

- ( ) 1) โสด
- ( ) 2) สมรส
- ( ) 3) แยกกันอยู่
- ( ) 4) หย่าร้าง
- ( ) 5) เป็นหม้าย
- ( ) 6) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

6. การอาศัยอยู่ในท้องถิ่น

- ( ) 1) ตั้งแต่เกิด
- ( ) 2) ย้ายมาจากที่อื่น

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

7. รายได้จากการประกอบอาชีพทำกระดาดสา (บาทต่อเดือน)

- ( ) 1) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000
- ( ) 2) 5,001 - 10,000
- ( ) 3) 10,001 - 15,000
- ( ) 4) มากกว่า 15,000

15. ท่านเคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกระดาษสา หรือไม่

- ( ) 1) ไม่เคย ( ) 2) เคย (โปรดระบุ.....)

16. ท่านรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระดาษสาจากสื่อแหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1) หอกระจายข่าว
( ) 2) วิทยุ
( ) 3) โทรทัศน์
( ) 4) หนังสือพิมพ์
( ) 5) เจ้าหน้าที่ของรัฐ
( ) 6) วารสาร นิตยสาร ใบปลิว แผ่นพับ
( ) 7) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

17. ท่านเคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา หรือไม่

- ( ) 1) ไม่เคย ( ) 2) เคย (โปรดระบุ.....)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคม ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา
 คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการมีส่วนร่วมของท่านมากที่สุด

การมีส่วนร่วมมากที่สุด	=	5	คะแนน
การมีส่วนร่วมมาก	=	4	คะแนน
การมีส่วนร่วมปานกลาง	=	3	คะแนน
การมีส่วนร่วมน้อย	=	2	คะแนน
การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด	=	1	คะแนน

รูปแบบการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา					
1. ท่านมีการพูดคุยกับคนในชุมชนที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสาเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา					
2. ท่านเคยไปศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาแนวคิดด้านการผลิตกระดาษสาและผลิตภัณฑ์ภายนอกชุมชน					
3. ท่านแลกเปลี่ยนปัญหาด้านการผลิตกระดาษสาและผลิตภัณฑ์กระดาษสากับเจ้าหน้าที่เทศบาล					
4. ท่านมีการปรึกษาหารือกับสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับปัญหาในการพัฒนากระดาษสา					
5. ท่านสามารถนำเสนอปัญหาต่าง ๆ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้					
6. ท่านมีการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่เทศบาลเกี่ยวกับปัญหาการเข้าร่วมโครงการพัฒนาอาชีพกระดาษสา					

ตอนที่ 2 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านการวางแผนในการพัฒนา					
1. ท่านได้เข้าร่วมประชุมวางแผนการพัฒนาร่วมกับเจ้าหน้าที่เทศบาลเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพการทำกระดวยสา					
2. ท่านสามารถเสนอแผนกิจกรรมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระดวยสา					
3. ท่านสามารถเสนอแผนฝึกอบรม ทักษะศึกษา และดูงานกระดวยสา					
4. ท่านสามารถเสนอแผนงานกับเจ้าหน้าที่เทศบาลเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพการทำกระดวยสา					
5. ท่านได้ร่วมวางแผนกับเจ้าหน้าที่เทศบาล ถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระดวยสา					
ด้านการดำเนินการพัฒนา					
1. ท่านได้ผลิต ผลิตภัณฑ์จากกระดวยสาให้ได้ตามมาตรฐาน					
2. ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาแบบผลิตภัณฑ์กระดวยสาใหม่ๆ จากโครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาลจัดขึ้น					
3. ท่านช่วยหาตลาดลูกค้าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากกระดวยสา เพิ่มเติม เพื่อเสนอต่อเทศบาล					
4. ท่านนำผลิตภัณฑ์จากกระดวยสาเข้าร่วมการประกวดผลิตภัณฑ์ในเวทีต่าง ๆ					

ตอนที่ 2 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านการดำเนินการพัฒนา (ต่อ)					
5. ท่านได้ศึกษาดูงานด้านการผลิต ผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา					
6. ท่านได้เข้าร่วมงาน กิจกรรม หรือโครงการด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาที่เทศบาลจัดขึ้น					
ด้านการรับผลประโยชน์					
1. ท่านสามารถเข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายกระดาษสาในชุมชน					
2. ท่านสามารถเสนอเพื่อขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของสมาชิกในโครงการ					
3. ท่านมีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่เทศบาลในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาในชุมชน					
4. ท่านได้ให้ความรู้แก่สมาชิกในโครงการเกี่ยวกับการผลิต ผลิตภัณฑ์กระดาษสาให้ได้มาตรฐาน					
5. มีการกำหนดกฎเกณฑ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสาในชุมชน					
6. ท่านสามารถใช้ผลการศึกษาด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสา ของชุมชนได้					

ตอนที่ 2 (ต่อ)

รูปแบบการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านการประเมินผลการพัฒนา					
1. ท่านสามารถสร้างกลุ่มเครือข่ายกระดาศษาจากการร่วมกิจกรรมของกลุ่มผู้ประกอบการทำกรทำกระดาศษาในชุมชน					
2. เสนอให้มีกระบวนการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์จากกระดาศษา					
3. ท่านสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาศษาให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น					
4. ท่านปรึกษาหารือกับสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับของแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาศษา					
5. ท่านสามารถร่วมแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กระดาศษาในชุมชนได้					
6. ท่านสามารถร่วมแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กระดาศษา กับเจ้าหน้าที่เทศบาลได้					
7. ท่านมีการเข้าร่วมกิจกรรม โครงการการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาศษาที่เทศบาลจัดขึ้น					

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ ของผู้ที่ประกอบอาชีพทำกระดาษสา

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
ด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา	
1)	1)
2)	2)
3)	3)
4)	4)
5)	5)
ด้านการวางแผนในการพัฒนา	
1)	1)
2)	2)
3)	3)
4)	4)
5)	5)
ด้านการดำเนินการพัฒนา	
1)	1)
2)	2)
3)	3)
4)	4)
5)	5)
ด้านการรับผลประโยชน์	
1)	1)
2)	2)
3)	3)
4)	4)
5)	5)

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
ด้านการประเมินผลการพัฒนา	
1)	1)
2)	2)
3)	3)
4)	4)
5)	5)

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ได้กรุณาออกแบบสัมภาษณ์นี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

ภาคผนวก ข
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวน้ำผึ้ง ไชยกุล	
เกิดเมื่อ	25 มีนาคม 2530	
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2541	ประถมศึกษา โรงเรียนบ้านกาตถิ ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา
	พ.ศ. 2545	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนดงเจนวิทยาคม ตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา
	พ.ศ. 2547	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนดงเจนวิทยาคม ตำบลดงเจน อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา
	พ.ศ. 2551	ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่